

**ERZURUM YÖRESİNE AİT OYUN
HAVALARININ FARKLI DEĞİŞKENLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

Mahmut KIVANÇ

**Yüksek Lisans Tezi
Müzik Bilimleri Anasanat Dalı
Yrd. Doç. Dr. Yavuz ŞEN
2017**

Her Hakkı Saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANASANAT DALI**

Mahmut KIVANÇ

**ERZURUM YÖRESİNE AİT OYUN HAVALARININ
FARKLI DEĞİŞKENLER YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Yavuz ŞEN**

ERZURUM - 2017

T.C
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi lisansüstü eğitim-öğretim ve sınav yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “**ERZURUM YÖRESİNE AİT OYUN HAVALARININ FARKLI DEĞİŞKENLER YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**” adlı eser-metin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, eser-metin kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylıyorum:

Lisansüstü eğitim-öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
 Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
 Tezimim 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

13/10/2017

Mahmut KIVANÇ

T.C
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. Yavuz ŞEN danışmanlığında, Mahmut KIVANÇ tarafından hazırlanan “Erzurum Yöresine Ait Oyun Havalarının Farklı Değişkenler Yönünden İncelenmesi” isimli çalışma 13/10/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anasanat Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Barış KARAELEMA

İmza.....

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Yavuz ŞEN

İmza.....

Jüri Üyesi: Doç. Dr. H. Tahsin SÜMBÜLLÜ

İmza.....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir/...../2017

Doç. Dr. Ahmet Selim DOĞAN
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	V
ABSTRACT.....	VI
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	XI
ÖNSÖZ	XII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM**PROBLEM DURUMU**

1.1. ERZURUM'DA SANATSAL FAALİYET GÖSTEREN KURUMLAR VE KURULUŞLAR	3
1.1.1. TRT Erzurum Radyosu	4
1.1.2. Erzurum Halk Oyunları ve Halk Türküleri Derneği	4
1.1.3. Erzurum Halkevi ve Müzik Topluluğu	5
1.2. ERZURUM YÖRESİ HALK OYUNLARI.....	6
1.3. TÜRK HALK MÜZİĞİ.....	7
1.4. THM'DE USÛLLER	9
1.4.1. Ana Usûller	10
1.4.2. Birleşik Usûller	11
1.4.3. Karma Usûller	11
1.5. THM'DE AYAK-MAKAM PROBLEMİ ÜZERİNE GÖRÜŞLER.....	12
1.6. PROBLEM CÜMLESİ.....	14
1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	15
1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	15
1.8. VARSAYIMLAR	15
1.9. SINIRLILIKLAR	16
1.10. TANIMLAR	16

İKİNCİ BÖLÜM**YÖNTEM**

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ	18

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	19
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	19
2.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR ve YORUMLAR	23
3.1.1. Kimden Alındığına Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	23
3.1.2. Derleyene Yönelik Bulgular ve Yorumlar	24
3.1.3. Notaya Alan Kişilere Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	25
3.1.4. Makam Dizisine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	26
3.1.5. Usûle Yönelik Bulgular ve Yorumlar	28
3.1.6. Biçime Yönelik Bulgular ve Yorumlar	32
3.2. İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR ve YORUMLAR	46
3.2.1. Erzurum Yöresi Oyun Havalarının Türleri ve Sınıflandırmalarına Yönelik Uzman Görüşleri	46
3.2.2. Erzurum Yöresi Oyun Havalarının Türleri ve Sınıflandırmalarına Yönelik Sanatçı Görüşleri	49
3.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR ve YORUMLAR....	53
3.3.1. Mİ1, Mİ2, Mİ3'ün Erzurum Yöresi Oyun Havalarını Bilip Bilmeme Durumları	53
3.3.2. Erzurum Yöresine Ait Oyun Havalarının Mahalli İcracı Mİ1, Mİ2, Mİ3 Göre İcra Farklılıkları	56
3.3.2.1. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin İcrası	56
3.3.2.2. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Aşırma Eserinin İcrası.....	59
3.3.2.3. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Başbar Eserinin İcrası.....	61
3.3.2.4. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin İcrası	63
3.3.2.5. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Çingenler Eserinin İcrası.....	64
3.3.2.6. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Dahlenk Eserinin İcrası	66
3.3.2.7. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Daldalan Eserinin İcrası	67

3.3.2.9. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin İcrası.....	72
3.3.2.10. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Hoş Bilezik Eserinin İcrası	75
3.3.2.11. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre İkinci Bar Eserinin İcrası....	77
3.3.2.12. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Koçeri Eserinin İcrası.....	79
3.3.2.13. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Nare Eserinin İcrası.....	82
3.3.2.14. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Nare Eserinin İcrası.....	83
3.3.2.15. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Paşa Köşkü Eserinin İcrası	84
3.3.2.16. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Sallama Eserinin İcrası.....	86
3.3.2.17. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Tamzara Eserinin İcrası.....	88
3.3.2.18. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Tavuk Barı Eserinin İcrası	90
3.3.2.19. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Temir Ağa Eserinin İcrası .	92
3.3.2.20. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Tersine (Döne) Eserinin İcrası	94
3.3.2.21. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Uzun Dere Eserinin İcrası .	95
3.3.2.22. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin İcrası.....	98

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇLAR	101
4.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	101
4.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	104
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	105
4.2. ÖNERİLER	106
KAYNAKÇA.....	107
EKLER	109

ERZURUM YÖRESİNE AİT TRT THM OYUN HAVALARI

REPERTUVARI	109
EK 1. Ağır lama (Dadaş Dinlendirme Havası)	109
EK 2. Ağır lama	110
EK 3. Aşırma.....	111
EK 4. Başbar	112
EK 5. Berde	115
EK 6. Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa).....	119
EK 7. Çingenler.....	120
EK 8. Dahlenk.....	122
EK 9. Daldalan	123
EK 10. Dello.....	124
EK 11. Delloy (Düz Delloy)	127
EK 12. Gelin Çıkarma Havası.....	128
EK 13. Halay (Ankara Postası)	129
EK 14. Hekkari.....	130
EK 15. Hoş Bilezik	131
EK 16. İkinci Bar	133
EK 17. Koçeri Bar Havası.....	136
EK 18. Koçeri.....	137
EK 19. Nare.....	142
EK 20. Nare.....	143
EK 21. Paşa Köşkü.....	144
EK 22. Sallama.....	145
EK 23. Tamzara	146
EK 24. Tamzara	147
EK 25. Tavuk Barı	150
EK 26. Temir ağa	152
EK 27. Tersine (Döne)	153
EK 28. Uzun Dere	154
EK 29. Yayvan (Erkek Barı).....	158
ÖZGEÇMİŞ	160

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****ERZURUM YÖRESİNE AİT OYUN HAVALARININ FARKLI DEĞİŞKENLER YÖNÜNDEN İNCELENMESİ****Mahmut KIVANÇ****Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yavuz ŞEN****2017, 160 sayfa****Jüri: Yrd. Doç. Dr. Yavuz ŞEN (Danışman)
Doç. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ
Doç. Dr. Barış KARAELEMA**

Bu araştırmada Erzurum yöresine ait oyun havalarının, makam dizileri ve usûl özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Buradan hareketle ulaşılan bilgiler ışığında temelde aynı köklerin izlerini taşıdığı düşünülen Türk sanat müziği makam ve usûllerine ne derece benzerlik gösterdiği analiz edilerek, oyun havalarının farklı yönleriyle türleri ve günümüz icrası açısından incelenerek genel özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, TRT THM repertuarına yönelik betimsel bir araştırma olup, oyun havalarından veriler elde etmeye yönelik tarama (survey) modeli ve sözlü görüşme (mülakat) tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın evreni, TRT Türk halk müziği repertuarında yer alan 682 adet oyun havasından oluşmaktadır. Örnekleme ise, TRT Türk halk müziği repertuarında yer alan Erzurum yöresine ait 29 adet (sözsüz) oyun havasından oluşmaktadır.

Araştırma sonucunda, Erzurum yöresine ait toplam 29 oyun havasının, 7 farklı makam dizisine benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. % 41,38 oran ile 12 eser Hüseyinî, % 17,25 oran ile 5 eser Uşşâk, % 13,79 oran ile 4 eser Beyâtî, % 10,34 oran ile 3 eser Çârgâh ve Hicâz, % 3,45 oranla birer eserin Karcıgar ve Râst makam dizilerinde olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler doğrultusunda; TRT THM Erzurum yöresi oyun havalarının en fazla 12 eserle Hüseyinî makam dizisinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Erzurum yöresine ait oyun havalarının, Türk sanat müziği usûl türüne göre, % 20,68 oran ile 6 eser 2 zamanlı Nîm Sofyan, % 3,45 oran ile 1 eser 3 zamanlı Semâî, % 37,93 oran ile 11 eser 4 zamanlı Sofyan, % 6,90 oran ile 2 eser 5 zamanlı Türk Aksağı, % 13,79 oran ile 4 eser 9 zamanlı Aksak, % 3,45 oran ile 1 eser 9 zamanlı Oynak, % 3,45 oran ile 1 eser Raks Aksağı, % 6,90 oran ile 2 eser 10 zamanlı Aksak Semâî olduğu görülmüştür. Bir eserin ise % 3,45 oran ile 6 zamanlı (4+2) TSM'ye darp olarak uymadığı tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda eserlerin daha çok 2, 4 ve 9 zamanlı usûllerden oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Erzurum yöresine ait oyun havalarının biçimsel yapısına yönelik yapılan analizler sonucunda eserlerin, bölüm ve cümle yapısı incelendiğinde % 89,66 oran ile 26 eserin tek (A) bölümlü olduğu; cümle yapısı olarak % 6,90 oran ile 2 eser (a), % 17,24 oran ile 5 eser (a+a'), % 41,37 oran ile 12 eser (a+b), % 3,45 oran ile 1 eser (a+b+a'), % 13,79 oran ile 4 eser (a+b+c), % 6,9 oran ile 2 eser (a+b+c+d) olduğu görülmüştür. % 10,35 oran ile 3 eserin iki bölümlü (A+B) olduğu; cümle yapısı % 3,45 oran ile 1 eser (a+b+c)+(d), % 3,45 oran ile 1 eser (a+b)+(a'+b'), % 3,45 oran ile 1 eser (a+a')+(b+b') şeklinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Uzman ve sanatçı görüşleri doğrultusunda Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin, türler bakımından oyunlu ve oyunsuz diye ikiye ayrıldığı ve eserlerin çoğunlukla bar havası ezgilerinden oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Yörede yaşayan mahalli icracılara oyun havaları, klarnet ve zurna çalgılarıyla çaldırılarak sesli ve yazılı olarak kayıt altına alınmış ve incelenmiştir. Bu incelemeler neticesinde eserlerin günümüzdeki icrası ile TRT THM repertuarında yer alan notaları karşılaştırıldığında eserler arasında benzerlik ve farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların mahalli icracıların nota bilmemesi nedeniyle eserleri dinleyerek yada usta çırak ilişkisiyle belleğe kaydetmek suretiyle öğrenmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İcrada yapılan ekleme veya çıkarmaların yoruma dayalı icra farklılıklarından olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu farklılıkların eserlerdeki ana ezgi ve ritmik yapıyı bozmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erzurum Yöresi, Türk Halk Müziği, Oyun Havaları.

ABSTRACT**MASTER THESIS****THE ANALYSIS OF THE TRADITIONAL DANCE MUSIC IN ERZURUM REGION IN TERMS OF THE DIFFERENT PARAMETERS****Mahmut KIVANÇ****Advisor: Assist. Prof. Dr. Yavuz EN****2017, 160 Pages****Jury: Assist. Prof. Dr. Yavuz EN (Advisor)****Assoc. Prof. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ****Assoc. Prof. Dr. Barı KARAELEMA**

In this study, it is aimed to reveal the traditional dance music, the mode scale and the rhythm features peculiar to Erzurum region. From this perspective, it is aimed to determine the general characteristics of the traditional dance music by analyzing the similarities between the traditional dance music and the Turkish art music mode and rhythm which are believed to carry the traces of the same roots and examining its differences and its performance in present time.

The study is a descriptive research for the TRT (Turkey Radio Television) TFM (Turkish Folk Music) repertoire and in this study the surveys model and oral interview technique were used to obtain data from the traditional dance music. The universe of the study consists of 682 pieces of the traditional dance music which are included in the TRT Turkish folk music repertoire. The sample is composed of 29 (non-verbal) traditional dance music belonging to Erzurum region which are found in TRT Turkish folk music repertoire.

As a result of the research, it has been found that totally 29 traditional dance music belonging to Erzurum region have similarities to 7 different mode scales. It was found that 12 works were in Hüseyinî mode scale with 41.38% rate, 5 works in U âk with 17.25% rate, 4 works in Beyâtî with 13.79% rate, 3 works in Çârgâh and Hicâz with 10,34% rate and 1 work in Karcı ar and the other was in Râst mode scale with 3,45% rate. In the direction of the obtained data; it was understood that maximum 12 works of Erzurum traditional dance music included in TRT TFM were in Hüseyinî mode scale.

Among the traditional dance music peculiar to Erzurum, according to the ryhtm form of Turkish art music, 20,68% rate of 6 works of 2 timed Nim Sofyan, 3,45% rate of 1 work of 3 timed Semai, 37,93% rate of 11 works of 4 timed Sofyan, 6,90% rate of 2 works of 5 timed Turkish syncopated rhythm, 13,79% rate of 4 works of 9 timed syncopated, 3,45% rate of 1 work of 9 timed lilt, 3,45% rate of 1 work of Raks syncopated rhythm and 6,90% rate of 2 works of 10 timed syncopated Semâî was seen. However, 3,45% rate of 1 work of 6 timed (4+2) was determined not to be compatible in beating forms of TAM. In the direction of the obtained data, it was understood that the works were mostly composed of 2, 4 and 9 time rhythm forms.

As a result of the analysis made for the formal structure of the traditional dance music belonging to Erzurum region, when section and sentence structure of the works were analyzed, it was found that 26 pieces were in sectional single (A) with 89.66%, 2 works were (a) with 6,90% for the sentence structure, 5 works were (a+a') with 17,24% rate, 12 works were (a+b) with 41,37% rate, 1 work was (a+b+a') with 3,45% rate, 4 works were (a+b+c) with 13,79% rate and 2 works were (a+b+c+d) with 6,9% rate for the sentence structure. It was also concluded that 3 works were included in two-parts (A+B) with 10,35% rate, 1 work was (a+b+c)+(d) with 3,45% rate, 1 work was (a+b)+(a'+b') with 3,45% rate and 1 work was (a+a')+(b+b') in terms of sentence structure.

Through the opinions of expert and artist, it was concluded that the works of traditional dance music of Erzurum region were divided into two as play and non-play in terms of forms, and the works mostly consisted of bar style melodies.

The living local performers playing the traditional dance music with clarinet and zurna in the region were recorded in voice and written and examined. As a result of these examinations, it was determined that there has been similarities and differences between the performance of the works of present time and the notes included in TRT TFM repertoire. These differences are thought to have been caused by local performers' learning by listening to the works and recording them with the master-apprentice relationship because the local performers do not know performing music with note. It has been determined that additions and subtractions made in performances arise from performance differences based on interpretation. Yet, it was understood that these differences did not change the main melody and rhythm in the works.

Key Words: Erzurum Region, Turkish Folk Music, Traditional Dance Music.

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

Ank. Rad.	: Ankara Radyosu
Av.	: Avukat
Bşk.	: Başkanlığı
Dai.	: Dairesi
Erz. Rad.	: Erzurum Radyosu
f	: Frekans
İst. Beld. Konsv.	: İstanbul Belediye Konservatuarı
İst. Rad.	: İstanbul Radyosu
İTÜ TMDK	: İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı
İzm. Rad.	: İzmir Radyosu
Mİ	: Mahalli İcracı
Rep. No.	: Repertuvar Numarası
S	: Sanatçı
THM	: Türk Halk Müziği
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSM	: Türk Sanat Müziği
U	: Uzman
vb.	: ve benzeri
%	: Yüzde

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Nare Eserinin Biçimsel Yapısı	34
Şekil 3.2. Temir Ağa Eserinin Biçimsel Yapısı.....	34
Şekil 3.3. Ağırılama Eserinin Biçimsel Yapısı	35
Şekil 3.4. Aşırma Eserinin Biçimsel Yapısı	36
Şekil 3.5. Ağırılama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Biçimsel Yapısı	37
Şekil 3.6. Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Biçimsel Yapısı.....	39
Şekil 3.7. Berde Eserinin Biçimsel Yapısı.....	41
Şekil 3.8. Çingenler Eserinin Biçimsel Yapısı	43
Şekil 3.9. Koçeri Eserinin Biçimsel Yapısı	45
Şekil 3.10. Mİ1'e Göre Ağırılama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Notası	57
Şekil 3.11. Mİ2'ye Göre Ağırılama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Notası	57
Şekil 3.12. Mİ3'e Göre Ağırılama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Notası	58
Şekil 3.13. Mİ1'e Göre Aşırma Eserinin Notası.....	59
Şekil 3.14. Mİ2'ye Göre Aşırma Eserinin Notası.....	60
Şekil 3.15. Mİ3'e Göre Aşırma Eserinin Notası.....	60
Şekil 3.16. Mİ1'e Göre Başbar Eserinin Notası	61
Şekil 3.17. Mİ2'ye Göre Başbar Eserinin Notası	62
Şekil 3.18. Mİ3'e Göre Başbar Eserinin Notası	62
Şekil 3.19. Mİ1'e Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin Notası	63
Şekil 3.20. Mİ3'e Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin Notası	64
Şekil 3.21. Mİ1'e Göre Çingenler Eserinin Notası.....	65
Şekil 3.22. Mİ2'ye Göre Çingenler Eserinin Notası.....	65
Şekil 3.23. Mİ3'e Göre Çingenler Eserinin Notası.....	66
Şekil 3.24. Mİ1'e Göre Dahlenk Eserinin Notası.....	66
Şekil 3.25. Mİ2'ye Göre Dahlenk Eserinin Notası.....	67
Şekil 3.26. Mİ3'e Göre Dahlenk Eserinin Notası.....	67
Şekil 3.27. Mİ1'e Göre Daldalan Eserinin Notası.....	68
Şekil 3.28. Mİ2'ye Göre Daldalan Eserinin Notası.....	68
Şekil 3.29. Mİ3'e Göre Daldalan Eserinin Notası.....	69
Şekil 3.30. Mİ1'e Göre Dello Eserinin Notası	70
Şekil 3.31. Mİ2'ye Göre Dello Eserinin Notası	70

Şekil 3.32. Mİ3'e Göre Dello Eserinin Notası	71
Şekil 3.33. Mİ1'e Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Notası.....	72
Şekil 3.34. Mİ2'ye Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Notası.....	73
Şekil 3.35. Mİ3'e Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Notası.....	74
Şekil 3.36. Mİ1'e Göre Hoş Bilezik Eserinin Notası	75
Şekil 3.37. Mİ2'ye Göre Hoş Bilezik Eserinin Notası	76
Şekil 3.38. Mİ3'e Göre Hoş Bilezik Eserinin Notası	76
Şekil 3.39. Mİ1'e Göre İkinci Bar Eserinin Notası	77
Şekil 3.40. Mİ2'ye Göre İkinci Bar Eserinin Notası	78
Şekil 3.41. Mİ3'e Göre İkinci Bar Eserinin Notası	79
Şekil 3.42. Mİ1'e Göre Koçeri Eserinin Notası	80
Şekil 3.43. Mİ2'ye Göre Koçeri Eserinin Notası	80
Şekil 3.44. Mİ3'e Göre Koçeri Eserinin Notası	81
Şekil 3.45. Mİ1'e Göre Nare Eserinin Notası.....	82
Şekil 3.46. Mİ3'e Göre Nare Eserinin Notası.....	82
Şekil 3.47. Mİ1'e Göre Nare Eserinin Notası.....	83
Şekil 3.48. Mİ2'ye Göre Nare Eserinin Notası.....	83
Şekil. 3 49. Mİ3'e Göre Nare Eserinin Notası.....	84
Şekil 3.50. Mİ1'e Göre Paşa Köşkü Eserinin Notası.....	85
Şekil 3.51. Mİ2'ye Göre Paşa Köşkü Eserinin Notası.....	85
Şekil 3.52. Mİ3'e Göre Paşa Köşkü Eserinin Notası.....	86
Şekil 3.53. Mİ1'e Göre Sallama Eserinin Notası	86
Şekil 3.54. Mİ2'ye Göre Sallama Eserinin Notası	87
Şekil 3.55. Mİ3'e Göre Sallama Eserinin Notası	87
Şekil 3.56. Mİ1'e Göre Tamzara Eserinin Notası	88
Şekil 3.57. Mİ2'ye Göre Tamzara Eserinin Notası	88
Şekil 3.58. Mİ3'e Göre Tamzara Eserinin Notası	89
Şekil 3.59. Mİ1'e Göre Tavuk Barı Eserinin Notası	90
Şekil 3.60. Mİ2'ye Göre Tavuk Barı Eserinin Notası	91
Şekil 3.61. Mİ3'e Göre Tavuk Barı Eserinin Notası	91
Şekil 3.62. Mİ1'e Göre Temir Ağa Eserinin Notası.....	92
Şekil 3.63. Mİ2'ye Göre Temir Ağa Eserinin Notası.....	93

Şekil 3.64. Mİ3'e Göre Temir Ağa Eserinin Notası.....	93
Şekil 3.65. Mİ1'e Göre Tersine (Döne) Eserinin Notası.....	94
Şekil 3.66. Mİ2'ye Göre Tersine (Döne) Eserinin Notası.....	94
Şekil 3.67. Mİ3'e Göre Tersine (Döne) Eserinin Notası.....	95
Şekil 3.68. Mİ1'e Göre Uzun Dere Eserinin Notası.....	96
Şekil 3.69. Mİ2'ye Göre Uzun Dere Eserinin Notası.....	97
Şekil 3.70. Mİ3'e Göre Uzun Dere Eserinin Notası.....	97
Şekil 3.71. Mİ1'e Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Notası.....	98
Şekil 3.72. Mİ2'ye Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Notası.....	99
Şekil 3.73. Mİ3'e Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Notası.....	100

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Uzman Kişi Genel Bilgi Tablosu.....	20
Tablo 2.2. Sanatçı Genel Bilgi Tablosu	20
Tablo 2.3. Mahalli İcracı Genel Bilgi Tablosu.....	20
Tablo 2.4. TRT THM Repertuarında Yer Alan Erzurum Yöresine Ait Oyun Havaları Tablosu	21
Tablo 2.5. Oyun Havalarının TRT THM Repertuarı Oran Tablosu.....	22
Tablo 3.1. Kimden Alındığına Yönelik Oran Tablosu.....	23
Tablo 3.2. Derleyene Yönelik Oran Tablosu	24
Tablo 3.3. Notaya Alan Kişilere Yönelik Oran Tablosu.....	25
Tablo 3.4. Makam Dizisi Tablosu.....	26
Tablo 3.5. Makamsal Değişiklik Oran Tablosu	27
Tablo 3.6. Makam Dizisi Oran Tablosu.....	28
Tablo 3.7. Erzurum Yöresine Ait Oyun Havası Eserlerinin Usûl Tablosu.....	29
Tablo 3.8. Oyun Havalarının THM'ye Göre Usûl Oran Tablosu	30
Tablo 3.9. Oyun Havalarının TSM'ye Göre Usûl Oran Tablosu.....	31
Tablo 3.10. Metronom Değeri Oran Tablosu.....	31
Tablo 3.11. Metronom Değişikliği Oran Tablosu.....	31
Tablo 3.12. Oyun Havası Eserlerinin Biçimsel Yapı Tablosu	32
Tablo 3.13. Bölüm Oran Tablosu.....	33
Tablo 3.14. Cümle Oran Tablosu.....	33
Tablo 3.15. U1 ve U2'ye Göre Oyun Havalarının Tür ve Sınıflandırma Tablosu.....	47
Tablo 3.16. S1, S2 ve S3'e Göre Oyun Havalarının Tür ve Sınıflandırma Tablosu.....	52
Tablo 3.17. Mİ1'in Bildiği ve Bilmediği Eserler	54
Tablo 3.18. Mİ2'nin Bildiği ve Bilmediği Eserler	55
Tablo 3.19. Mİ3'ün Bildiği ve Bilmediği Eserler	56

ÖNSÖZ

Halk müziğimiz, bünyesinde çok zengin ve çeşitli müzikal unsurları barındırmaktadır. Özellikle Cumhuriyet dönemi ile birlikte müzik alanında araştırmacılar (derlemeciler) tarafından büyük güçlüklerle alan araştırmaları yapılmış, binlerce halk ezgisi derlenerek ortaya çıkarılmıştır. Bu alan araştırmaları, halk müziği araştırmacıları için büyük bir kaynak oluşturmaktadır.

Ülkemiz, halk müziği açısından yöresel zenginlik ve çeşitlilik göstermektedir. Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri her boy ve aşiretin kendine has zengin müzikal unsurları, uygarlıkların beşiği olmuş Anadolu'daki kültürel birikimlerle etkileşime girerek yeni müzikal sentezlerle daha da zenginleşmiştir. Her coğrafi bölgenin farklı özellikte ve güzellikte kültürel ürünleri ortaya çıkmış, bölgesel özellikler birbirleriyle etkileşim içerisinde bulunmuş ve yöresel halk müziği türleri oluşmuştur.

Geçmişten günümüze kadar kuşaktan kuşağa aktarma geleneğiyle gelen sözlü kültür ürünleri, millete ait olan, tarihi miras niteliği taşıyan ve toplum için çok büyük önem arz eden, aynı zamanda sahiplenilmesi gereken değerlerdir. Bu değerler bir toplumun sanatı, dili, gelenek ve görenekleri, ahlâki kuralları, inançları, siyasi yapısı, mutfağı ve geçim kaynakları hakkında bizlere bilgi verir.

Yapılan bu çalışma, Erzurum yöresine ait oyun havalarının kimlik bilgilerini, makam dizilerini, usûl analizini, türler ve günümüzdeki icra farklılıklarını kapsamaktadır.

Bu araştırmada ilgisini, destek ve emeğini esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yavuz ŞEN hocama, Doç. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ'ye, Doç. Dr. Barış KARAELEMA'ya, kıymetli bilgilerini paylaştan Doç. Dr. A. Selim DOĞAN ve Doç. Dr. Zinnur GEREK hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca eşim Esra, kızım İlayda ve oğlum Asaf KIVANÇ'a çok teşekkür ederim.

Erzurum - 2017

Mahmut KIVANÇ

GİRİŞ

Büyük medeniyetlere ve kültürlere ev sahipliği yapan, ulusal kimliğini hiçbir zaman kaybetmeyen, Doğu Anadolu'nun yüksek ovasında kurulan, muhteşem geçmişinin ışığıyla bugünleri aydınlatan, dağına, taşına tarih yazdıran bir yayla şehri olan Erzurum, geçmişin derin izlerini günümüze taşımakta ve beraberinde zengin bir kültürü barındırmaktadır.

Erzurum'da müzik, kültürel yapının önemli bir parçasıdır. Bu durum sözlü eserlerde görüldüğü gibi enstrümantal ezgilerde de görülmektedir. Erzurum'da oyunlar davul-zurna ya da klarnet-tef eşliğinde erkek erkeğe veya kadın kadına karşılıklı oynanırken, Oltu, Olur, Şenkaya, Hınıs, Karaçoban, Tekman gibi ilçelerinde ise kadın-erkek beraberce halay çekerken, Tortum ilçesinde kadınların ve erkeklerin ayrı ayrı halay çektiği görülmektedir. İspir Pazaryolu ilçelerinde ise Karadeniz'in kültürel özellikleri kendini hissettirmektedir. Bu bölgelerde halayların yanı sıra horon havaları da yer almakta ve tulum, kemençe çalgıları kullanılmaktadır. Bu kültürel çeşitlilik yaşayış biçimine yansdığı gibi müzikal manada da ezgi ve ritmik çeşitlilik doğurmuş ve bu farklılıklar kültürel bir zenginlik olarak karşımıza çıkmıştır.

THM, eski bir geçmişe sahip olduğu gibi, yörenin kültürünü de yansıtmaktadır. Sevgi, özlem, acı, mertlik ve kahramanlık gibi duyguların yanı sıra doğal ve sosyal olayları işlemektedir. Türk halkının genel özelliklerini yansıttığı için toplum tarafından beğenilerek dinlenmekte ve oynanmaktadır.

THM, çeşitli yörelerden derlenmiş, birçoğu anonim olan eserlerden oluşmaktadır. Anonim eserlerin bestesinin kime ait olduğu bilinmemektedir. Eserleri icra eden kişiler kaynak kişi olarak gösterilmiş ve halk tarafından benimsenmiş ve sahiplenilmiştir.

Halkın ortak malı olan, belirli bir yörenin yerleşik insanları tarafından üretilen, severek icra edilen, bölgenin kültürünü yansıtan oyun havalarının şimdiye kadar kulaktan kulağa iletildiği bilinmektedir.

Erzurum müzik kültüründe davul-zurna eşliğinde oynanan ve "Bar" adı verilen oyunlu türün var olduğu bilinmektedir. Erzurum, Sivas, Erzincan ve Bayburt illerinde oynan bu türün kelime manası Gazimihal'e (1991: 67) göre "Bağ" ve oyun beraberliği olarak ifade edilmiştir. Bar tutmak, el ele tutuşmak manasına da gelmektedir. Taklitli

oyunlardan “Dahlenk”, oyun sonrası dinlenmek üzere çalınan “Dadaş Dinlendirme ve Daldalan” gibi eserlerin yanısıra kız evinden “Gelin Çıkarma” havası olarak çalınan ezgiler Erzurum yöresine ait oyun havalarının en güzel örneklerini oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

Bu bölümde; Erzurum'da sanatsal faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlara, yörenin sanatsal yapısına, Türk Halk Müziği (THM)'nin tanımına, THM usûllerine, THM'de makamsal yapı üzerine çeşitli görüşlere yer verilmiştir.

1.1. ERZURUM'DA SANATSAL FAALİYET GÖSTEREN KURUMLAR VE KURULUŞLAR

Doğu Anadolu'nun önemli kültür merkezlerinden biri olan Erzurum, coğrafik açıdan kavşak nokta üzerindedir. Şehrin bu durumu, kendine has kültürel kimliğine ipek yolu gibi çeşitli ticaret yolları üzerinde olması nedeni ile yalnız sosyo-ekonomik açıdan değil kültürel ve sanatsal açılardan da zenginlik katmıştır. Günümüz icra kurumlarından TRT Erzurum Radyosu bölgede faaliyetlerini hem radyo hem de televizyon yayıncılığı bakımından sürdürmektedir. Şehir içerisinde kültüre yönelik aktif faaliyetlerde bulunan pek çok dernek ve cemiyet vardır. Fakat bu kuruluşlar içerisinde geçmişe dayanan kökleri bakımından şehrin kültürel dokusuna katkı sağlamış Erzurum Halk Eğitim Merkezi, Erzurum Halk Oyunları ve Halk Türküleri Turizm Derneği halk kültürüne hizmetlerini hala sürdürmektedir.

Erzurum kültüründe mûsikî Osmanlı döneminden günümüze kadar varlığını âşıklık geleneği ile korumuştur. Âşıklar, töreleri ve yaşayış üslupları ile âşık kahvelerinde toplanıp, sazları ve sözleri ile çeşitli öğütler vermiş, iyilik, mertlik, yiğitlik ve Türk milletinin üstün vasıflarını telkin etmişlerdir. Geçmiş yıllarda yaşayan hafızların, imam-hatip görevleri yanında mûsikîşinaslığı ve bestekârlık yönleri de var olduğu bilinmektedir. İşte bunlardan biri de Erzurum mûsikî hayatında önemli olan (1873-1931) yılları arasında yaşamış Lâla Paşa Cami İmamı Hafız Hacı Hamit Efendi olarak bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda, Vefik Kitapçıgil'in (Hacı Hamdi Efendi'nin oğlu) ifadelerine göre; 1920'li yıllarda babası arkadaşlarıyla kendi evlerinde toplanır, gazeller, ilâhiler, ibrahimiyeler, tatanlar ve müstezatlar okurlarmış ve bu arada genç hafızlar makam ve usûl öğrenip kendilerini yetiştirdikleri bilinmektedir. Hacı Hamit Efendi zaman zaman Erzurum'da sesleri güzel olan hafızları eski evlerdeki oturma odalarında toplayarak tekke ve tasavvuf müziğini ahenkle icra etmişlerdir. İşte Erzurum'daki Türk mûsikîsi çalışmaları Hasan Kaleli, Hacı Abdurrahman Efendi'nin büyük oğlu Hafız Ali Rıza Efendi ile küçük oğlu Hafız Faruk Kaleli bu toplulukların içinde yer almışlardır. Hacı Hamit Efendi'nin vefatından sonra Erzurum'daki Türk müziği faaliyetleri Hafız Ali Rıza Kaleli ve kardeşi Faruk Kaleli'nin önderliğinde 1939 yılına kadar devam etmişlerdir. Hafız Ali Rıza Kaleli o tarihteki Erzurum Müftüsü Solak Zade Sadık efendinin ilgisi ve teşvikiyle tapu dairesindeki memuriyeti yanında Lâla Paşa Cami'nde Ramazan aylarında hatim okur, müezzinlik yaparak ve hafızların mûsikî yönünden

yetişmesine büyük katkıda bulunmuştur. 1939 yılında telgrafçı Galip Bey, hafız öğretmen Faruk Kaleli, kardeşi Ali Rıza Kaleli, hafız öğretmen Ömer (Duygun) bey mûsikî çalışmalarının sistemli yürütülebilmesi için bugünkü konservatuvar anlamında “Erzurum Mûsikî Birliğini” oluşturmuşlar fakat muvaffak olamamışlardır (Kurnuç, 2005: 1).

1.1.1. TRT Erzurum Radyosu

TRT Erzurum Radyosu 1960’lı yılların başında kurulmuş ve koro faaliyetlerine 1962 yılında şef Hulusi Seven yönetiminde THM korusu ile başlamıştır.

“1960’lı yıllarda TRT Erzurum Radyosu İstasyon caddesindeki Toprak Mahsulleri Ofisi Bölge Müdürlüğünün bulunduğu binanın iki küçük odasında yayın yapmaktaydı. Türk halk müziği korosunun tamamı stüdyoya sığmadığından, topluluk elemanları sıra ile yayına alınır ve kendilerine kaşe ücreti ödenirdi” (Bulut, 1984: 38).

Birbirinden güzel eserlerin icra edildiği Erzurum radyosu bünyesinde şef Seyfettin Sığmaz yönetiminde TSM korusu da oluşturulmuştur. Uzun yıllar THM ve TSM koroları ile faaliyet gösteren Erzurum radyosunda günümüzde koro faaliyetleri yapılmamaktadır.

TRT Erzurum Radyosu Türk Halk Müziği topluluğunun kuruluşu 1962 yıllarına dayanmaktadır. Koronun şefliğini Hulusi Seven yapmıştır. Ankara Radyosundan geçici bir süre için gönderilen Erzurumlu Bestekâr Seyfettin Sığmaz Türk Sanat Müziği çalışmalarına katkıda bulunmuştur. 1960-1964 yılları arasında öğrencilik, askerlik veya memuriyet hizmetleri dolayısıyla Erzurum'da bulunan Kenan Yomralı, Necmi Pişkin, Erol Sayan, Yusuf Yıldırım, Yaşar Özel ve Yılmaz Pakalınlar gibi müzisyenler de Erzurum'daki Türk Sanat Müziği çalışmalarına katkıda bulunmuşlardır. Necmi Pişkin'in solist olarak, Kenan Yomralı'nın (Ud), Yılmaz Pakalınlar (Tanbur), Yücel Gürsoy (Ud) ve Yusuf Yıldırım'ın (Keman) sazlarıyla katıldığı birkaç solo programla TRT Erzurum Radyosundaki Türk Sanat Müziği yayını da başlamış olduğu bilinmektedir. Türk Musikisine gerekli önemin verilmesinin bilincine varan müzisyenler tarafından işin önemi iyice kavranmış ve İsmet Danış, Fikret Karahan, Seyfettin Sığmaz ve Haydar Telhüner'in birikimleri TRT Erzurum Radyosundaki Türk Sanat Müziği programlarında üretilen müzik programları için filizlenmeyi sağlamıştır (Kurnuç, 2005: 5).

1.1.2. Erzurum Halk Oyunları ve Halk Türküleri Derneği

Erzurum Halk Oyunları ve Halk Türküleri Derneği, Erzurum kültürünün kuşaktan kuşağa aktarılmasında, bölge insanının yaşayışı, gelenek ve göreneklerinin yaşatılmasında önemli görevler üstlenen kuruluşlardan biridir. Günümüzde aktif koro faaliyetleri yapılmasa dahi bölge kültürünün temsilcisi olarak varlığını sürdürmektedir.

“1954 Aralık ayında kurulan dernek, bünyesinde halk müziği çalışmalarına 1955 yılında başlanmıştır. Halk müziği korosunun şefi Hulusi Seven olarak bilinmektedir.

1955-1960 yılları döneminde koro kış çalışmalarını genellikle kurtuluş şenliklerinde ve diğer konserlerde sergileyebilmiştir. 1961 yılında kısa dalga Erzurum Radyosu'nun faaliyete geçmesiyle koroya yeni imkanlar doğmuştur. 1960'lı yıllarda radyolar, basın yayın ve turizm genel müdürlüğüne bağlı bir kuruluştur derneğin halk müziği korosunun radyoda yayın yapması valilikçe de benimsenmiştir. Halk Müziği korosuna “Doğudan Sesler” adı verilerek 1 Şubat 1961 yılından itibaren radyoda yayına başlanmıştır” (Bulut, 1984: 37).

“Erzurum Halk Oyunları ve Halk Türküleri Derneğinin kuruluşu sonrasında ilk 1955 yılına kadar mûsikî çalışmaları palandöken kulübünün himayesinde devam etmiştir. Halk Oyunları Derneği'nin ilk kuruluşunda Türk halk müziği kolunda İhsan Coşkun Atılcan yönetiminde Suat Işıklı, Osman Mavioglu, Hasbettin Altınok, Zeki Orhon, Nizamettin Deryalı ve Nuri Güraksın gibi müzisyenler yer alarak ilk topluluk faaliyetlerine başlanmıştır. Sonradan topluluğun başına şef olarak Hulisi Seven getirilmiştir. 1985 yılından sonra Radyo Gençlik korusu için ilk çalışmalar Halk Oyunları ve Halk Türküleri Derneği bünyesinde başlamıştır. Topluluğun şeflerinden genç yaşta vefat eden merhum Ragıp Topçu ile merhum mey sanatçısı Selami Kelkit'in hizmet ve gayretleri her zaman takdirle anılmaktadır” (Kurnuç, 2005: 4).

1.1.3. Erzurum Halkevi ve Müzik Topluluğu

Erzurum Halkevi ve Müzik Topluluğu, yeni kurulan cumhuriyetin çağdaşlaşma hedefleri doğrultusunda müzik ve tiyatro alanlarında hizmetlerde bulunmuştur. THM ve TSM koroları oluşturularak yörenin zengin kültürel kimliğinin gelişmesinde katkılar sağlamıştır. Ayrıca yapılan alan araştırmaları, sanatsal ve folklorik faaliyetler ile yöre kültürünün tanıtımında ve yaygınlaşmasında etkili olmuştur.

Bulut (1984: 22) Erzurum Halkevine yönelik, “1937 yılında kurulan Erzurum Halkevi folklor çalışmalarına başlamış, 1940 yılında klasik Türk müziği korosunun kurulmasına çalışılmıştır, fakat o yılların halkevi korusu, belirli şahıslardan oluşan bir kadroda olduğu için aynı kişiler, bütün kollarda görev yapmışlardır. Erzurum'da keman, ud, cümbüş, flüt çalabilen kişiler bir araya getirilmiştir. O dönemde klarnet çalan bulunmadığı için saksafon çalgısı kullanılmıştır. O tarihlerde Erzurum'da ud, cümbüş çalabilen hanımların var olduğu, Türk Sanat Müziği korolarına öğretmen hanımların katıldığı da bilinmektedir. Bu nedenden dolayı ki o yılların halkevi büyük sanat olaylarına sahne olmuştur. Folklor kolu başkanı Av. Reşat Budak halk evinde kültür ve sanat hareketlerini yoğunlaştırmayı amaç edinmiştir. O yıllarda Erzurum'a özgü türküleri kendi güzel tavrı ile söyleyen öğretmen Faruk Kaleli hocayı bulmuştur. Faruk Kaleli, Erzurum gençliğine Erzurum türkülerini öğretmek maksadıyla halkevinde bir koro

oluşturmuştur. O yıllarda bağlama çalan kimse olmadığı için Ağa Dede ile Cazim Dadaşın meylleri, Alaattin Buylucu'nun zilli tefi koronun sazları olarak bilinmektedir. Faruk Kaleli gençlerin arasında onlarla birlikte türkü söyleyerek koronun, şefi ve aynı zamanda solisti olmuştur. Koro, geleceğe güzel sesli sanatçı veya eleman yetiştirememiş, fakat Erzurum türkülerinin melodilerini Halkevli gençlere aktarabilmiştir. O aktarma bugünkü kuşaklara kadar ulaşmıştır. Bugün bir Tatyana ve Yaylalar türküsü yaşıyorsa Faruk Kaleli sayesinde yaşamakta ve her kuşak birbirine devretmektedir” (Bulut, 1984: 22-23) ifadelerde bulunmuştur.

1.2. ERZURUM YÖRESİ HALK OYUNLARI

Erzurum ilinin sosyo-kültürel yapısının en önemli temel taşlarından biri de halk oyunlarıdır. Erzurum'da halk oyunları arasında “Bar” yöre insanının ve kültürünün önemli bir parçasıdır. Bar, erkeklerle kadınların ayrı ayrı oynadıkları halk oyunudur. Barlar, kahramanlığı, yiğitliği yansıtan figürleri ile ülkemizde yaygın alanda oynanan önemli türler arasında yer almaktadır.

“Bar kelimesi; birliktelik, beraberlik, bağlanmak, oyun beraberliği anlamlarında kullanılmaktadır. Erzurum yöresine ait sıra oyunlarına da Bar oyunları adı verilmektedir. Erzurum halkoyunları, erkek barları ve kadın barları olmak üzere ikiye ayrılır ve ayrı ayrı oynanır. Erzurum barları içerik ve anlam bakımından, ülkemizin çeşitli yörelerinde oynanan zeybek, horon, halay, hora, karşılama gibi halkoyunlarından farklıdır. Örneğin halaylarda günlük sevincin kutlaması görüldüğü gibi, Bar'da savaş ve kazanılan zaferin kutlaması, kahramanlığın ve yiğitliğin sergilenmesi gibi temalar görülmektedir. Erzurum barlarındaki figürler, ağırbaşlılık, kahramanlık-yiğitlik gibi vakarlı bir duruş sergilemektedir. (...) Bayan oyunlarına ise Erzurum kadın barları denilmektedir. Bayan oyunlarında doğa temalarına sık sık rastlanmakla beraber, erkek oyunlarında işlenen savaş temasının aksine barış sembolize eden oyunlar bütün zerafetiyle karşımıza çıkmaktadır. Barışın sembolü olan güvercinler, “Çift Beyaz Güvercin” adlı oyunla kadın barlarının da sembolü olmuştur. (...) Bar oynamaya kalkan dadaşlar Paşa Köşkü denilen bir karşılama müziği eşliğinde yürüyüp yerlerine dizilir, elleri bellerinde Lavek denen uzun havayı dinleyerek içten içe adeta dolup taşarlar. Bu uzun hava açıştan sonra öncelikle Başbar oynanır ki bu gelenek olmuştur. Erzurum barlarında baş olan Başbar kendine has müziği, figürsel anlatımı, ritmik yapısı ile çok nadide bir eser olup Türk halk müziği ve halk oyunlarında da başyapıt olarak da bilinmektedir. Erkek barları davul ve zurna eşliğinde oynanırken, kadın barları klarnet ve zilli tef eşliğinde oynanmaktadır”

(Ebfad, 2010: 61).

Gazimihal'e göre; "Bar ve bağ kelimeleri arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre; Erzurum ve Kars illerinde sıra oyunlarına verilen Bar adı en başta birliktelik ifade eder. "Bari" söylenişi de vardır. Beraberlik anlamına gelmektedir. (...) Şaman davulunun tokmağına hatta kendisine Altayların kimi kabilelerinde "Bar" denildiği gibi, bizim bar oyunlarında "Tutmak" yardımcı fiilinden gelen "Bar tutmak" denilmeside "Elele bağlanmak" ifadesiyle aynı anlamı taşımaktadır. Oyun bağı, ifadesinden hareketle Bar ve Bağ ilişkisi açığa çıkmaktadır. Ayrıca Bar tutmak, pas bağlamak gibi farklı kullanımlara da Anadolu'da rastlanılmaktadır" (Akt. Bulut, 1984: 4).

1.3. TÜRK HALK MÜZİĞİ

THM tanım olarak birçok ifadeyi barındırmaktadır ve bu tanımla ilgili birçok görüş mevcuttur. THM; Türk toplumunun yaşantısını, düşüncelerini, duygularını ve inançlarını anlatan ezgilerden oluşmaktadır.

THM'ne yönelik tanımlara yer vermek gerekirse;

"Türk Halk Müziği, ait olduğu yörenin kültürünü yansıtır. Çok eski bir geçmişe sahiptir. Türk halkının tüm özelliklerini yansıttığı için toplum tarafından beğenilerek dinlenir. Halk müziği, halkın ortak duygu ve düşüncelerini yansıtan, halk içinde her zaman var olan halk sanatçıları tarafından yakılmış, bestelenmiş, değişimler ve yoğunlularla dilden dile, telden tele, kulaktan kulağa yayılarak geçmişten günümüze ulaşmış geleneksel müziktir" (Büyükyıldız, 2009: 89).

Sarısozen'e göre; "Halkın sahibini bilmeden çalıp söylediği ezgilere halk musikisi denir" (Akt. Emnalar, 1998: 25).

Emnalar (1998) ise THM'ne yönelik yapmış olduğu tanımda "Türk halk müziği halkın içinden yetişmiş kişilerin adı bilinen ya da bilinmeyen halk sanatçılarının yaratmasıdır. Sözlerinde çok değişik konuları bulabileceğimiz örneklerde; insanımızın yaşamını, sevdasını, sevincini, acısını yığıtlığını, inançlarını, doğa olayları karşısındaki tutumunu, sosyal ve ekonomik koşullarını, güldürü anlayışını tüm açıklığıyla bulmak mümkündür. Yörelere, seslendirme ortamlarına, söz ve ezgi yapılarına göre özellikler

gösteren Türk halk müziği örneklerinin bir kısmı yalnız çalgısal, bir kısmı sözlü, bir kısmı ise hem çalgısal hem de sözlüdür” (s.529) olduğundan bahsetmektedir.

THM’de kullanılan ezgilerin taşınması gerektiği özelliklere yönelik görüşler mevcuttur. “Kendine özgü çalış ve söyleyiş tavırları ve biçimleri olan Türk Halk müziğini türlerinden ayıran en önemli özelliği, geçmişte kalmaması sözlü ve sözsüz ezgiler bütünü olmanın ötesine geçerek, güncelliğini korumasıdır. Türk halk müziğinin bu ayrıcalıklı özelliği neden sonuç ilişkisini kavramamıza olanak sağlayan yedi önemli özelliklere sahiptir.

1. Köklü bir geçmiş ve coğrafyaya sahip olması.
2. Farklılık değil, benzerlik üzerine kuruludur.
3. Yöreye özgü ses, ritim, ezgi, gibi müzik öğeleri diğer yörelere komşuluk kurmakta içiçe geçen halkalar bütünlüğü gibi zamana ve mekâna yayılmaktadır.
4. Yayıldığı ve büründüğü tarzıyla THM bütüncül bir bakış açısı gerektirir.
5. THM anonim oluşuyla belli bir türkü formuna işaret etmektedir.
6. Manevi bildirimini tekrarlanması/yorumlanması, anlamın genişletilmesi içindir. Toplumun her bireyinin özdeşlik kurabileceği edebi manada bir “Ben” oluşturmaktadır.
7. Özdeşlik sayesinde her bir türkü var olanı anımsatmakta. Şimdiki zaman ve geleceği kuşatmaktadır” (Emnalar, 1998; Uçan, 2000; Yener, 1983; Yener, 2005; Kaynar, 1996; Kaplan, 2005’den akt. Pelikoğlu, 2012: 18-21).

Tüfekçi’ye göre ise THM ezgilerinde bulunması gereken unsurlar özellikle şu şekilde sıralamıştır.

1. “Sahibinin bilinmemesi
2. Halk tarafından benimsenip, onun ifadesine bürünmüş olması
3. Halkın ortak malı olması
4. Kulaktan kulağa verilmek suretiyle hayatini sürdürmesi
5. Kişisel yapı olmaması
6. Mekân içinde yaygın olması
7. Gelenek haline gelmesi
8. Yöresel dil ve müzik özellikleri bünyesinde taşınması
9. İddiasız olması

10. Zaman içinde derin bir geçmişi olması” (Akt. Emnalar, 1998: 26).

1.4. THM’DE USÛLLER

Bu bölümde THM’de usûl konusunda bilgi aktarmadan önce genel anlamda usûl tarifi yapılmıştır.

Usûl, belirli düzümlemlerden oluşan, kalıp halinde tespit edilmiş ölçülerdir. Bir başka ifadeyle, düzümün özel kalıplar haline getirilmiş şeklidir. Vuruşların değerleri birbirine eşit veya eşit değildir. Ancak kuvvetli, yarı kuvvetli ve zayıf zamanların değişik şekilde sıralanma, usûller arasındaki farklılaşmayı meydana getirmektedir. Bir usûlün oluşabilmesi için en azından bir kuvvetli, bir zayıf vuruşa ihtiyaç vardır” (Emnalar, 1998: 110).

THM’de usûller konusunda tartışmalar söz konusudur. Usûllere yönelik yapılan sınıflandırmalar içerisinde farklı görüşler mevcuttur.

Tuna (2001)’ya göre THM’de usûller düz ve aksak usûller olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. “Türk halk müziği usûllerimizi; düz usûller, aksak usûller olmak üzere iki esas bölüm üzerinde toplayabiliriz. Bu usûller geleneksel bir ritim özelliği taşımaktadır. Çeşitli ritimlerden yapılabilen kalıp şeklinde belirlenmiş ölçülerdir. Bu halde ölçü ile usûl aynı anlamda kullanılabilir. Usûlün el hareketleriyle ölçmeye usûl vurma denir. Usûller özel sözcüklerle ifade edilir. Bunlar düm, tek, teke, tekâ, tek kâ, ta hek şeklinde olabilir. Eski Türkçe’de; “*düm*” kuvvetli, “*tek*” sakın demektir. “*teke*” yada “*teka*” kelimeleri, “*tek*” sözcüğünün velveleli (hareketli) birer halidir. Aralarındaki fark ise “*teke*” nin iki hecesi birbirine eşit iki kısa zamanlı olmasıdır” (s.59).

Sarisözen’e (1962) göre usûller ise; “ana usûller ve üçerli şekilleri, birleşik usûller ve karma usûller olmak üzere üç kısımda gösterilmiştir. Türk halk mûsikîsi usûllerini kendi bünyesinin icaplarına göre tasnif edilince, bu usûllerin başlıca üç esasa dayandığı görülmektedir” (s.6).

Emnalar (1998) bu farklı tasniflerden bahsederek Düz ve Aksak usûllerin kullanılması gerektiğini savunmuştur. “Halk müziğinde usûllerimiz “Düz ve Aksak” olmak üzere iki esas bölümde toplandıkları halde, birçok kaynaklarımızda “Basit, Bileşik, Karma” olarak geçmektedir. Halbuki böyle bir ayırım yapmaya gerek yoktur. Çünkü

geleneğimiz içinde Batı usûllerinden 3/8, 3/4, 9/8, 12/8'lik gibi “üçerli biçimde” usûller kesinlikle yer almamaktadır. Bunları gerçekte varmış gibi ileri sürenler, ancak batının metrik sistemine özenme gayreti içinde bulduklarından dolayıdır. Batıya özgü 3/8, 3/4, 12/8'lik gibi üçerli biçimde yazılanlar ile büyük usûllerde yazılar: 18/8, 20/8, 21/8'lik gibi usûllerin tümü Doğu Anadolu'ya özgü 6/8'lik geleneğimizin birer uzantısıdır” (s.162).

Bu doğrultuda Emnalar'a göre THM usûllerinin sınıflandırılması aşağıdaki gibidir.

A. 1. Basit usûller: 2-3 zamanlılar

2. Birleşik usûller: 4 ve daha yukarı zamanlılar

B. 1. Küçük usûller: 2-3-4-5-6-7-8-9 zamanlılar

2. Büyük usûller: 10 ve daha yukarı zamanlılar

Burada büyük usûllerin 10 zamanlı ve üzerindeki olarak düşünülmesinin sebebi, karma usûllerin 10 zamanlılar ile başlamasındandır.

C. 1. Basit usûllü eserler: 2-3 zamanlılar

2. Birleşik usûllü eserler: 4 ve daha yukarı zamanlılar

3. Usûl geçkisi gösteren (değişken karışık usûllü) eserler (Emnalar, 1998: 178).

Bu sınıflandırmalar içerisinde gerek eğitim kurumlarında gerekse icra kurumlarında Sarısözen'in yapmış olduğu sınıflandırma çoğunlukla aktarılmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada usûller konusunda Sarısözen'in usûller konusundaki yapmış olduğu sınıflandırma esas alınmıştır.

1.4.1. Ana Usûller

“THM'nin usûllerinin temelini teşkil eden “Ana Usûller” iki, üç ve dört vuruşlarla bunların üçerli şekilleridir. Bu usûllerden iki ve dört vuruşlarla bunların üçerli şekilleri çok, üçlülerle üçlülerin üçerli şekilleri azdır. İki, üç ve dört vuruşlu usûller ana usûllerdir.

Türk halk musikisi usûllerinin temelini oluşturan ana usûller iki, üç ve dört vuruşlarla bunların üçerli şeklidir. Bu usûllerden iki ve dört vuruşlarla bunların üçerli şekilleri çok, üçlülerin üçerli şekilleri azdır.

Ana usûller ve üçerli şekilleri

2 zamanlı usûller

3 zamanlı usûller

4 zamanlı usûller

Üçerli şekilleri

2 zamanlı usûller (3+3=6)

3 zamanlı usûller (3+3+3=9)

4 zamanlı usûller (3+3+3+3=12)”

(Sarisözen, 1962: 8).

1.4.2. Birleşik Usûller

“Ana usûllerin belli kurallar gereğince bir araya gelmesiyle oluşur. Halk müziğinin en güzel ve en zengin tarafıdır. Aslında ana usûllerin birleşmesinden başka bir şey olmayan bu usûllerde ikili ve üçlülerin sıralanışındaki incelik, dünya müzikleri arasında renkli bir ritim özelliği yaratır.

5 zamanlı usûller (3+2)-(2+3).

6 zamanlı usûller (3+3)-(4+2)-(2+4).

7 zamanlı usûller (3+2+2)-(2+3+2)-(2+2+3)

8 zamanlı usûller (2+3+3)(3+2+3)(3+3+2)

9 zamanlı usûller (3+2+2+2)-(2+3+2+2)-(2+2+3+2)-(2+2+2+3)” (Sarisözen, 1962: 178).

1.4.3. Karma Usûller

“THM’de karma usûller birleşiklerin veya ana usûllerle birleşiklerin bir araya gelmesiyle oluşur. Ana ve birleşik usûllere göre daha az bulunan karma usûller, ritim yönünden ilginç özellikler gösterir. Karma usûllerde bu güne kadar sekiz türlü usûl tesbit edilmiştir. Bunlar: 10, 11, 12, 15, 16, 18, 20, 21 zamanlı karma usûllerdir, bu usûller şimdiye kadar rastlanılmış usûllerdir” (Sarisözen, 1962: 96).

“Ana usûllerle birleşik usûllerin veya birden fazla birleşik usûlün kendi aralarında birleşmelerinden meydana gelirler. 10 birim vuruşlu zamandan başlayarak giderek büyürler. On vuruşlular (10/4, 10/8, 10/16); A [a (3+2)+b (2+3)], B [b (2+3)+a (3+2)] şeklinde, on bir vuruşlular A (7+4), B (5+6) şeklinde, on iki vuruşlular A (2+3+2+3+2), B (3+2+2+2+3) şeklinde, on beş vuruşlular (15/4, 15/8); A (7+8) iki birleşik usûl, B (7+8) bir birleşik, iki ana usûl, C (8+7) iki birleşik usûl şeklindedir” (Büyükyıldız, 2009: 159).

“On altı vuruşlular (16/8), (9+7) şeklinde, on sekiz vuruşlular (18/8), (12/8+6+8) şeklinde, yirmi vuruşlular (20/8); [(3+3) (6/8)+ (2+2+3) (7/8) + (3+2+2) (7/8)] şeklinde, yirmi bir vuruşlular (21/8); (12/8+9/8) şeklindedir” (Büyükyıldız, 2009: 159).

On Birimlik Karma Usûller

5+5, 4+6 veya 6+4 tartımlarından oluşmaktadır.

- a) (2+3)+(3+2)
- b) (3+2)+(2+3)
- c) (2+2)+(3+3)
- d) (3+3)+(2+2)
- e) (2+3)+(2+3)
- f) (3+2)+(3+2)

On bir Birimlik Karma Usûller

- a) 5+6
- b) 6+5
- c) 7+4
- d) 4+7

On iki Birimlik Karma Usûller

5+7, 7+5 biçimi ve tüm alternatifleri

On üç Birimlik Karma Usûller

- a) 8+5 biçimi ve tüm alternatifleri
- b) 5+8
- c) 7+6
- d) 6+7
- e) 9+4 (Yener, 1990: 188).

1.5. THM'DE AYAK-MAKAM PROBLEMİ ÜZERİNE GÖRÜŞLER

Yapılan bu araştırmada, Türk halk müziğinde diziler ile ilgili teorik kaynaklar taranmıştır. Araştırmada, “*Ayak*” ve “*Makam*” kavramlarına yönelik yapılan

tanımlardan ve dizi adlandırmada kullanılması gereken kavrama yönelik tartışmalardan bahsedilmektedir.

Ayak teriminin çeşitli tanımları bulunmasına rağmen dizi adına yapılan tarif şöyledir:

“Ayaklar (Diziler), Türk halk müziğindeki ezgilerde, belli karakteristik sesleri bünyesinde bulunduran dizi grupları vardır. Genellikle bu gruplara ayak adı verilmektedir.” (Emnalar, 1998: 528).

Makam kavramına yönelik yapılan tanımlarda Oransay (1990), “Makam kelimesinin başlangıçta ezginin üzerinde durduğu perde anlamında kullanıldığı anlaşılıyor. Bu kavram kısa sürede genişletilmiş ve ezgisel çığırın yalnız perdelerini değil, tümünü kapsayan bir kavrama dönüştürülmüş, ancak 12 ana çığır için kullanılmıştır XV-XVI. yüzyıllarda yaşayan 12 makam 6 (veya 7) avaze 4 (veya 24) şube belirsiz sayıda terkibe ayrımı giderek silinmiş, en son makam-terkib ayrımı da XVIII. yüzyıl sonlarında kalkınca makam terimi doğrudan ezgisel çığır anlamına gelir” (s.26) olarak ifade etmektedir.

Develioğlu (2002) ise, “Türk mûsikîsinde makam kavramı birçok kaynakta farklı şekilde tanımlanmakla beraber, bu kaynakların hepsinde ortak fikir, makamın insan üzerinde oluşan müziksel etkiyi ifade etmesidir. Bu ortak fikir dışında makamın oluşum şekilleri farklı biçimlerde ifade edilmiştir. Bazı kaynaklar sadece dizileri ve önemli perdeleri dikkate alırken, bazı kaynaklar ise farklı dörtlü-beşlileri ve çeşnileri dikkate almaktadır” (Develioğlu, 2002: 573) yorumunda bulunmuştur.

Özellikle 1950 yılından sonra THM’de dizi adlandırmaya yönelik ayak kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren dizi adlandırmaya yönelik kavram kargaşası günümüze kadar sürüp gelmiştir. Günümüzde ise çoğunlukla yapılan bilimsel çalışmalarda THM’de makam kavramının dizi adlandırmada tercih edilen kavram olduğu belirgin olarak görülmektedir. Buna rağmen gelenekselci bakış ile tartışma hala geçerliliğini korumakta ve konu ile ilgili bilimsel çalışmalar devam etmektedir.

Geleneksel Türk halk müziğinde ayakların çok olmasının nedeni, olasılıkla, coğrafi açıdan yöreselliğe dayanmaktadır. Çünkü her yörenin (bu yöreler bazen çok dar bir alanı kaplar) saz şairlerinin (âşıklarının) o yöre için verdikleri isimler dolayısıyladır. Denebilir ki, ne kadar yöre varsa o kadarda ayak ismi vardır. Bu itibarla her birinin ayrı ayrı tetkik edilmeleri çok zor ve neredeyse imkânsızdır. Geleneksel Türk halk müziğine ‘*ayak*’ terimi nereden

gelmiştir? sorusunun cevabını vermek için toplumun yaşayış biçimine, adet ve görgülerine ve özellikle kültürel alandaki yaşayış tarzına bakmak gerekir. Yaşamlarını kırsal alanda, küçük topluluklar halinde devam ettiren bireyler, adet ve göreneklerine ziyadesiyle bağlı kalmakta, bunlardan ayrılmak veya uygulamayı azaltmak ya da kesmek gibi bir faaliyette bulunmayı düşünmemekte, eski görenek ve bu göreneklere uyan yaşam tarzlarında değişiklik kabul eder bir düşünce içinde olmamaktadırlar (Pelikoğlu, 2012: 54).

Yener (1991) “Türk halk ezgileri’ni makam dizileri içerisinde ifade edilmesinin şimdilik isabetli olacağını söylemektedir (Hüseynî dizisi, Hicâz dizisi, Nîkrîz dizisi, Sabâ dizisi vb.)” (s.340).

Sümbüllü (2006: 117) ise, âşıklık geleneğinde ayak kavramının söz unsuru bakımından kafiye eş değer olarak kullanıldığı ve ezgiye yönelik makam ya da hava kavramlarının kullanıldığından bahsetmektedir.

THM’de dizi adlandırma için kullanılan kavrama yönelik yaptığı araştırmada Sümbüllü (2009: 276), THM’nin makamsal yapıda olduğu ve dizi adlandırma makam dizisi kavramının kullanılması gerektiğini nicel verilerle ortaya koymaktadır.

1.6. PROBLEM CÜMLESİ

THM’de oyun havaları üzerine yapılan araştırmalara ülkemizde kısmen yer verilmekle birlikte, zengin halk kültürünün önemli bir kısmını oluşturan Erzurum yöresine ait oyun havalarının (sözsüz) makam dizileri, usûl, sınıflandırma, türler ve günümüzdeki icrası ile ele alınarak incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Ayrıca araştırmada, oyun havalarının TRT THM repertuvarında yer alan kayıtları ile günümüzdeki icrası karşılaştırılmıştır.

Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi “TRT THM repertuvarında bulunan Erzurum yöresine ait oyun havaları farklı değişkenler yönünden nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde oluşturulmuştur.

Bu problem çerçevesinde alt problemler aşağıdaki gibidir.

1. Erzurum yöresi oyun havalarının;

- a. Kimden alındığı,
- b. Derleyeni,

- c. Notaya alanı,
 - d. Makam dizileri,
 - e. Usûl ve ritim özellikleri,
 - f. Biçimsel bakımdan nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Uzman ve sanatçı görüşleri doğrultusunda;
 - a. Türleri ve sınıflandırılmaları nasıldır?
 3. Erzurum yöresi oyun havalarına yönelik mahalli icracıların;
 - a. Eserleri bilip bilmeme durumları,
 - b. Günümüzde icra farklılıkları var mıdır? şeklinde oluşturulmuştur.

1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada Erzurum yöresine ait oyun havalarının, makam dizileri ve usûl özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Buradan hareketle ulaşılan bilgiler ışığında temelde aynı köklerin izlerini taşıdığı düşünülen TSM makam ve usûllerine ne derece benzerlik gösterdiği analiz edilerek, oyun havalarının farklı yönleriyle türleri ve günümüz icrası açısından incelenerek genel özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma, Erzurum yöresine ait oyun havalarının makam dizileri ve usûl analizine yer verildiği ilk çalışma olması bakımından önem taşımaktadır.

Ayrıca araştırma, Erzurum yöresine ait oyun havalarının türler ve sınıflandırma bakımından yapılan ilk çalışma olduğu için önemlidir.

Bu araştırma günümüzdeki icra farklılıklarının incelenerek ortaya konulması açısından önemli görülmektedir.

1.8. VARSAYIMLAR

Bu araştırmada;

1. Ulaşılan sözlü ve yazılı verilerin gerçeği yansıttığı,
2. Belirlenen yöntemin problemin çözümü için uygun olduğu,

3. Kullanılan veri toplama araçlarının, araştırmada belirlenen sorulara cevap aramak için uygun olduğu,
4. Örneklem grubunun evreni temsil ettiği, temel sayıltılarına dayanılmıştır.

1.9. SINIRLILIKLAR

Bu çalışma,

- TRT THM repertuarı ile,
- Oyun havası türü (çalgısal ezgiler) ile,
- TRT THM repertuarında yer alan 682 oyun havası içerisinde Erzurum yöresine ait 29 (sözsüz) oyun havası ile sınırlandırılmıştır.

1.10. TANIMLAR

Türk Halk Müziği: “Genellikle kulaktan kulağa geçmek suretiyle halk arasında yayılan yaşayan türkülerimizin ne düzeni bellidir, ne yakıcısı. Türkü Türk’e ait demektir. Türk sözcüğüne bir aidiyet eki olan (i) vokalinin eklenmesiyle oluşmuştur. Anadolu’da şarkı adı bilinmez” (Hoşsu, 1997: 6).

Makam: “Türk mûsikisinde belirli aralıklarla birbirine uyan mülayim seslerden oluşan bir gam içerisinde özel bir seyir kuralı olan mûsikî cümlelerinin meydana getirdiği çeşniye makam denir” (Karadeniz, 1979: 64).

Dizi: Bir makamın içerdiği sesleri ve perdeleri gösterir. Bir başka deyişle, belli bir müzik sisteminin kurallarına göre perdelerin sıralı ve belirli tekrarlığıdır (Sun, 1998: 2).

Usûl: Belirli düzümlerden oluşan, kalıp halinde tespit edilmiş ölçülerdir. Bir başka ifadeyle, düzümin özel kalıplar haline getirilmiş şeklidir. Vuruşların değerleri birbirine eşit veya eşit olmayabilmektedir (Emnalar, 1998: 110).

Oyun Havası: Çok kesin bir şekli olmayan, köyde ve kentte her çeşit oyunu oynamaya mahsus 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 zamanlı usûllerle ölçülmüş saz eserleridir. Oyun havası daha çok folklorun içine girer (Özkan, 2016: 100).

Saz Eseri (Saz Mûsikisi): Yalnız sazların çalması için hazırlanmış mûsikîdir (Özkan, 2016: 97).

Melodi/Ezgi: Melodi veya ezgi, sesler içindeki ahenkli bir söyleyiş, müzikal bir anlatım tarzı oluşturma şeklinde ifade edilebilir. Ritim ve armoni, müzik dışında diğer sanat alanlarında, yaşam ve doğa olaylarında kullanılan kavramlar iken melodi, müziğe özgü bir kavramdır (Şen, 2016: 16).

Varyant (Çatal): Türkçeye Batı dillerinden geçen “varyant” sözcüğü müzik alanında kullanıldığında çeşitlemeyi, diğer bir deyişle farklılaşmayı ifade etmektedir. Köken itibarıyla Latince kaynaklı bir kelime olup Türkçeye Fransızcadan geçen “varyant” terimi, bir müzik veya edebiyat terimi olarak “masal, efsane, bilmece, oyun, gelenek vb. bir metnin, bir eserin, bir olayın aslından az çok ayrılan değişik biçimli olanı” anlamında kullanılmaktadır (Akt. Şen, 2015: 77).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ile verilerin analizi konularına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırma, TRT THM repertuarına yönelik betimsel bir araştırma olup, oyun havalarından veriler elde etmeye yönelik tarama (survey) modeli ve sözlü görüşme (mülakat) tekniği kullanılmıştır.

Tarama (survey) modeli “Sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan, geniş örneklemle uygulanabilen olay ve olguların “Ne” oldukları hakkında veri sağlayan araştırmalardır” (Karakaya, 2009: 59).

Tarama modellerinde; mevcut durumlar ve şartlar aynen ortaya konmaya çalışılır. Durumlar genellikle doğal çevre içinde oluşmaktadır. Bu tür araştırmalarda değişkenlerin deneysel ve fiziki olarak ayarlanması, olayların meydana gelme ya da gelmemesini kontrol diye bir durum söz konusu değildir. Gerçekte üzerinde araştırma yapılan olaylar ve davranışlar, bu çalışmalar yapılmaya bile aynı şekilde devam edecektir (Kaptan, 1998: 59–60).

Araştırmada alan yazın taraması yapılarak kuramsal bölüm oluşturulmuştur. Ayrıca oyun havalarına yönelik TRT THM repertuarı taranmış ve Erzurum yöresine ait oyun havalarının tespit edilmesinde belgesel tarama yapılmıştır. Tespit edilen notalar üzerinde bulunan kimden alındığı ve notaya alan gibi eser kimlik verileri değerlendirilmiş ve eserler makam dizisi, usûl, tür, sınıflandırma ve biçimsel bakımından incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan diğer bir teknik olarak; “Görüşme (interview, mülakat), sözlü iletişim yolu ile veri toplama (soruşturma) tekniğidir. Görüşme, çoğunlukla, yüz yüze yapılmakta ise de, telefon ve televizyonlu telefon gibi anında ses ve resim ileticileri ile de olabilir” (Karasar, 2005: 165).

Tarama modeli ile elde edilen veriler doğrultusunda; tür ve sınıflandırmaların tespitine yönelik sanatçı ve uzman kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca mahalli

icracılar ile eserlerin repertuvarındaki notası ile günümüzdeki icra farklılıklarının belirlenebilmesi için ses kayıtları alınmıştır.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni, TRT THM repertuvarında yer alan 682 oyun havasından oluşmaktadır.

Örneklemini ise TRT repertuvarında yer alan Erzurum yöresine ait 29 adet (sözsüz) oyun havası oluşmaktadır.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın verilerinin toplanmasında temel çıkış noktası olarak, tarama modeli kapsamında ilgili alan yazının derlenmesi çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda, konu ile ilgili tezler; çeşitli tez kataloglarından ve veri tabanlarından, kitaplar; çeşitli kütüphane kataloglarından, THM'ni yansıtan görsel ve işitsel kaynaklar ve diğer yazılı materyaller de internet aracılığı ile toplanmıştır.

Yine araştırmanın modeli kapsamında konu alanı ile ilgili çalışan deneyimli kişi ve kurumlarla yapılan sözlü görüşmelerden elde edilen bilgiler, Erzurum yöresine ait oyun havalarının verilerini oluşturmuştur. Bu kapsamda; TRT ve Kültür Bakanlığı kaynakları, ile ilgili yazılı materyalleri, konu ile ilgili tecrübesi olan sanatçı-egitimciler ve uzman kişiler, mahalli icracılar çalışmanın oluşmasında önemli veri kaynakları olmuşlardır. Oyun havalarına yönelik veriler, ilgili kişi ve kurumlara, araştırmacı tarafından bizzat ulaşılarak toplanmıştır.

Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin günümüzdeki icrasında uzman kişiler, sanatçılar ve mahalli icracılarla görüşmeler yapılmıştır. Kişilerin isimleri açıklanmayarak uzman kişiler için (U), sanatçılar için (S) ve mahalli icracılar içinde (Mİ) kod sistemi ile ifadelendirilmiştir. 3 mahalli icracı ile yapılan görüşmelerde eserler, klarnet ve zurna çalgıları ile icra edilerek sesli ve yazılı olarak kayıt altına alınmış ve incelenmiştir.

Tablo 2.1. Uzman Kişi Genel Bilgi Tablosu

Kişi Kod No	Unvan	Mezun Olduğu Okul	Mezuniyet Yılı
U1	Doç. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Halk Oyunları	1985
U2	Doç. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Halk Oyunları	1994

Uzman kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin türleri ve sınıflandırması açısından incelendi ve kendilerinin görüşleri doğrultusunda oyun havası eserlerinin çoğunluğunun bar ve halay havalardan ibaret olduğu ve diğer eserlerinde bar havalara gerek oyun öncesi ve gerekse oyun sonrası dinlenmek veya oyuna hazırlanma aşamasında çalınan yöreye özgü ezgiler olduğu ifadelerine yer verildi. Uzman kişilerin bu görüşleri yazılı kayıt altına alınarak toplanmıştır.

Tablo 2.2. Sanatçı Genel Bilgi Tablosu

Kişi Kod No	Unvan	Görev Yeri	Göreve Başlama Yılı
S1	Ses Sanatçısı	TRT Erzurum Radyosu -THM	1985
S2	Saz Sanatçısı	TRT İstanbul Rayosu -THM	1982
S3	Saz Sanatçısı	TRT Erzurum Radyosu -THM	1982

Sanatçılarla yapılan görüşmeler neticesinde ise Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin türleri açısından kendilerinin görüşlerine yer verildi. Sanatçılar oyun havası eserlerinin büyük çoğunluğunun bar havalardan ibaret olduğu ve yörede söz sanatının, âşıklık geleneğinin yaygın olması sebebi ile daha çok sözlü eserlerin üretildiği ve sözsüz oyun havası eserlerinin de bar havalara eşlik amaçlı üretilmiş ezgiler olduğu ifade edilmiştir. Sanatçıların bu ifadeleri yazılı kayıt altına alınarak incelenmiştir.

Tablo 2.3. Mahalli İcracı Genel Bilgi Tablosu

Kişi Kod No	Mesleği	Müziğe Başlama Yılı
Mİ1	Memur	1983
Mİ2	Esnaf	1982
Mİ3	Emekli	1980

Mahalli icracılarla yapılan görüşmelerde icracıların eserleri nota bilmedikleri için, kulaktan duyduğu gibi usta çırak ilişkisi içinde icra ettiklerini ifade etmişlerdir. TRT repertuarında kayıtlı olan oyun havası eserleri ile günümüzdeki icrası bakımından karşılaştırma yapılarak eserlerdeki icra farklılıkları ortaya konulmuş ve eserlerin daha çok bar ve halay havalarından olduğu diğer eserlerin ise günümüzde icra edilmediği mahalli icracılar tarafından ifade edilmiştir. Eserler, klarnet ve zurna çalgıları ile çalınarak kayıt altına alınarak toplanmıştır.

Tablo 2.4. TRT THM Repertuarında Yer Alan Erzurum Yöresine Ait Oyun Havaları Tablosu

Rep. No	Eser Adı	Kimden Alındığı	Derleyen	Notaya Alan
346	Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası)	-----	Suat Işıklı	Suat Işıklı
570	Ağırlama	Yöre Ekibi	TRT THM Erz. Rad.	Fuat Lehimler
161	Aşırma	TRT THM Erz. Rad.	TRT THM Erz. Rad.	Yücel Paşmakçı
406	Başbar	A. Abay-T. Udun	Plaktan	Nilgün Akkuş
450	Berde	Yöre Ekibi	TRT Müz. Da. Bşk.	Okyay Kösegil
194	Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)	Suat Işıklı-Fuat Lehimler-Osman Mavilioğlu	TRT THM Erz. Rad.	Yücel Paşmakçı
373	Çingenler	A. Abay-T. Udun	Plaktan	Nilgün Akkuş
217	Dahlenk	S. Işıklı-O. Mavilioğlu	TRT Müz. Da. Bşk	Erkan Sürmen
545	Daldalan	Yöre Ekibi	Arif Sağ	Arif Sağ
404	Dello	A. Abay-T. Udun	Plaktan	Nilgün Akkuş
345	Delloy (Düz Delloy)	Suat Işıklı	Suat Işıklı	Suat Işıklı
163	Gelin Çıkarma Havası	S. Işıklı-F. Lehimler-O. Mavilioğlu	TRT THM Erz. Rad.	Yücel Paşmakçı
61	Halay (Ankara Postası)	Binali Selman	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
158	Hekkari	Binali Selman	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
391	Hoş Bilezik	A. Keskin-İ. Uslu	TRT THM Erz. Rad.	K.Tuna-O. Kösegil
141	İkinci Bar	A. Abay-T. Udun	Plaktan	Nilgün Akkuş
3	Koçeri Bar Havası	Seyfettin Sığmaz	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
395	Koçeri	A. Abay-T. Udun	Plaktan	Nilgün Akkuş
343	Nare	Suat Işıklı	Suat Işıklı	Suat Işıklı
405	Nare	A. Abay-T. Udun	Plaktan	Nilgün Akkuş
572	Paşa Köşkü	Yöre Ekibi	TRT THM Erz. Rad	Fuat Lehimler
344	Sallama	Yöre Ekibi	Suat Işıklı	Suat Işıklı
119	Tamzara	-----	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
381	Tamzara	A. Abay-T. Udun	Plaktan	Nilgün Akkuş
334	Tavuk Barı	Seyfettin Sığmaz	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi

392	Temir Ağa	A. Keskin-İ. Uslu	-----	K.Tuna-O. Kösegil
347	Tersine (Döne)	Suat Işıklı	Suat Işıklı	Suat Işıklı
393	Uzun Dere	A. Keskin-İ. Uslu	TRT THM Erz. Rad	K.Tuna-O. Kösegil
498	Yayvan (Erkek Barı)	A. Keskin-İ. Uslu	TRT THM Erz. Rad	K.Tuna-O. Kösegil

(TRT, 2000: 5-6).

Tablo 2.4'e göre TRT repertuarında toplam 682 oyun havası taranmış ve bu repertuar içerisinde 29 adet eserin Erzurum yöresine ait olduğu belirlenmiştir (<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/>). Elde edilen eserlerin TRT oyun havaları repertuarı içerisindeki oranı, Tablo 2.5'de gösterilmiştir.

Tablo 2.5. Oyun Havalarının TRT THM Repertuarı Oran Tablosu

TRT THM Oyun Havaları	f	%
Erzurum Yöresine Ait Oyun Havaları	29	4,25
Diğer Oyun Havaları	653	95,75
TOPLAM	682	100

Tablo 2.5'e göre TRT THM repertuarında yer alan toplam 682 eser içerisinde % 4,25 oran ile 29'u Erzurum yöresine ait olduğu, % 95,75 oran ile 653 eserin diğer yörelere ait oyun havaları olduğu tespit edilmiştir.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde, yüz yüze görüşme yöntemi çerçevesinde Apple ipone "iTalk" yazılım programında ses kayıtları alınarak Apple "Logic Pro" programına aktarılmış ve görüşmeler analiz edilmiştir. Bilgisayar ortamında eserlerin notalarını yazmak için "Coda Software'in Finale 2008" adlı yazılım programı kullanılmıştır.

Microsoft Word, Excel 2016 yazılım programlarında eserlerin kimden alındığı, derleyen, notaya alan, makam dizisi ve usûllerin frekans (f) ve yüzde (%) analizleri yapılmıştır.

Tez verilerinin analizi, Imac macOS Sierra işletim sistemli bilgisayarda Microsoft Word 2016 yazılım programında raporlaştırılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın örneklemini doğrultusunda repertuvarda tespit edilen Erzurum yöresine ait 29 oyun havası, alt problemler doğrultusunda ele alınmış ve yorumlanmıştır.

3.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın birinci alt problemi “Erzurum yöresi oyun havalarının; kimden alındığı, derleyen, notaya alan, makam dizisi, usûl ve ritim özellikleri, türler, sınıflandırma ve biçimsel bakımdan nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

3.1.1. Kimden Alındığına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Erzurum yöresine ait 29 oyun havasının, kimden alındığına yönelik bulgular Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Kimden Alındığına Yönelik Oran Tablosu

Kimden Alındığı	f	%
Ebamüslim Abay-Turgut Udun	7	24,13
Yöre Ekibi	4	13,79
Ağa (Dede) Keskin-İlhami Uslu	4	13,79
Suat Işıklı	4	13,79
Binali Selman	2	6,90
Suat Işıklı-Fuat Lehimler-Osman Mavilioğlu	2	6,90
Seyfettin Sığmaz	2	6,90
Ağa (Dede) Keskin	1	3,45
Suat Işıklı-Osman Mavilioğlu	1	3,45
Radyo Saz Sanatçıları	1	3,45
Belirtilmemiş	1	3,45
TOPLAM	29	100

Tablo 3.1’e göre TRT THM repertuvarında bulunan Erzurum yöresine ait toplam 29 oyun havası içerisinde; % 24,13 oran ile 7 eser Ebamüslim Abay– Turgut Udun, % 13,79 oran ile 4 eser Yöre Ekibi, Ağa (Dede) Keskin-İlhami Uslu ve Suat Işıklı, % 6,90

oran ile 2 eser Binali Selman, Suat Işıklı-Fuat Lehimler-Osman Mavilioğlu ve Seyfettin Sığmaz, % 3,45 oran ile 1 eser Ağa (Dede) Keskin ve Suat Işıklı-Osman Mavilioğlu, radyo sanatçıları ve kimden alındığı belirtilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda; 20 eserin mahalli kaynak kişilerden, 8 eserin TRT bünyesinde görev yapmış kaynak kişilerden, 1 eserin ise kaynak kişinin bilinmediği görülmüştür.

TRT THM Erzurum yöresi oyun havalarına mahalli kaynak kişilerin ve TRT Erzurum radyosu sanatçılarının katkı sağladığı söylenebilir.

3.1.2. Derleyene Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Erzurum yöresine ait 29 oyun havasının, derleyene yönelik bulgular Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Derleyene Yönelik Oran Tablosu

Derleyen	f	%
TRT THM Erz. Rad.	8	27,58
Plaktan	7	24,13
Suat Işıklı	5	17,24
TRT Müz. Dai. Bşk.	3	10,35
Muzaffer Sarısözen	2	6,90
Ahmet Yamacı	2	6,90
Nida Tüfekçi	1	3,45
Arif Sağ	1	3,45
TOPLAM	29	100

Tablo 3.2 incelendiğinde TRT THM repertuarında bulunan toplam 29 eserin derleyeni % 27,58 oranla 8 eser TRT THM Erz. Radyosu, % 24,13 oranla 7 eser Plaktan, % 17,24 oranla 5 eser Suat Işıklı, % 10,35 oranla 3 eser TRT Müz. Dai. Bşk, % 6,90 oran ile Muzaffer Sarısözen ve Ahmet Yamacı, % 3,45 oranla 1 eser Nida Tüfekçi ve Arif Sağ olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda; Erzurum yöresi oyun havalarını 11 eserle TRT bünyesinde görev yapmış sanatçı kişilerin, 11 eserle TRT kurumunun ve 7 eserin plaktan derlendiği görülmüştür.

3.1.3. Notaya Alan Kişilere Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Erzurum yöresine ait 29 oyun havasının, notaya alan kişilere yönelik bulgular Tablo 3.3'de gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Notaya Alan Kişilere Yönelik Oran Tablosu

Notaya Alan	f	%
Nilgün Akkuş	7	24,13
Suat Işıklı	5	17,24
Kenan Tuna-Okyay Kösegil	3	10,34
Yücel Paşmakçı	3	10,34
Fuat Lehimler	2	6,90
Ahmet Yamacı	2	6,90
Muzaffer Sarısözen	2	6,90
Nida Tüfekçi	1	3,45
Arif Sağ	1	3,45
Kenan Tuna	1	3,45
Erkan Sürmen	1	3,45
Okyay Kösegil	1	3,45
TOPLAM	29	100

Tablo 3.3 incelendiğinde TRT THM repertuarında bulunan toplam 29 eserin notaya alan kişi oranı % 24,13 oranla 7 eser Nilgün Akkuş, % 17,24 oranla 5 eser Suat Işıklı, % 10,34 oranla 3 eser Kenan Tuna-Okyay Kösegil ve Yücel Paşmakçı, % 6,90 oranla 2 eser Fuat Lehimler, Ahmet Yamacı, Muzaffer Sarısözen, % 3,45 oranla 1 eser Nida Tüfekçi, Arif Sağ, Kenan Tuna, Erkan Sürmen ve Okyay Kösegil olduğu tespit edilmiştir. TRT THM repertuarında bulunan sözsüz eserlerin % 24,13 oran ile en fazla notaya alan kişinin Nilgün Akkuş olduğu saptanmıştır.

Elde edilen veriler doğrultusunda; TRT THM Erzurum yöresi oyun havalarına en fazla katkısı bulunan 22 eserle TRT bünyesinde görev yapmış sanatçı kişilerin olduğu belirlenmiştir. 7 eserin Nilgün Akkuş tarafından notaya alındığı görülmüştür. Nilgün Akkuş'un yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında TRT THM Erzurum yöresi oyun havalarından Bar havalarını notaya alarak akademik manada katkı sağladığı görülmüştür.

3.1.4. Makam Dizisine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Erzurum yöresine ait 29 oyun havasının, makam dizisine yönelik bulgular Tablo 3.4, 3.5 ve 3.6'da gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Makam Dizisi Tablosu

Sıra No	Rep. No	Eser Adı	Makam	Makam Değişikliği	Karar Sesi
1	346	Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası)	Uşşâk	Yok	La
2	570	Ağırlama	Hüseyinî	Yok	La
3	161	Aşırma	Uşşâk	Yok	La
4	406	Başbar	Hüseyinî	Yok	Do
5	450	Berde	Hüseyinî	Hüzzam	Sib2
6	194	Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)	Hüseyinî	Yok	Sib2
7	373	Çingenler	Beyâtî	Çârgâh	Do
8	217	Dahlenk	Çârgâh	Yok	Do
9	545	Daldalan	Hüseyinî	Yok	Re
10	404	Dello	Karcıgar	Yok	Do
11	345	Delloy (Düz Delloy)	Uşşâk	Yok	La
12	163	Gelin Çıkarma Havası	Beyâtî	Yok	La
13	61	Halay (Ankara Postası)	Hüseyinî	Yok	La
14	158	Hekkari	Hicâz (Re)	Yok	Re
15	391	Hoşbiletik	Çârgâh	Yok	Do
16	141	İkinci Bar	Beyâtî	Hicâz- Hüseyinî	Do
17	3	Koçeri Bar Havası	Râst	Yok	Si
18	395	Koçeri	Beyâtî	Yok	Sib2
19	343	Nare	Uşşâk	Yok	La
20	405	Nare	Hüseyinî	Yok	La
21	572	Paşa Köşkü	Hüseyinî	Yok	La
22	344	Sallama	Çârgâh	Yok	Do
23	119	Tamzara	Hüseyinî	Yok	La
24	381	Tamzara	Hüseyinî	Yok	La
25	334	Tavuk Barı	Hicâz	Yok	La
26	392	Temir Ağa	Hüseyinî	Yok	Mi
27	347	Tersine (Döne)	Uşşâk	Yok	La
28	393	Uzun Dere	Hicâz	Yok	La
29	498	Yayvan (Erkek Barı)	Hüseyinî	Hicâz-Uşşâk	La

Tablo 3.4'de Erzurum yöresine ait oyun havalarının TSM makam dizilerine göre hangi makam dizisine benzerlik gösterdiği ve bazı eserlerde makamsal değişikliklerin olduğu görülmüştür. Tabloda görüldüğü gibi, 450 rep. nolu Berde eseri Hüseyinî makam dizisinde başlayıp Hüzzam makam dizisine, 373 rep. nolu Çingenler eseri Beyâtî makam

dizisinde başlayıp Çârgâh makam dizisine, 141 rep. nolu İkinci Bar eseri Beyâtî makam dizisinde başlayarak Hicâz ve Hüseyinî makam dizisine, 498 rep. nolu Yayvan (Erkek Barı) eseri Hüseyinî makam dizisinde başlayıp Hicâz ve Uşşâk makam dizisine geçtiği görülmektedir.

Diğer bir husus olarak dikkat çeken karar seslerindeki durumu değerlendirecek olursak 406 rep. nolu Başbar eseri Hüseyinî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken üçüncü derecesi Do sesinde karar verdiği, 194 rep. nolu Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) eseri Hüseyinî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken ikinci derecesi sib2 sesinde karar verdiği, 545 rep. nolu Daldalan eseri Hüseyinî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken dördüncü derecesi Re sesinde karar verdiği, 404 rep. nolu Dello eseri Karcıgar olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken üçüncü derecesi Do sesinde karar verdiği, 3 rep. nolu Koçeri Bar Havası eseri Râst olmasına rağmen Sol sesinde karar vermesi gerekirken üçüncü derecesi si sesinde karar verdiği, 395 rep. nolu Koçeri eseri Beyâtî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken ikinci derecesi Sib2 sesinde karar verdiği, 392 rep. nolu Temir Ağa eseri Hüseyinî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken beşinci derecesi Mi güçlü sesinde karar verdiği görülmüştür.

Ayrıca 158 rep. nolu Hekkari adlı eserin, diğer oyun havalarından farklı olduğu görülmüştür. Bu farklılık La kararlı Hicâz dizinin Re perdesine göçürülmesinden ibarettir. Hekkari adlı eserin Re Hicâz dizisinde olduğu tespit edilmiştir

Tablo 3.5. Makamsal Değişiklik Oran Tablosu

Makamsal Değişiklik	f	%
Gösteren	4	13,79
Göstermeyen	25	86,21
TOPLAM	29	100

Tablo 3.5 incelendiğinde TRT THM Erzurum yöresi oyun havalarının % 86,21 oran ile 25 eserin makamsal değişiklik göstermediği, % 13,79 oranla 4 eserin makamsal değişiklik gösterdiği görülmektedir.

Tablo 3.6. Makam Dizisi Oran Tablosu

Makam	f	%
Hüseyî	12	41,38
Uşşâk	5	17,25
Beyâtî	4	13,79
Çârgâh	3	10,34
Hicâz	3	10,34
Karcıġar	1	3,45
Râst	1	3,45
TOPLAM	29	100

Tablo 3.6 incelendiğinde Erzurum yöresine ait toplam 29 oyun havasının, 7 farklı makam dizisinde olduğu tespit edilmiştir. % 41,38 oran ile 12 eser Hüseyî, % 17,25 oran ile 5 eser Uşşâk, % 13,79 oran ile 4 eser Beyâtî, % 10,34 oran ile 3 eser Çârgâh ve Hicâz, % 3,45 oranla birer eserin Karcıġar ve Râst makam dizilerinde olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler doğrultusunda; TRT THM Erzurum yöresi oyun havalarının en fazla 12 eserle Hüseyî makam dizisinde olduğu tespit edilmiştir.

3.1.5. Usûle Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Erzurum yöresine ait 29 oyun havasının, usûllerine ve metronom özelliklerine yönelik bulgular Tablo 3.7, 3.8, 3.9, 3.10 ve 3.11’de gösterilmiştir.

Tablo 3.7. Erzurum Yöresine Ait Oyun Havası Eserlerinin Usûl Tablosu

Sıra No	Rep. No	Eser Adı	Usûl							
			Zaman	Birim	Tartım	THM	TSM	Usûl Değ.	Metronom	Met. Değ.
1	346	Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası)	3	4		Ana	Semâî	Yok	Yok	Yok
2	570	Ağırlama	4	4		Ana	Sofyan	Yok	Yok	Yok
3	161	Aşırma	12	8	3+3+3+3	Ana-Üçerli	Sofyan	Yok	♪=69	Yok
4	406	Başbar	9	8	3+2+2+2	Birleşik	Oynak	Yok	♪=172	♪=200
5	450	Berde	2	4		Ana	Nim Sofyan	6/8 (3+3)	Yok	Yok
6	194	Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)	9	8	2+2+2+3	Birleşik	Aksak	Yok	♪=210	Yok
7	373	Çingenler	9	8	2+2+2+3	Birleşik	Aksak	Yok	Yok	Yok
8	217	Dahlenk	4	4		Ana	Sofyan	Yok	Yok	Yok
9	545	Daldalan	5	8	2+3	Birleşik	Türk Aksağı	Yok	Yok	Yok
10	404	Dello	6	4	4+2	Birleşik	Yok	Yok	♪=104	♪=120
11	345	Delloy (Düz Delloy)	4	4		Ana	Sofyan	Yok	Yok	Yok
12	163	Gelin Çıkarma Havası	10	8	2+3+2+3	Karma	Aksak Semâî	Yok	♪=80	Yok
13	61	Halay (Ankara Postası)	2	4		Ana	Nim Sofyan	Yok	Yok	Yok
14	158	Hekkari	10	8	2+3+2+3	Karma	Aksak Semâî	Yok	Yok	Yok
15	391	Hoşbilezik	12	8	3+3+3+3	Ana-Üçerli	Sofyan	Yok	Yok	Yok
16	141	İkinci Bar	12	8	3+3+3+3	Ana-Üçerli	Sofyan	Yok	♪=86	♪=116
17	3	Koçeri Bar Havası	4	4		Ana	Sofyan	12/8 (3+3+3+3)	♪=66	♪=100
18	395	Koçeri	4	4		Ana	Sofyan	12/8 (3+3+3+3)	♪=104	♪=116, ♪=116
19	343	Nare	6	8	3+3	Ana-Üçerli	Nim Sofyan	Yok	Yok	Yok
20	405	Nare	12	8	3+3+3+3	Ana-Üçerli	Sofyan	Yok	♪=88	Yok
21	572	Paşa Köşkü	4	4		Ana	Sofyan	5/4, 6/4, 7/4, 2/4	Yok	Yok
22	344	Sallama	9	8	2+3+2+2	Birleşik	Raks Aksağı	Yok	Yok	Yok
23	119	Tamzara	9	8	2+2+2+3	Birleşik	Aksak	Yok	Yok	Yok
24	381	Tamzara	9	8	2+2+2+3	Birleşik	Aksak	Yok	♪=184	Yok
25	334	Tavuk Barı	5	8	2+3	Birleşik	Türk Aksağı	Yok	Yok	Yok
26	392	Temir Ağa	4	4		Ana	Sofyan	Yok	Yok	Yok
27	347	Tersine (Döne)	6	8	3+3	Ana-Üçerli	Nim Sofyan	Yok	Yok	Yok
28	393	Uzun Dere	6	8	3+3	Ana-Üçerli	Nim Sofyan	Yok	Yok	Yok
29	498	Yayvan (Erkek Barı)	2	2		Ana	Nim Sofyan	Yok	Yok	Yok

Tablo 3.7. incelendiğinde Erzurum yöresine ait toplam 29 oyun havasının, zaman, birim, tartım, THM ve TSM'ye göre usûllerinin belirlendiği, usûl değişikliğinin olup olmadığı, metronomlarının belirtilip belirtilmediği ve metronomlarında yapılan değişiklikler görülmektedir.

Tablo 3.8. Oyun Havalarının THM'ye Göre Usûl Oran Tablosu

Usûl Türü	Usûl	Kalıp	f	%	
Ana Usûl	2 Zamanlı		3	10,34	
	3 Zamanlı		1	3,45	
	4 Zamanlı		7	24,14	
	Toplam		11	37,93	
Ana Usûller	2 Zamanlı	3+3	3	10,34	
	Üçerli Şekli	4 Zamanlı	3+3+3+3	4	13,80
		Üçerli Şekli			
	Toplam		7	24,14	
TOPLAM		18	62,07		
Birleşik Usûller	5 Zamanlı	2+3	2	6,90	
	6 Zamanlı	4+2	1	3,45	
	9 Zamanlı	2+2+2+3 (4 eser)	6	20,68	
		2+3+2+2 (1 eser)			
	3+2+2+2 (1 eser)				
TOPLAM		9	31,03		
Karma Usûller	10 Zamanlı	2+3+2+3	2	6,90	
TOPLAM			2	6,90	
GENEL TOPLAM			29	100	

Tablo 3.8 incelendiğinde Erzurum yöresine ait toplam 29 oyun havasının, Türk halk müziği usûl türüne göre, % 62,07 oran ile 18 eserin ana usûlden oluştuğu; Bu eserlerin % 10,34 oran ile 2 zamanlı (3 eser), % 3,45 oran ile 3 zamanlı (1 eser), % 24,14 oran ile 4 zamanlı (7 eser), % 10,34 oran ile 2 zamanlı (üçerli şekli) 3+3 kalıbında (3 eser), % 13,80 oran ile 4 zamanlı (üçerli şekli) 3+3+3+3 kalıbında (4 eser) olduğu görülmüştür.

Birleşik usûllerin; % 31,03 oran ile 9 eserden oluştuğu; bu eserlerin % 6,9 oran ile 5 zamanlı 2+3 kalıbında (2 eser), % 3,45 oran ile 6 zamanlı 4+2 kalıbında (1 eser), % 20,68 oran ile 9 zamanlı 2+2+2+3 kalıbında (4 eser), 2+3+2+2 kalıbında (1 eser), 3+2+2+2 kalıbında (1 eser) olduğu görülmüştür.

Karma usûllerin ise; % 6,9 oran ile 10 zamanlı 2+3+2+3 kalıbında (2 eser) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.9. Oyun Havalarının TSM'ye Göre Usûl Oran Tablosu

Zaman	Usûl	f	%
2 Zamanlı	Nîm Sofyan	6	20,68
3 Zamanlı	Semâî	1	3,45
4 Zamanlı	Sofyan	11	37,93
5 Zamanlı	Türk Aksağı	2	6,90
6 Zamanlı	Darp Olarak Uymayan	1	3,45
	Aksak	4	13,79
9 Zamanlı	Oynak	1	3,45
	Raks Aksağı	1	3,45
10 Zamanlı	Aksak Semâî	2	6,90
TOPLAM		29	100

Tablo 3.9 incelendiğinde; % 20,68 oran ile 6 eser 2 zamanlı Nîm Sofyan, % 3,45 oran ile 1 eser 3 zamanlı Semâî, % 37,93 oran ile 11 eser 4 zamanlı Sofyan, % 6,90 oran ile 2 eser 5 zamanlı Türk Aksağı, % 13,79 oran ile 4 eser 9 zamanlı Aksak, % 3,45 oran ile 1 eser 9 zamanlı Oynak, % 3,45 oran ile 1 eser Raks Aksağı, % 6,90 oran ile 2 eser 10 zamanlı Aksak Semâî olduğu görülmüştür. Bir eserin ise % 3,45 oran ile 6 zamanlı (4+2) TSM'ye darp olarak uymadığı tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda eserlerin daha çok 2, 4 ve 9 zamanlı usûllerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.10. Metronom Değeri Oran Tablosu

Metronom	f	%
Belirtilmiş	10	34,48
Belirtilmemiş	19	65,52
TOPLAM	29	100

Tablo 3.10 incelendiğinde 29 eserden, % 65,52 oran ile 19 eserde metronom değerlerinin belirtilmediği, % 34,48 oran ile 10 eserde metronom değerlerinin belirtildiği tespit edilmiştir.

Tablo 3.11. Metronom Değişikliği Oran Tablosu

Metronom Değişikliği	f	%
Var	5	50,00
Yok	5	50,00
TOPLAM	10	100

Tablo 3.10'da 29 oyun havasından, 10 eserde metronom değerlerinin belirtildiği görülmüştür. Tablo 3.11 incelendiğinde % 50 oran ile 5 eserde metronom değişikliği olduğu, % 50 oran ile 5 eserde metronom değişikliği olmadığı tespit edilmiştir. Metronom

değişikliklerinin yapıldığı eserler tablo 3.7’de görüldüğü üzere Başbar, Dello, İkinci Bar, Koçeri Bar Havası ve Koçeri eserleridir. Bu eserlerin, Bar havası olması nedeniyle ağır metronomda başlayıp, metronomlarının hızlanarak bitirildiği görülmektedir. Buda Bar oyunlarının özelliklerinden biri olduğu bilinmektedir.

3.1.6. Biçime Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Erzurum yöresine ait oyun havalarının biçimine yönelik yapılan analizler sonucunda eserlerin, bölüm ve cümle yapısı incelenmiş ve Tablo 3.12’de gösterilmiştir.

Tablo 3.12. Oyun Havası Eserlerinin Biçimsel Yapı Tablosu

Sıra No	Rep. No	Eser Adı	Biçim	
			Bölüm	Cümle
1	346	Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası)	Tek (A)	a+b+c
2	570	Ağırlama	Tek (A)	a+b
3	161	Aşırma	Tek (A)	a+b+a'
4	406	Başbar	Tek (A)	a+b
5	450	Berde	A+B	(a+b+c)+(d)
6	194	Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)	Tek (A)	a+b
7	373	Çingenler	A+B	(a+b)+(a'+b')
8	217	Dahlenk	Tek (A)	a+b
9	545	Daldalan	Tek (A)	a+b+c
10	404	Dello	Tek (A)	a+a'
11	345	Delloy (Düz Delloy)	Tek (A)	a+a'
12	163	Gelin Çıkarma Havası	Tek (A)	a+b
13	61	Halay (Ankara Postası)	Tek (A)	a+b
14	158	Hekkari	Tek (A)	a+b
15	391	Hoşbiletlik	Tek (A)	a+b
16	141	İkinci Bar	Tek (A)	a+b+c+d
17	3	Koçeri Bar Havası	Tek (A)	a+b
18	395	Koçeri	A+B	(a+a')+(b+b')
19	343	Nare	Tek (A)	a
20	405	Nare	Tek (A)	a+a'
21	572	Paşa Köşkü	Tek (A)	a+b+c
22	344	Sallama	Tek (A)	a+b
23	119	Tamzara	Tek (A)	a+b
24	381	Tamzara	Tek (A)	a+a'
25	334	Tavuk Barı	Tek (A)	a+b+c
26	392	Temir Ağa	Tek (A)	a+a'
27	347	Tersine (Döne)	Tek (A)	a
28	393	Uzun Dere	Tek (A)	a+b
29	498	Yayvan (Erkek Barı)	Tek (A)	a+b+c+d

Tablo 3.12 incelendiğinde Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin, biçim yönünden analizlerinde bölümler (A-B) büyük harflerle, cümlelere ise (a-a'-b-b'-c-d)

küçük harfler ile gösterilmiştir. Eserlerin genel olarak tek bölümlü olduğu ve birçok cümleden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.13. Bölüm Oran Tablosu

Biçimsel İnceleme	f	%
Tek (A) Bölüm	26	89,66
İki (A+B) Bölüm	3	10,34
TOPLAM	29	100

Tablo 3.13 incelendiğinde % 89,66 oran ile 26 eser tek bölümlü (A), % 10,34 oran ile 3 eserin iki bölümlü (A+B) şeklinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3.14. Cümle Oran Tablosu

Biçimsel Durum	Cümle	f	%
Tek (A) Bölümlü	a	2	6,90
	a+a'	5	17,24
	a+b	12	41,37
	a+b+a'	1	3,45
	a+b+c	4	13,79
	a+b+c+d	2	6,90
	Toplam		26
İki (A+B) Bölümlü	(a+b+c)+(d)	1	3,45
	(a+b)+(a'+b')	1	3,45
	(a+a')+(b+b')	1	3,45
Toplam		3	10,35
GENEL TOPLAM		29	100

Tablo 3.14 incelendiğinde % 89,66 oran ile 26 eserin tek (A) bölümlü olduğu; cümle yapısı olarak % 6,90 oran ile 2eser (a), % 17,24 oran ile 5 eser (a+a'), % 41,37 oran ile 12 eser (a+b), % 3,45 oran ile 1 eser (a+b+a'), % 13,79 oran ile 4 eser (a+b+c), % 6,9 oran ile 2 eser (a+b+c+d) olduğu görülmüştür. % 10,35 oran ile 3 eserin iki bölümlü (A+B) olduğu; cümle yapısı % 3,45 oran ile 1 eser (a+b+c)+(d), % 3,45 oran ile 1 eser (a+b)+(a'+b'), % 3,45 oran ile 1 eser (a+a')+(b+b') şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Erzurum yöresine ait oyun havalarının biçimine yönelik yapılan analizler sonucunda eserlerin, tek bölümlü (A); “(a), (a+a'), (a+b), (a+b+a'), (a+b+c), (a+b+c+d)” cümle yapısında ve iki bölümlü (A+B); “(a+b+c)+(d), (a+b)+(a'+b'), (a+a')+(b+b')” cümle yapılarında olan herbir esere örnek verilmiştir.

Tek Bölümlü (A); (a)**Nare Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirilmesi****Şekil 3.1.** Nare Eserinin Biçimsel Yapısı

Eser A şeklinde, tek bölümlü a cümlesinden oluşmaktadır. Do (Çârgâh), Re (Nevâ), perdelerinde asma kalıplar görülmektedir. Eserin makam analizi a cümlesinde kendini belli etmektedir.

a cümlesinde La (Dügâh) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında Uşşâk dizisi görülmektedir. Bu cümlede, Hüseyinî perdesine uğradığı görülen ezgide dizinin, karar sesi La (Dügâh) perdesinde Uşşâklı tam karar yapılmıştır.

Tek Bölümlü (A); (a+a')**Temir Ağa Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirilmesi****Şekil 3.2.** Temir Ağa Eserinin Biçimsel Yapısı

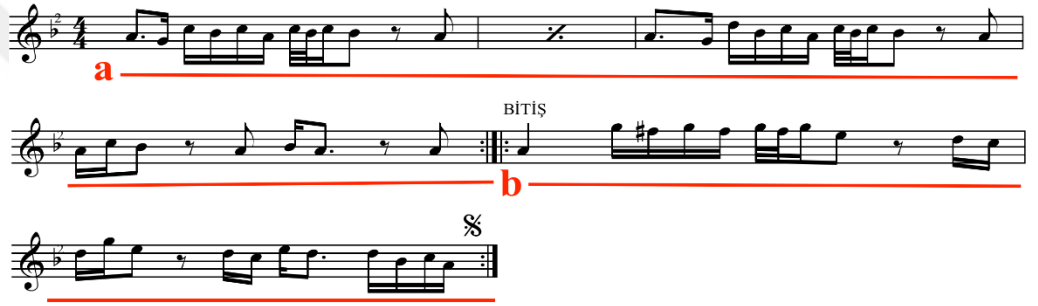
Eser A şeklinde, tek bölümlü **a+a'** cümlelerinden oluşmaktadır. Do (Çârgâh), Re (Nevâ), Mi (Hüseynî) seslerinde asma kalışlar görülmektedir. Eserin makam analizi a cümlesinde kendini belli etmektedir.

a cümlesinde La (Dügâh) perdesi ve Mi (Hüseynî) perdeleri arasında Hüseynî makam dizisi görülmektedir.

a' cümlesinde ise Hüseynî makam dizisi seyrinde devam edilerek dizinin 5. derece sesi olan Mi (Hüseynî) perdesinde karar yapılmıştır.

Tek Bölümlü (A); (a+b)

Ağırlama Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirilmesi

Şekil 3.3. Ağırlama Eserinin Biçimsel Yapısı

Eser A şeklinde, tek bölümlü **a+b** cümlelerinden oluşmaktadır. Birinci cümle birbirini tekrarlayan ölçülerden oluşmaktadır. Eserin makam analizi b cümlesinde kendini belli etmektedir:

a cümlesinde eser, La (Dügâh) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında bir Uşşâk dizisi yapılmış ve cümlede bulunan Sol (Râst) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında ise (Râst) 5'lisi tespit edilmiştir.

b cümlesinde eser, Hüseynî makam dizisi seyrinde devam edilerek La (Dügâh) perdesinde karar verdiği görülmektedir.

Tek Bölümlü (A); (a+b+a')

Aşırma Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirmesi

Şekil 3.4. Aşırma Eserinin Biçimsel Yapısı

Eser A şeklinde, tek bölümlü **a+b+a'** cümlelerinden oluşmaktadır. Do (Çârgâh), Re (Nevâ), Mi (Hüseynî) seslerinde asma kalışlar görülmektedir. La (Dügâh) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında Uşşâk asma kalış yapılmıştır. Eserin makam analizi a cümlesinde kendini belli etmektedir.

a cümlesinde eser, La (Dügâh) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında bir Uşşâk asma kalış yapılmıştır ve Sol (Râst) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında Râst beşlisi tespit edilmiştir.

b cümlesinde eser, La (Dügâh) Mi (Hüseynî) Hüseynî makam dizisi seyrinde devam edilerek La (Dügâh) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında bir Uşşâk makam dizisi görülmüştür.

Tek Bölümlü (A); (a+b+c)

Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirmesi

Şekil 3.5. Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Biçimsel Yapısı

Eser A şeklinde, tek bölümlü **a+b+c** cümlelerinden oluşmaktadır. Re (Nevâ), Mi (Hüseynî) seslerinde asma kalıplar görülmektedir. Eserin makam analizi a cümlesinde kendini belli etmektedir.

a cümlesinde La (Dügâh) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında Uşşâk dörtlüsü görülmektedir.

b cümlesinde Nevâ perdesi ve Muhayyer perdesi arasında Bûselik beşlisi görülmektedir.

c cümlesinde Uşşâk makam dizisi seyirinde devam ederek dizinin karar sesi olan La (Dügâh) perdesinde karar yapılmıştır.

Tek Bölümlü (A); (a+b+c+d)

Yayvan (Erkek Barı) Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirilmesi

The image displays a musical score for a single-section piece (A) in 2/4 time, featuring a key signature of one flat (B-flat major or D minor). The score is divided into four distinct sections: 'a', 'b', 'c', and 'd', each marked with a red underline. Section 'a' (measures 1-12) begins with a treble clef and a key signature of one flat, followed by a series of eighth and sixteenth notes. Section 'b' (measures 13-24) continues the melodic line with similar rhythmic patterns. Section 'c' (measures 25-36) introduces a more complex rhythmic structure with sixteenth-note runs. Section 'd' (measures 37-48) concludes the piece with a final melodic phrase and a double bar line. The score is written on ten staves, with the first two staves of each section being a pair. The notation includes various note values, rests, and dynamic markings such as '2' above notes in measures 25 and 37.

Şekil 3.6. Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Biçimsel Yapısı

Eser A şeklinde, tek bölümlü **a+b+c+d** cümlelerinden oluşmaktadır. Do# (Nîm Hicâz), Re (Nevâ) perdeleri arasında asma kalıflar görülmektedir.

a cümlesinde Sol (Râst) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında Nîkrîzli asma kalıflar yapılarak, Fa # (Irak) ve Do # (Nîm Hicâz) perdeleri arasında Ferahnâk ve Nîkrîz dizilerine benzerlik gösteren asma kalıflar tespit edilmiştir.

b cümlesinde La (Dügâh) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında Uşşâk dizi görülmektedir.

c cümlesinde La (Dügâh) perdesi ve Mi (Hüseynî) perdeleri arasında Hüseynî makam dizisi belirlenmiştir.

d cümlesinde eser, Gerdaniye perdesine uğrayarak Hüseynî ve Uşşâklı asma kalıflar yaptığı ve eserin karar sesi olan La (Dügâh) perdesinde karar verdiği belirlenmiş, Ayrıca eserin icrası neticesinde Hüseynî makam dizisine benzerlik gösterdiği ve Hicâz ve Uşşâk makam dizilerine geçkiler yaptığı tespit edilmiştir.

İki Bölümlü (A+B); (a+b+c)+(d)

Berde Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirmesi

The image displays a musical score for the piece "Berde Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirmesi". The score is written in 2/4 time and features a key signature of one sharp (F#). The music is organized into two main sections, 'a' and 'b', each consisting of multiple staves of music. Section 'a' is marked with a red 'a' and a red line underneath the first staff. Section 'b' is marked with a red 'b' and a red line underneath the first staff of its section. The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The notation is presented in a clear, legible format, suitable for analysis and performance.

Şekil 3.7. Berde Eserinin Biçimsel Yapısı

Eser **A+B** şeklinde, iki bölümlü **(a+b+c)+(d)** cümlelerinden oluşmaktadır. Si (Hüzzâm) Do (Çârgâh), Re (Nevâ), Mi (Hüseynî) seslerinde asma kalışlar görülmektedir. Eserin makam dizisi a cümlesinde kendini belli etmektedir.

a cümlesinde eserin, La (Dügâh) ve Mi (Hüseynî) perdeleri arasında Hüseynî makam dizisinde olduğu tespit edilmiştir.

b cümlesinde eser, Gerdâniye ve Nevâ perdeleri arasında Gerdâniye dizisi yaparak inici bir seyir ile Nevâ perdesi üzerinde Râst veya Bûselik çeşnileri ile asma karar yapıldığı görülmektedir.

B bölümünde eser, ana usûllerin üçerli şekli olan 6 zamanlı 8 birimli 6/8'lik usûl türüne geçiş yaptığı görülmektedir.

d cümlesinde Sib2 perdesinde karar verdiği ve eserin, Fa#, Mib seslerini alarak Hüzâm dizisine geçki yaptığı görülmektedir.

İki Bölümlü (A+B); (a+b)+(a'+b')

Çingenler Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirmesi

The musical score is written in 6/8 time and consists of 12 staves. The first two staves are labeled 'a' and 'b' respectively. The third staff is a variation of 'a' labeled 'a'' and the fourth staff is a variation of 'b' labeled 'b''. The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The key signature is one flat (Bb).

Şekil 3.8. Çingenler Eserinin Biçimsel Yapısı

Eser **A+B** şeklinde, iki bölümden **(a+b)+(a'+b')** cümlelerinden oluşmaktadır. Do (Çârgâh), Re (Nevâ), Mi (Hüseynî) seslerinde asma kalışlar görülmektedir. Eser inici-çıkıcı özelliği ile Beyâtî makam dizisine benzerlik göstermektedir.

a cümlesinde La (Dügâh) perdesi ve Re (Nevâ) perdeleri arasında bir Uşşâk asma kalış yapılmıştır.

b cümlesinde La (Dügâh)) perdesi ve Mi (Hüseynî) perdeleri arasında Hüseynî beşlisi görülmektedir.

a' cümlesi a cümlesine benzer seyirler yaparak dizinin karar sesi olan La (Dügâh) perdesinde Uşşâkta tam karar yapıldığı görülmektedir.

b' bu cümlede La (Dügâh)) perdesi üzerine dört ses transpoze yapıldığı, b cümlesindeki ezgilere benzer ezgilerle tekrarlar yapılarak Do (Çârgâh) perdesinde karar verdiği tespit edilmiştir.

İki Bölümlü (A+B); (a+a')+(b+b')

Koçeri Oyun Havasının Biçimsel Değerlendirmesi

Şekil 3.9. Koçeri Eserinin Biçimsel Yapısı

Eser **A+B** şeklinde iki bölümden oluşmaktadır. **A** bölümü **a+ a'** cümlelerinden, **B** bölümü ise **b+b'** cümlelerinden oluşmaktadır. Do (Çârgâh), Re (Nevâ), Mi (Hüseynî) seslerinde asma kalıplar görülmektedir.

a cümlesinde eser, inici-çıkıcı seyir karakteri göstererek Beyâtî makam dizisine benzerlik göstermektedir.

a' cümlesinde eser, Re (Nevâ) perdesinde Uşşâklî ve Mi (Hüseynî) perdesinde ise Hüseynî makam dizisinde asma kalıplar tesbit edilmiştir. **a'** ifadesi kullanılmıştır.

B bölümünde eser, ana usûllerin üçerli şekli olan 12 zamanlı 8 birimli 12/8'lik usûle geçiş yaptığı görülmektedir.

b cümlesinde ise eser, Re (Nevâ) perdesi ve Sol (Râst) perdeleri arasında Râst 5'lisi görülmektedir. Eser Beyâti makam dizinine benzerlik gösteren inici-çıkıcı seyir karakteri göstermektedir.

b' cümlesinde eser, b cümlesinde olduğu gibi Beyâti makam dizisinde seyir yaparak cümleye benzer ezgilerle hareket ettiği tespit edilmiş ve b' ifadesi kullanılmıştır.

3.2. İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın ikinci alt problemi, Erzurum yöresi oyun havalarının, uzman ve sanatçı kişiler ile yüz yüze görüşmeler yapılarak, eserlerin türleri ve sınıflandırmaları konusunda görüşler alınmış ve yorumlanmıştır.

Çalışmanın bu aşamasında uzman kişiler ve TRT THM saz-ses sanatçıları ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Kişilerin isimleri ifade edilmeyerek uzman kişiler için (U), sanatçılar için (S) kodlamaları kullanılmıştır.

3.2.1. Erzurum Yöresi Oyun Havalarının Türleri ve Sınıflandırmalarına Yönelik Uzman Görüşleri

U1, Erzurum yöresine ait oyun havalarının genellikle bar havalarından oluştuğunu ve yörede halay kültüründe var olduğunu ifade etmektedir.

U2, Erzurum yöresine ait oyun havalarının genellikle bar havalarından olduğunu ifade ederek Erzurum yöresinin, Güneydoğu Anadolu bölgesine sınır olması sebebi ile etkileşimler sonucu halay havalarında yaygın olduğunu söylemektedir.

U1 ve **U2**'ye göre Erzurum yöresine ait oyun havalarının tür ve sınıflandırmalarının birbiriyle aynı olduğu tespit edilmiştir. Tür ve sınıflandırma Tablo 3.15'de verilmiştir.

Tablo 3.15. U1 ve U2'ye Göre Oyun Havalarının Tür ve Sınıflandırma Tablosu

Oyunlu Türler					Oyunsuz Türler				
Rep. No	Bar	Rep. No	Halay	Rep. No	Seyirlik Havaları	Rep. No	Dinleti Havaları	Rep. No	Karşılama Havaları
161	Aşırma	570	Ağırlama	217	Dahlenk	346	Ağırlama (Dadaş Dinlendirme)	572	Paşa Köşkü
406	Başbar	450	Berde			194	Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)		
373	Çingenler	345	Delloy (Düz Delloy)			163	Gelin Çıkarma Havası		
545	Daldalan	61	Halay (Ankara Postası)						
404	Dello	158	Hekkari						
391	Hoş Bilezik								
141	İkinci Bar								
3	Koçeri Bar Havası								
395	Koçeri								
343	Nare								
405	Nare								
344	Sallama								
119	Tamzara								
381	Tamzara								
334	Tavuk Barı								
392	Temir Ağa								
347	Tersine (Döne)								
393	Uzun Dere								
498	Yayvan (Erkek Barı)								

Erzurum yöresine ait oyun havası eserleri, türler bakımından oyunlu ve oyunsuz türler diye ikiye ayrıldığı görülmektedir. Eserler, çoğunlukla Bar havası dediğimiz ezgilerden oluşmaktadır. Oyunlu türler oyunsuz türlere göre çoğunluktadır. Oyunsuz türlerin çoğunluğu ise oturak âlemlerinin başında, bar havalarının başında ve sonunda icra edilmektedir.

A. Oyunlu Türler; Oyunlu türler yörede genellikle bar ve halay ve seyirlik havaları olarak bilinmektedir. Bar ve seyirlik havaları havaları merkez bölgede yaşayan kültürde daha yaygın olarak kendini göstermektedir. Bölgenin güney kısmında ise halay havalalarına sıkça rastlanmaktadır. Yörede oyunlu türlerden olan Barlar da kendi içinde Erkek Barları ve Kadın Barları olarak ikiye ayrılmaktadır.

a) Bar

Erkek Barları

Kadın Barları

b) Halay**c) Seyirlik Havaları****a) Bar**

Erkek Barları; Erzurum erkek barları içerisinde, Aşırma, Başbar, Çingenler, Daldalan, Dello, Hoş Bilezik, İkinci Bar, Koçeri, Nare, Tamzara, Tavuk Barı, Uzun Dere, Yayvan eserleri yörede erkek Barı olarak bilinmekte ve oynanmaktadır. Uzman kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde TRT THM reperturunda yer alan eserlerden 3 rep. no'lu Koçeri Bar Havası, 381 rep. no'lu Tamzara eseri şuan da yörede oynanmadığı ve yanısıra mahalli icracılarında eserleri bilmediği tespit edilmiştir.

Kadın Barları; Erzurum yöresi kadın barlarından 343 rep. no'lu Nare, 344 rep. no'lu Sallama, 392 rep. no'lu Temir Ağa ve 347 rep. no'lu Tersine (Döne) eserleri yörede kadın barları olarak bilinmektedir. Bu barlar yörede ilgi ile oynanan oyunlar içerisinde yer almaktadır.

b) Halay; Uzman ve sanatçı kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde TRT THM reperturunda yer alan eserlerden 570 rep. no'lu Ağırılama, 450 rep. no'lu Berde, 345 rep. no'lu Delloy (Düz Delloy), 61 rep. no'lu Halay (Ankara Postası), 158 rep. no'lu Hekkari oyun havaları şuan da yörede oynanmadığı ve bunun yanısıra mahalli icracılarında eserleri bilmediği tespit edilmiştir.

c) Seyirlik Havalar; Erzurum yöresine ait 217 rep. no'lu Dahlenk adlı eserin yörede tek seyirlik eser olduğu bilinmektedir. Halk arasında sevimli aksak topal manasına geldiği ifade edilen Dahlenk havası, kendine özgü ezgisi ve oyunu ile sevilen eserler arasında yer almaktadır.

B. Oyunsuz Türler; Erzurum yöresine ait oyun havalarından Ağırılama (Dadaş Dinlendirme Havası), Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa), Gelin Çıkarma Havası, Paşa Köşkü gibi eserler yörede oynunsuz türler olarak bilinmekte ve icra edilmektedir. Oyunsuz türler dinleti ve karşılama havaları olarak ikiye ayrılmaktadır.

a) Dinleti Havalar; Erzurum yöresinde, Dadaş Dinlendirme Havası, Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) ve Gelin Çıkarma Havası gibi eserler dinleti havaları olarak bilinmekte ve icra edilmektedir.

b) Karşılama Havası; Erzurum yöresine ait oyun havalarından olan Paşa Köşkü adlı eser karşılama havası olarak bilinmektedir. Eser, uzman ve mahalli icracılar tarafından Erzurum yöresi halk oyunlarının başında ve sonunda çalınan bir ezgi olarak icra edildiğini ifade etmektedirler.

Uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda, Erzurum yöresine ait oyun havalarının; oyunlu türlerinin 19'unun (Aşırma, Başbar, Çingenler, Daldalan, Dello, Hoş Bilezik, İkinci Bar, Koçeri, Koçeri Bar Havası, Nare, Tamzara, Tamzara, Tavuk Barı, Uzun Dere, Yayvan "Erkek Barı", Nare, Sallama, Temir Ağa, Tersine "Döne") bar havası olduğu, 5'inin (Ağırlama, Berde, Delloy "Düz Delloy", Halay "Ankara Postası", Hekkari) halay havası olduğu, 1'inin (Dahlenk) seyirlik havası olduğu, oyunsuz türlerde ise, 3'ünün (Ağırlama "Dadaş Dinlendirme Havası", Çayır İnce Biçemedim "Osman Ağa", Gelin Çıkarma Havası) dinleti ve 1'inin (Paşa Köşkü) karşılama havası olduğu tespit edilmiştir.

3.2.2. Erzurum Yöresi Oyun Havalarının Türleri ve Sınıflandırmalarına Yönelik Sanatçı Görüşleri

S1, Erzurum yöresine ait türkü ve oyun havası derleyip ve notaya alarak TRT repertuarına kazandırmıştır. Erzurum yöresi oyun havalarına ilişkin görüşleri şu şekildedir;

Erzurum yöresine ait eserlerin genellikle Bar havaları üzerine kurulduğunu ve Erzurum'da bar oynamak için belli başlı yerlerde bir araya gelen bar ekiplerinin sıra ile oynarken, yeni bir bar ekibinin oyuna başlamadan önce oyuncularını dinlendirmek ve izleyicileri şenlendirmek için Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası), Dahlenk, Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) gibi eserlerin ara bölümde icra edilen eserler olarak ifade etmektedir.

Oyun havalarımızın genelinde dadaşın ağır başlılığını, mertliğini, sevgiyi ifade ettiğini söyleyen sanatçı, "Dadaş Dinlendirme Havası"nı Ağa Dede Keskin'in Venedikte yapılan halk oyunları yarışmasında çaldığı ve eserin birincilik aldığından bahsederek

dinlendirme ve seyirlik eserlerin, bar başlamadan önce, oturak âlemlerinde, sohbetlerin başında çalınan ezgi olduğunu söylemektedir.

Yapılan görüşmede “Gelin Çıkarma Havası”, gelinin evden çıkması halinde çalınan gelenek haline gelmiş bir ezgi olduğunu ve “Ağırlama”, “Berde”, “Halay” gibi eserlerin yöre ile ilgisinin olmadığını repertuvara kazandırmak için yörenin Erzurum olarak kayıt edildiğini ifade etmektedir.

S2, Erzurum, Ağrı oyun ezgilerini notaya alarak TRT repertuvarına kazandırmıştır. Sanatçının Erzurum yöresi oyun havalarına ilişkin görüşleri şu şekildedir;

Erzurum yöresine ait olan oyun havalarının birçoğu bar havalarından oluşmaktadır. “Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası)”, “Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)” gibi eserleri “*Beylik Havaları*” diye ifade etmektedir. Bu havaların genellikle cirit meydanlarında, halk oyunları ekibinin çıktığında, sohbetlerin ve oyunların başında çalındığından bahsetmektedir.

Erzurum’da bar oynamak için türbe deresi, fıkfıklar, cirit meydanı, hamam deresi gibi belli başlı yerlerin olduğu ve bu yerlerde bar ekiplerinin bir araya geldiği. Oyun havaları içerisinde yer alan bar havalarına başlamadan önce bar ekipleri için “Lavek” adı verilen Hüseyinî makam dizisi içinde seyir eden bir açışla bar oyununa başlanıldığı ve bar bitiminde, Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) eserinin çalınarak eserin arasında ise Hozan dağları adlı uzun hava okunarak duygu yüklü havanın ardından Dahlenk adlı seyirlik oyunla o günün neşe ile sona erdirildiği söylemektedir. Günümüzde bu tür etkinliklerin değişen kültürle beraber yok olmaya yüz tuttuğunu belirtmektedir.

TRT repertuvarında yer alan Erzurum barlarını, dönemin bölge müdürü, Ağa Dede Keskin ve İlhami Uslu’ya çaldırıldığı ve TRT’de kayıt altına alındığından bahsetmektedir. Yaklaşık 15 bar havasını halk oyuncu Nimet Gezmiş’e oynatarak sanatçı S1 ile notaya aldığını söylemektedir. Nida Tüfekçi’nin 7 eseri kabul ettiği diğer eserlerin tez çalışması yapan Nilgün Akkuş’tan aldığını ifade etmektedir.

Yapılan görüşmede repertuvarda yer alan eserlerin Beylik Havaları ve Bar havalarından ibaret olduğu, bazılarının etnik kökenden gelen ezgilerden oluştuğu ve eserlerin bir çoğununun da günümüzde bilinmediği ve icra edilmediğini söylemektedir.

S3, Erzurum yöresi oyun havaları eserlerine yönelik görüşleri şu şekildedir;

Yapılan görüşmede Erzurum yöresine ait sözsüz eserlerin çoğunluğunun bar havasından ibaret olduğundan bahsetmektedir. “Dadaş Dinlendirme Havası”, “Gelin Çıkartma Havası” eserlerinin Erzurum havası diye bileceğimiz ezgilerdir. “Ağırlama”, “Berde”, “Halay”, “Hekkari” gibi eserlerin yöreyi melodik manada yansıtmadığını söylemektedir.

Yörede oyun havaları olarak bar havalarının yaygın olması, bar oynayan kişilerin sayıca fazla olmasından kaynaklandığından bahsederek günümüzde bu geleneğin yok olmaya yüz tuttuğu ve kişilerin artık bar bilmemesi sebebi ile halaya ağırlık verildiğini söylemektedir. Yöre itibari ile halay havalarının bölgede yaygın olduğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesine sınır olması nedeniyle ilçelerde etnik kültüre bağlı olarak halay havalarının da oynandığı ifadeleri arasında yer almaktadır.

Birbirine benzer ritim yapısında ve ezgi benzerliğinde olan bar ve diğer oyun havalarının ezgilerinde melodi benzerliği anlamını taşıyan varyantlaşmış eserlerin olduğunu belirtmektedir.

S1, S2 ve S3'e göre Erzurum yöresine ait oyun havalarının tür ve sınıflandırmaları Tablo 3.16'da verilmiştir.

Tablo 3.16. S1, S2 ve S3'e Göre Oyun Havalarının Tür ve Sınıflandırma Tablosu

Oyunlu Türler						Oyunsuz Türler					
Rep. No	Bar	Rep. No	Halay	Rep. No	Seyirlik Havaları	Rep. No	Beylik Havaları	Rep. No	Dinleti Havaları	Rep. No	Karşılama Havaları
161	S1,S2,S3 Aşırma	570	S1,S2,S3 Ağır lama	217	S1,S2,S3 Dahlenk	346	S2 Ağır lama (Dadaş Dinlendirme)	346	S1, S3 Ağır lama (Dadaş Dinlendirme)	572	S1,S2,S3 Paşa Köşkü
406	S1,S2,S3 Başbar	450	S1,S2,S3 Berde			194	S2 Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)	194	S1, S3 Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)		
373	S1,S2,S3 Çingenler	345	S1,S2,S3 Delloy (Düz Delloy)					163	S1,S2,S3 Gelin Çıkarma Havası		
545	S1,S2,S3 Daldalan	61	S1,S2,S3 Halay (Ankara Postası)								
404	S1,S2,S3 Dello	158	S1,S2,S3 Hekkari								
391	S1,S2,S3 Hoş Bilezik										
141	S1,S2,S3 İkinci Bar										
3	S1,S2,S3 Koçeri Bar Havası										
395	S1,S2,S3 Koçeri										
343	S1,S2,S3 Nare										
405	S1,S2,S3 Nare										
344	S1,S2,S3 Sallama										
119	S1,S2,S3 Tamzara										
381	S1,S2,S3 Tamzara										
334	S1,S2,S3 Tavuk Barı										
392	S1,S2,S3 Temir Ağa										
347	S1,S2,S3 Tersine (Döne)										
393	S1,S2,S3 Uzun Dere										
498	S1,S2,S3 Yayvan (Erkek Barı)										

Tablo 3.16 incelendiğinde sanatçıların görüşleri doğrultusunda, Erzurum yöresine ait oyun havalarının; oyunlu türlerinin S1, S2 ve S3'e göre 19'unun (Aşırma, Başbar, Çingenler, Daldalan, Dello, Hoş Bilezik, İkinci Bar, Koçeri, Koçeri Bar Havası, Nare, Tamzara, Tamzara, Tavuk Barı, Uzun Dere, Yayvan "Erkek Barı", Nare, Sallama, Temir Ağa, Tersine "Döne") bar havası olduğu, S1, S2 ve S3'e göre 5'inin (Ağırlama, Berde, Delloy "Düz Delloy", Halay "Ankara Postası", Hekkari) halay havası olduğu, S1, S2 ve S3'e göre 1'inin (Dahlenk) seyirlik havası olduğu, oyunsuz türlerde ise, S1 ve S3'e göre 2'sinin (Ağırlama "Dadaş Dinlendirme Havası", Çayır İnce Biçemedim "Osman Ağa" dinleti havası olduğu, S1, S2 ve S3'e göre (Gelin Çıkarma Havası) dinleti havası olduğu, fakat S2'nin (Ağırlama "Dadaş Dinlendirme Havası", Çayır İnce Biçemedim "Osman Ağa" adlı 2 eseri farklı bir başlık adı altında beylik havaları olarak nitelendirmektedir. Diğer bir sınıflandırmada S1, S2 ve S3'e göre 1'inin (Paşa Köşkü) karşılama havası olduğu tespit edilmiştir.

3.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın üçüncü alt problemi, TRT THM repertuarında yer alan Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin mahalli icracılar tarafından bilinip bilinmeme durumları ve icra farklılıkları belirlenmiştir. Eserler mahalli icracılara çaldırılarak notaya alınmış ve repertuar üzerinde icra farklılıkları altı çizilerek gösterilmiştir.

3.3.1. Mİ1, Mİ2, Mİ3'ün Erzurum Yöresi Oyun Havalarını Bilip Bilmeme Durumları

Mİ1, Erzurum yöresine ait olan oyun havası eserlerinin çoğunlukla bar havası olduğunu, aşağıda yer alan bazı eserleri kendi üstadlarında çalmadığını dolayısıyla kendisinde bilmediğini ifade etmektedir.

İcracının Erzurum yöresine ait oyun havalarından bildiği ve bilmediği eserler Tablo 3.17'de gösterilmiştir.

Tablo 3.17. Mİ1'in Bildiği ve Bilmediği Eserler

Rep No.	Bilinen Eserler	Rep. No	Bilinmeyen Eserler
346	Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası)	570	Ağırlama
161	Aşırma	450	Berde
406	Başbar	345	Delloy (Düz Delloy)
194	Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)	61	Halay
373	Çingenler	158	Hekkari
217	Dahlenk	3	Koçeri Bar Havası
545	Daldalan	381	Tamzara
404	Dello	-----	-----
163	Gelin Çıkarma Havası	-----	-----
391	Hoş Bilezik	-----	-----
141	İkinci Bar	-----	-----
395	Koçeri	-----	-----
343	Nare	-----	-----
405	Nare	-----	-----
572	Paşa Köşkü	-----	-----
344	Sallama	-----	-----
119	Tamzara	-----	-----
334	Tavuk Barı	-----	-----
392	Temir Ağa	-----	-----
347	Tersine (Döne)	-----	-----
393	Uzun Dere	-----	-----
498	Yayvan (Erkek Barı)	-----	-----

Mİ1, Erzurum yöresine ait oyun havalarından 22 eseri bilmekte ve zurna ve klarnet çalgıları ile icra etmektedir. İcracı eserlerden 570 rep. no'lu Ağırlama, 450 rep. no'lu Berde, 345 rep. no'lu Delloy (Düz Delloy), 61 rep. no'lu Halay, 158 rep. no'lu Hekkari, 3 rep. no'lu Koçeri Bar Havası ve 381 rep. no'lu Tamzara eserlerini bilmediğini ve eserlerin bu yörede çalınan oyun havaları olmadığını ifade etmektedir.

Mİ2, Erzurum yöresi folklorüne, çalgılarıyla eşlik ederek birçok ödül ve dereceler almıştır. İcracının Erzurum yöresine ait oyun havalarından bildiği ve bilmediği eserler Tablo 3.18'de gösterilmiştir.

Tablo 3.18. Mİ2'nin Bildiği ve Bilmediği Eserler

Rep No.	Bilinen Eserler	Rep. No	Bilinmeyen Eserler
346	Ağırlama (Dadaş Dinlendirme)	570	Ağırlama
161	Aşırma	450	Berde
406	Başbar	194	Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)
373	Çingenler	345	Delloy (Düz Delloy)
217	Dahlenk	61	Halay
545	Daldalan	158	Hekkari
404	Dello	3	Koçeri Bar Havası
163	Gelin Çıkarma Havası	343	Nare
391	Hoş Bilezik	572	Paşa Köşkü
141	İkinci Bar	381	Tamzara
395	Koçeri	-----	-----
405	Nare	-----	-----
344	Sallama	-----	-----
119	Tamzara	-----	-----
334	Tavuk Barı	-----	-----
392	Temir Ağa	-----	-----
347	Tersine (Döne)	-----	-----
393	Uzun Dere	-----	-----
498	Yayvan (Erkek Barı)	-----	-----
		-----	-----

Mİ2, Erzurum yöresine ait oyun havalardan 19 eseri bilmekte ve çalgısı ile icra etmektedir. İcracı eserlerden 570 rep. no'lu Ağırlama, 450 rep. no'lu Berde, 194 rep. no'lu Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa), 345 rep. no'lu Delloy (Düz Delloy), 61 rep. no'lu Halay, 158 rep. no'lu Hekkari, 3 rep. no'lu Koçeri Bar Havası, 343 rep. no'lu Nare, 572 rep. no'lu Paşa Köşkü, 381 rep. no'lu Tamzara eserlerini bilmediği ve eserlerin bu yörede çalınan oyun havaları olmadığını ifade etmektedir.

Mİ3, Yörede yaşayan birçok üstatdan eğitim almıştır. Günümüzde yöresel sanatçı olarak Erzurum kültürüne zurna, klarnet çalgıları ile hizmet etmektedir. İcracının Erzurum yöresine ait oyun havalardan bildiği ve bilmediği eserler Tablo 3.19'da gösterilmiştir.

Tablo 3.19. Mİ3'ün Bildiği ve Bilmediği Eserler

Rep No.	Bilinen Eserler	Rep. No	Bilinmeyen Eserler
346	Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası)	570	Ağırlama
161	Aşırma	450	Berde
406	Başbar	345	Delloy (Düz Delloy)
194	Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa)	61	Halay
373	Çingenler	158	Hekkari
217	Dahlenk	3	Koçeri Bar Havası
545	Daldalan	381	Tamzara
404	Dello	-----	-----
163	Gelin Çıkarma Havası	-----	-----
391	Hoş Bilezik	-----	-----
141	İkinci Bar	-----	-----
395	Koçeri	-----	-----
343	Nare	-----	-----
405	Nare	-----	-----
572	Paşa Köşkü	-----	-----
344	Sallama	-----	-----
119	Tamzara	-----	-----
334	Tavuk Barı	-----	-----
392	Temir Ağa	-----	-----
347	Tersine (Döne)	-----	-----
393	Uzun Dere	-----	-----
498	Yayvan (Erkek Barı)	-----	-----

Mİ3, Erzurum yöresine ait oyun havalarından 22 eseri bilmekte ve çalgısı ile icra etmektedir. İcracı 570 rep. no'lu Ağırlama, 450 rep. no'lu Berde, 345 rep. no'lu Delloy (Düz Delloy), 61 rep. no'lu Halay, 158 rep. no'lu Hekkari, 3 rep. no'lu Koçeri Bar Havası ve 381 rep. no'lu Tamzara eserlerini bilmediği ve bu eserlerin günümüzde yörede icra edilmediğini ifade etmektedir.

3.3.2. Erzurum Yöresine Ait Oyun Havalarının Mahalli İcracı Mİ1, Mİ2, Mİ3 Göre İcra Farklılıkları

Araştırmanın bu aşamasında, TRT THM repertuarında yer alan Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin mahalli icracılar tarafından bilinip bilinmeme durumlarının tespiti neticesinde, bildiği eserlerdeki icra farklılıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

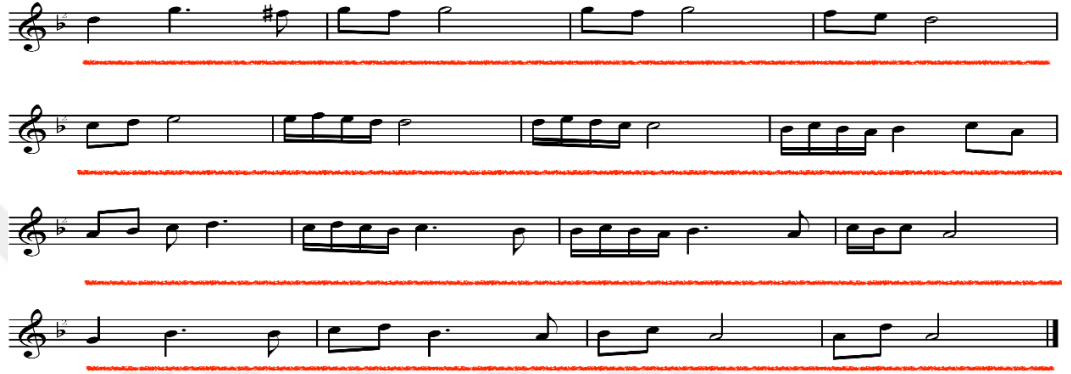
3.3.2.1. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) eserini kulaktan duydukları şekilde klarnet ve zurna ensrumanları ile icra etmektedirler. Mahalli

icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.10. Mİ1'e Göre Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.11. Mİ2'ye Göre Ağırlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Ağrlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Ağrlama (Dadaş Dinlendirme Havası) eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.12. Mİ3'e Göre Ağrlama (Dadaş Dinlendirme Havası) Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ1'e Göre Ağrlama Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 570 olan Ağrlama adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ2'ye Göre Ağrlama Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 570 olan Ağrlama adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Ağrlama Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 570 olan Ağrlama adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

3.3.2.2. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Aşırma Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Aşırma eserini zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Aşırma eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Aşırma Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Aşırma eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.13. Mİ1'e Göre Aşırma Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Aşırma Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Aşırma eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.14. Mİ2'ye Göre Aşırma Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Aşırma Eserinin Yorumlanması

Şekil 3.15. Mİ3'e Göre Aşırma Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.3. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Başbar Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Başbar eserini zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde çalmaktadırlar. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Aşağıda Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Başbar eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Başbar Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Başbar eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.16. Mİ1'e Göre Başbar Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Başbar Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Başbar eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

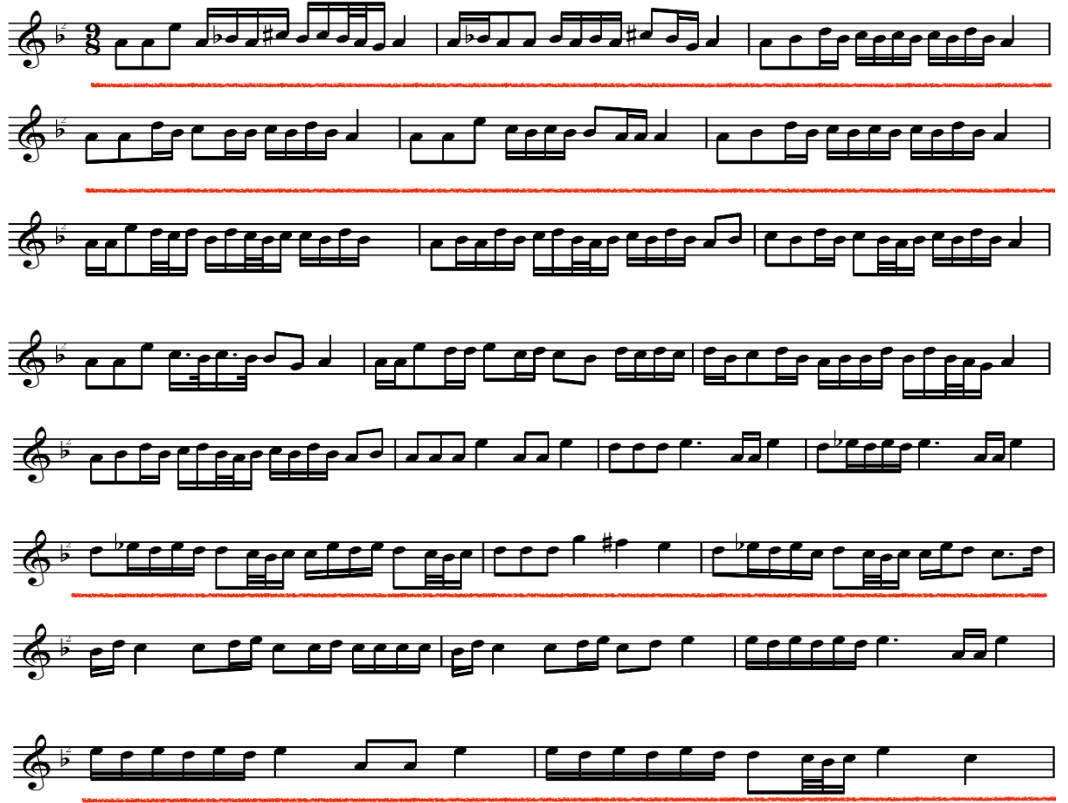

Şekil 3.17. Mİ2'ye Göre Başbar Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Başbar Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Başbar eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.18. Mİ3'e Göre Başbar Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ1'e Göre Berde Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 450 olan Berde adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ2'ye Göre Berde Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 450 olan Berde adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Berde Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 450 olan Berde adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

3.3.2.4. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Çayır İnce Biçemedim bir diğer adıyla Osman Ağa adlı eseri klarnet çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracılar benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.19. Mİ1'e Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı

icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 194 olan Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.20. Mİ3'e Göre Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.5. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Çingenler Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Çingenler adlı eseri zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Çingenler eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Çingenler Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Çingenler eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.21. Mİ1'e Göre Çingenler Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Çingenler Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Çingenler eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.22. Mİ2'ye Göre Çingenler Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Çingenler Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Çingenler eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.23. Mİ3'e Göre Çingenler Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.6. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Dahlenk Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Dahlenk adlı eseri zurna ve klarnet çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Erzurum'un seyirlik oyun havası olarak bilinen Dahlenk Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Dahlenk eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Dahlenk Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Dahlenk eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.24. Mİ1'e Göre Dahlenk Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Dahlenk Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Dahlenk eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.25. Mİ2'ye Göre Dahlenk Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Dahlenk Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Dahlenk eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.26. Mİ3'e Göre Dahlenk Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.7. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Daldalan Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Daldalan adlı eseri klarnet çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Daldalan eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Daldalan Eserinin Yorumlanması

Şekil 3.27. Mİ1'e Göre Daldalan Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Daldalan Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Daldalan eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.28. Mİ2'ye Göre Daldalan Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Daldalan Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Daldalan eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.29. Mİ3'e Göre Daldalan Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.8. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Dello Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Dello adlı eseri klarnet çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Dello eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Dello Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Dello eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.30. Mİ1'e Göre Dello Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Dello Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Dello eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.31. Mİ2'ye Göre Dello Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Dello Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Dello eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.32. Mİ3'e Göre Dello Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ1'e Göre Delloy (Düz Delloy) Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 345 olan Delloy (Düz Delloy) adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ2'ye Göre Delloy (Düz Delloy) Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 345 olan Delloy (Düz Delloy) adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Delloy (Düz Delloy) Eserinin Yorumlanması

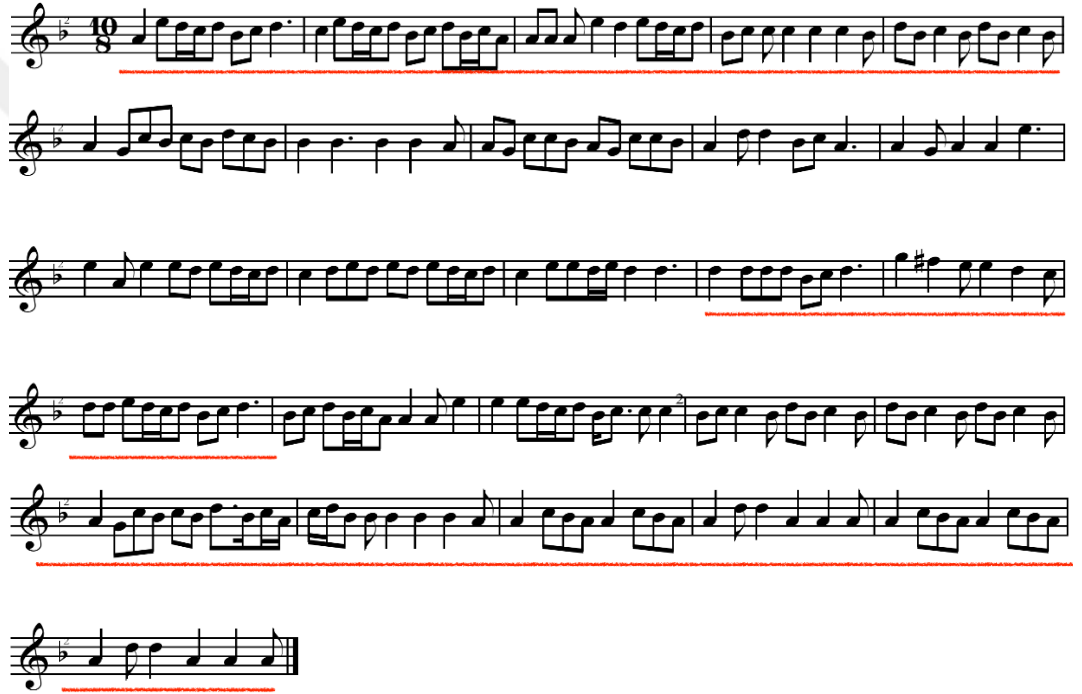
TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 345 olan Delloy (Düz Delloy) adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

3.3.2.9. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Gelin Çıkarma Havası adlı eseri zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Gelin Çıkarma Havası eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Gelin Çıkarma Havası eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.33. Mİ1'e Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Gelin Çıkarma Havası eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.34. Mİ2'ye Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Gelin Çıkarma Havası eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.35. Mİ3'e Göre Gelin Çıkarma Havası Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ1'e Göre Halay Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 61 olan Halay adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ2'ye Göre Halay Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 61 olan Halay adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Halay Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 61 olan Halay adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ1'e Göre Hekkari Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 158 olan Hekkari adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ2'ye Göre Hekkari Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 158 olan Hekkari adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Hekkari Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 158 olan Hekkari adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

3.3.2.10. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Hoş Bilezik Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Hoş Bilezik adlı eseri zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Hoş Bilezik eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Hoş Bilezik Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Hoş Bilezik eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.36. Mİ1'e Göre Hoş Bilezik Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Hoş Bilezik Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Hoş Bilezik eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.37. Mİ2'ye Göre Hoş Bilezik Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Hoş Bilezik Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Hoş Bilezik eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.38. Mİ3'e Göre Hoş Bilezik Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.11. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre İkinci Bar Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, İkinci Bar adlı eseri zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracılar benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre İkinci Bar eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre İkinci Bar Eserinin Yorumlanması

Aşağıda İkinci Bar eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.39. Mİ1'e Göre İkinci Bar Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre İkinci Bar Eserinin Yorumlanması

Aşağıda İkinci Bar eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

The image shows a musical score for the second bar of a piece. It consists of six staves. The first staff is the melody, and the following five staves are accompaniment. Red lines are drawn under the first and fourth staves.

Şekil 3.40. Mİ2'ye Göre İkinci Bar Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre İkinci Bar Eserinin Yorumlanması

Aşağıda İkinci Bar eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

The image shows a musical score for the second bar of a piece. It consists of three staves. The first staff is the melody, and the following two staves are accompaniment. Red lines are drawn under the first and second staves.

Şekil 3.41. Mİ3'e Göre İkinci Bar Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.12. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Koçeri Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Koçeri adlı eseri zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Koçeri eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e göre Koçeri Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Koçeri eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

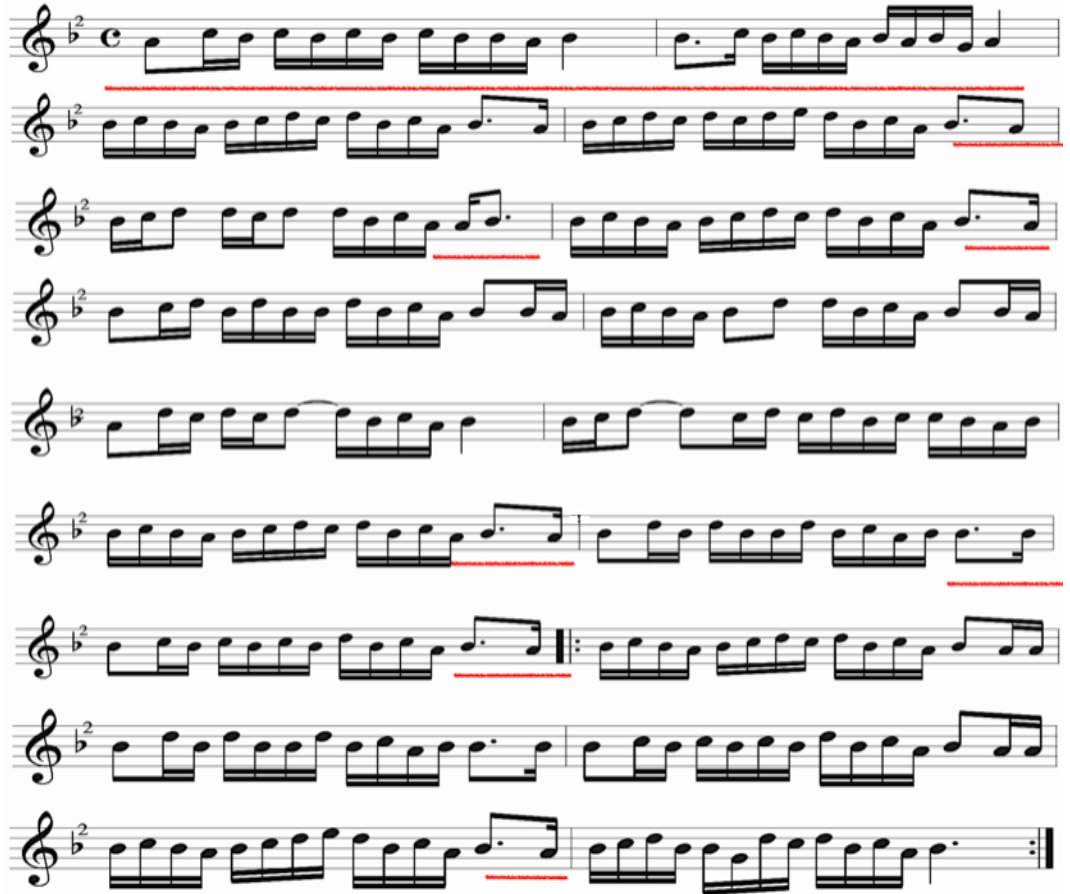

Şekil 3.42. Mİ1'e Göre Koçeri Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Koçeri Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Koçeri eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

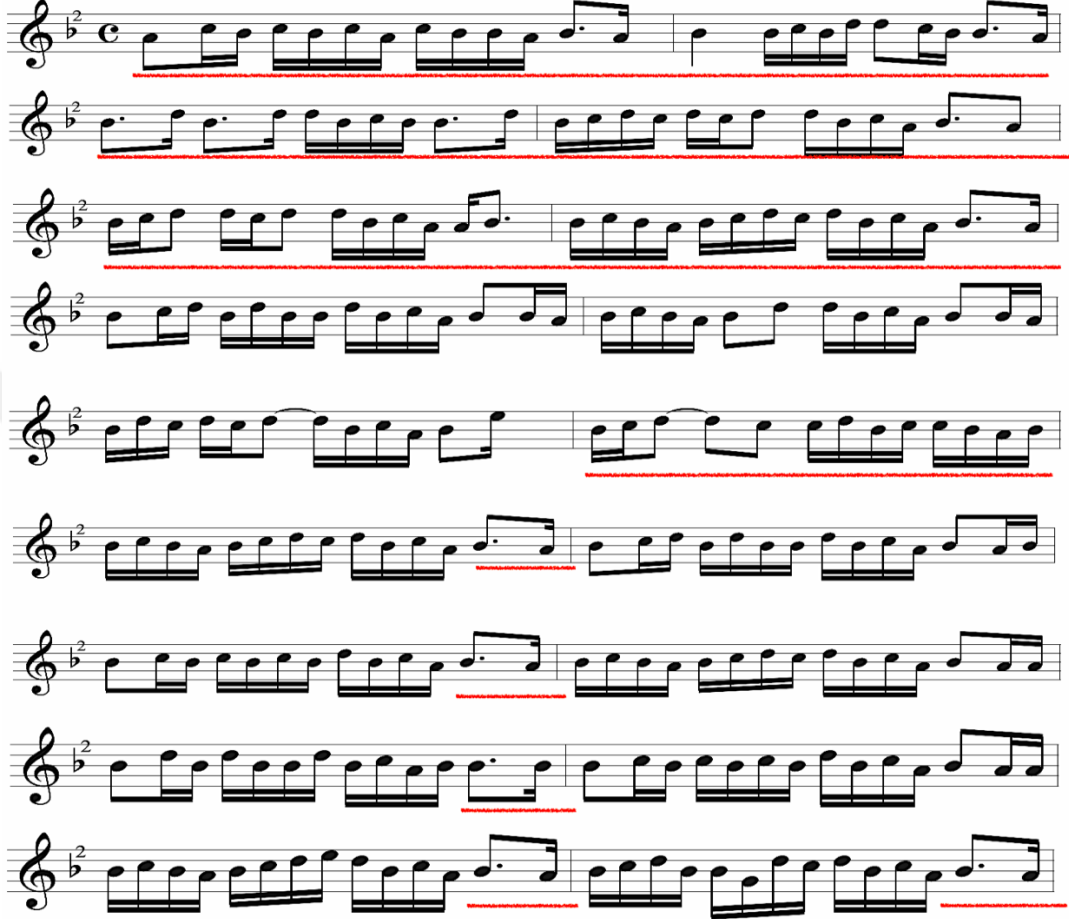
Şekil 3.43. Mİ2'ye Göre Koçeri Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ2 tarafından farklı

icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Koçeri Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Koçeri eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.44. Mİ3'e Göre Koçeri Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ1'e Göre Koçeri Bar Havası Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 3 olan Koçeri Bar Havası adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ2'ye Göre Koçeri Bar Havası Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 3 olan Koçeri Bar Havası adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Koçeri Bar Havası Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 3 olan Koçeri Bar Havası adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

3.3.2.13. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Nare Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Nare adlı eseri klarnet çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. İcracılar bu eserin genellikle kadın bar havası olduğunu fakat yörede çalınmadığını ifade etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1 ve Mİ3'e göre Nare eserin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir. Eser Mİ2 tarafından bilinmemektedir.

Mİ1'e göre Nare Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Nare eserin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.45. Mİ1'e Göre Nare Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Nare Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 343 olan Nare adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Nare Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Nare eserin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.46. Mİ3'e Göre Nare Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.14. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Nare Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Erzurum yöresine ait erkek bar havası olduğu için zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Nare eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Nare Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Nare eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.47. Mİ1'e Göre Nare Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Mİ1 eserin kadın barı olarak bilindiğini fakat günümüzde oynanmadığından bahsetmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye göre Nare Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Nare eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

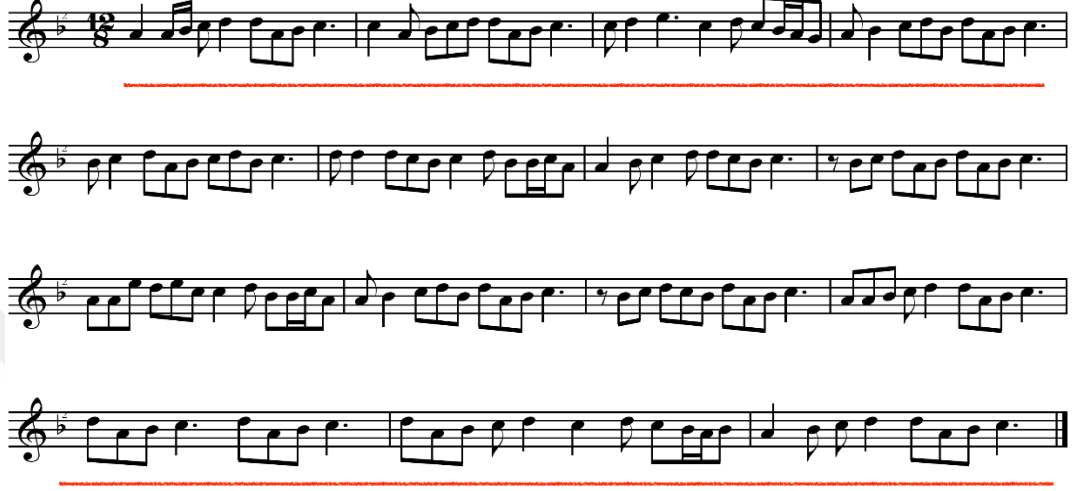

Şekil 3.48. Mİ2'ye Göre Nare Eserinin Notası

Yukarıda Mİ2 icra ettiği eserin repertuarı görülmektedir. Kırmızı çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Nare Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Nare eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil. 3 49. Mİ3'e Göre Nare Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.15. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Paşa Köşkü Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Paşa Köşkü adlı eseri Erzurum yöresine ait bar havalarının başlamasından önce ve oyun sonrasında zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Eser icracılar tarafından, TRT THM repertuarında yer alan notasına göre farklı icra edilmektedir. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Paşa Köşkü eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Paşa Köşkü Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Paşa Köşkü eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.50. Mİ1'e Göre Paşa Köşkü Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Paşa Köşkü Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Paşa Köşkü eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.51. Mİ2'ye Göre Paşa Köşkü Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Paşa Köşkü Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Paşa Köşkü eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.52. Mİ3'e Göre Paşa Köşkü Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.16. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Sallama Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Sallama adlı eseri Erzurum yöresi kadın bar havası olduğu için klarnet ve zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Sallama eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Sallama Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Sallama eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.53. Mİ1'e Göre Sallama Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası

üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Sallama Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Sallama eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.54. Mİ2'ye Göre Sallama Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Sallama Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Sallama eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.55. Mİ3'e Göre Sallama Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir. Mİ3 eserin kadın bar havası olası sebibiyle çok yaygın bir şekilde çalınan ve oynanan eser olmadığını ifade etmektedir.

3.3.2.17. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Tamzara Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Tamzara adlı eseri zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Eser Erzurum yöresine ait erkek bar havası olması sebebi ile yörede yaygın bir şekilde oynanmamakta olduğunu ifade etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Tamzara eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Tamzara EserininYorumlanması

Aşağıda Tamzara eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.56. Mİ1'e Göre Tamzara Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Tamzara Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Tamzara eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.57. Mİ2'ye Göre Tamzara Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Tamzara Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Tamzara eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.58. Mİ3'e Göre Tamzara Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ1'e Göre Tamzara Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 381 olan Tamzara adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ2'ye Göre Tamzara Eserinin Yorumlanması

TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 381 olan Tamzara adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

Mİ3'e Göre Tamzara Eserinin Yorumlanması

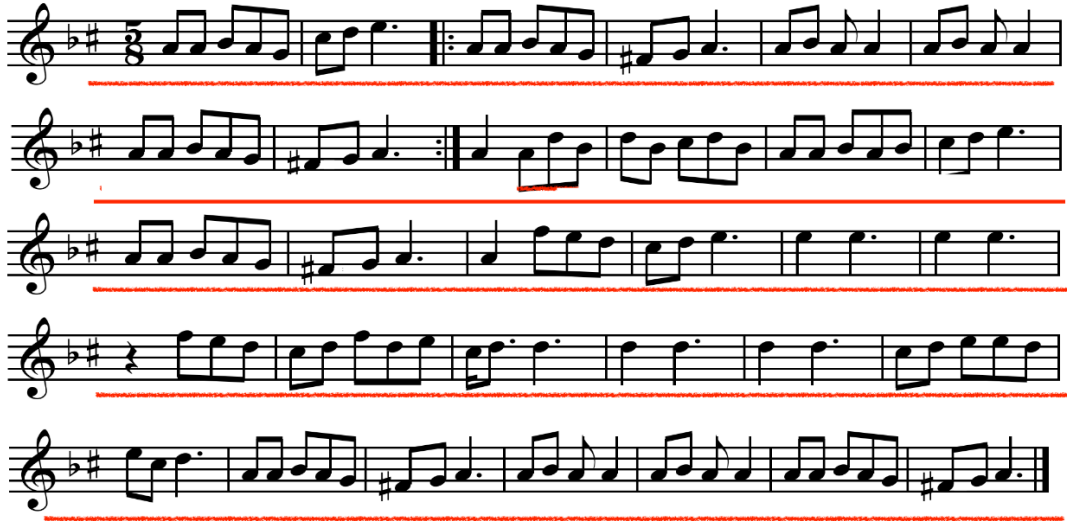
TRT THM Erzurum Yöresine ait rep no: 381 olan Tamzara adlı eser icracı tarafından bilinmemektedir.

3.3.2.18. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Tavuk Barı Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Erzurum yöresine ait Tavuk Barı adlı eseri halk oyunu olduğu için zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Tavuk Barı eserinin eserin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Tavuk Barı Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Tavuk Barı eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.59. Mİ1'e Göre Tavuk Barı Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Tavuk Barı Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Tavuk Barı eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.60. Mİ2'ye Göre Tavuk Barı Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e göre Tavuk Barı Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Tavuk Barı eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.61. Mİ3'e Göre Tavuk Barı Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.19. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Temir Ağa Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Temir Ağa adlı eseri klarnet ve zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Temir Ağa eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Temir Ağa Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Temir Ağa eserinin Mİ tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.62. Mİ1'e Göre Temir Ağa Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Temir Ağa Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Temir Ağa eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.63. Mİ2'ye Göre Temir Ağa Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Temir Ağa Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Temir Ağa eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.64. Mİ3'e Göre Temir Ağa Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.20. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Tersine (Döne) Eserinin İcrası

Mahalli icracılar Tersine adlı eseri Erzurum kadın bar havası olduğu için klarnet çalgısı ile kulaktan icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Tersine (Döne) eserinin repertuar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Tersine (Döne) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Tersine (Döne) eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.65. Mİ1'e Göre Tersine (Döne) Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Tersine (Döne) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Tersine (Döne) eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.66. Mİ2'ye Göre Tersine (Döne) Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Tersine (Döne) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Tersine (Döne) eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.67. Mİ3'e Göre Tersine (Döne) Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.21. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Uzun Dere Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Uzun Dere adlı eseri zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Uzun Dere eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Uzun Dere Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Uzun Dere eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.68. Mİ1'e Göre Uzun Dere Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Uzun Dere Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Uzun Dere eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.69. Mİ2'ye Göre Uzun Dere Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Uzun Dere Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Uzun Dere eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.70. Mİ3'e Göre Uzun Dere Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

3.3.2.22. Mahalli İcracılardan Mİ1, Mİ2, Mİ3'e Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin İcrası

Mahalli icracılar, Yayvan (Erkek Barı) adlı eseri zurna çalgısı ile kulaktan duydukları şekilde icra etmektedirler. Mahalli icracıların benzer ezgiler kullandıkları görülmüştür. Mİ1, Mİ2 ve Mİ3'e göre Yayvan (Erkek Barı) eserinin repertuvar üzerinde icra farklılığı altı çizilerek gösterilmiştir.

Mİ1'e Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Yayvan (Erkek Barı) eserinin Mİ1 tarafından icrası gösterilmiştir.

Şekil 3.71. Mİ1'e Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Notası

Eserin Mİ1 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ1 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ2'ye Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Yayvan (Erkek Barı) eserinin Mİ2 tarafından icrası gösterilmiştir.

The image displays a musical score for the piece 'Yayvan (Erkek Barı)' in the Mİ2 mode. The score consists of ten staves of music. The first staff is in treble clef, and the subsequent staves are in bass clef. The music is written in a 2/4 time signature. Red horizontal lines are drawn under the first, second, fourth, sixth, eighth, and tenth staves, highlighting specific melodic and rhythmic patterns. The notation includes various note values, rests, and bar lines, with a repeat sign at the beginning of the second staff.

Şekil 3.72. Mİ2'ye Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Notası

Eserin Mİ2 tarafından icrası repertuar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuarına göre Mİ2 tarafından farklı icra edilmektedir.

Mİ3'e Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Yorumlanması

Aşağıda Yayvan (Erkek Barı) eserinin Mİ3 tarafından icrası gösterilmiştir.

The image displays a musical score for the piece 'Yayvan (Erkek Barı)' in the Mİ3 mode. The score consists of three staves of music. The first staff is in treble clef, and the subsequent staves are in bass clef. The music is written in a 2/4 time signature. Red horizontal lines are drawn under the first, second, and third staves, highlighting specific melodic and rhythmic patterns. The notation includes various note values, rests, and bar lines, with a repeat sign at the beginning of the second staff.

Şekil 3.73. Mİ3'e Göre Yayvan (Erkek Barı) Eserinin Notası

Eserin Mİ3 tarafından icrası repertuvar üzerinde görülmektedir. Eserin notası üzerinde çizgilerle gösterilmiş yerler TRT THM repertuvarına göre Mİ3 tarafından farklı icra edilmektedir.

Yörede yaşayan mahalli icracılara oyun havaları, klarnet ve zurna çalgılarıyla çaldırılarak sesli ve yazılı olarak kayıt altına alınmış ve incelenmiştir. Bu incelemeler neticesinde eserlerin günümüzdeki icrası ile TRT THM repertuvarında yer alan notaları karşılaştırıldığında eserler arasında benzerlik ve farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların mahalli icracıların nota bilmemesi nedeniyle, eserleri dinleyerek yada usta çırak ilişkisiyle belleğe kaydetmek suretiyle öğrenmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İcrada yapılan ekleme veya çıkarmaların yoruma dayalı icra farklılıklarından olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu farklılıkların eserlerdeki ana ezgi ve ritmik yapıyı bozmadığı görülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇLAR

Araştırmanın bu bölümünde, üçüncü bölümde tespit edilen bulgular ve bu bulgulara ait yorumlardan elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

4.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Araştırmada, TRT THM repertuarında yer alan bütün oyun havaları incelenmiş ve bu incelemeler sonucunda Erzurum yöresine ait 29 eser olduğu tespit edilmiştir. TRT repertuarında belirlenen Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin genel bilgileri ortaya çıkarılarak bu eserlerin; kimden alındığı, derleyeni, notaya alanı, makam dizileri, usûl-ritmik özellikleri ve biçimsel yapı yönünden incelemeler sonucunda;

Kimden Alındığı; TRT THM repertuarında bulunan Erzurum yöresine ait toplam 29 oyun havası içerisinde; % 24,13 oran ile 7 eser Ebamüslim Abay– Turgut Udun, % 13,79 oran ile 4 eser Yöre Ekibi, Ağa (Dede) Keskin-İlhami Uslu ve Suat Işıklı, % 6,90 oran ile 2 eser Binali Selman, Suat Işıklı-Fuat Lehimler-Osman Mavilioğlu ve Seyfettin Sığmaz, % 3,45 oran ile 1 eser Ağa (Dede) Keskin ve Suat Işıklı-Osman Mavilioğlu, radyo sanatçıları ve kimden alındığı belirtilmemiş olduğu, 20 eserin mahalli kaynak kişilerden, 8 eserin TRT bünyesinde görev yapmış kaynak kişilerden, 1 eserin ise kaynak kişinin bilinmediği görülmüştür. Bu bilgiler doğrultusunda Erzurum yöresi oyun havalarına mahalli kaynak kişilerin ve TRT Erzurum radyosu sanatçılarının katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Derleyen; TRT THM repertuarında bulunan toplam 29 eserin derleyeni, % 27,58 oranla 8 eser TRT THM Erz. Radyosu, % 24,13 oranla 7 eser Plaktan, % 17,24 oranla 5 eser Suat Işıklı, % 10,35 oranla 3 eser TRT Müz. Dai. Bşk, % 6,90 oran ile Muzaffer Sarısözen ve Ahmet Yamacı, % 3,45 oranla 1 eser Nida Tüfekçi ve Arif Sağ olduğu görülmüştür. Bu veriler doğrultusunda; Erzurum yöresi oyun havalarını 11 eserle TRT bünyesinde görev yapmış sanatçı kişilerin, 11 eserle TRT kurumunun ve 7 eserin plaktan derlendiği sonucuna varılmıştır.

Notaya Alan; TRT THM repertuarında bulunan toplam 29 eserin notaya alan kişi oranı % 24,13 oranla 7 eser Nilgün Akkuş, % 17,24 oranla 5 eser Suat Işıklı, % 10,34 oranla 3 eser Kenan Tuna-Okyay Kösegil ve Yücel Paşmakçı, % 6,90 oranla 2 eser Fuat Lehimler, Ahmet Yamacı, Muzaffer Sarısözen, % 3,45 oranla 1 eser Nida Tüfekçi, Arif Sağ, Kenan Tuna, Erkan Sürmen ve Okyay Kösegil olduğu tespit edilmiştir. TRT THM repertuarında bulunan sözsüz eserlerin % 24,13 oran ile en fazla notaya alan kişinin Nilgün Akkuş olduğu sonucuna varılmıştır.

Makam Dizisi, Araştırmada, Erzurum yöresine ait toplam 29 oyun havasının, 7 farklı makam dizisine benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. % 41,38 oran ile 12 eser Hüseyinî, % 17,25 oran ile 5 eser Uşşâk, % 13,79 oran ile 4 eser Beyâtî, % 10,34 oran ile 3 eser Çârgâh ve Hicâz, % 3,45 oranla birer eserin Karcığâr ve Râst makam dizilerinde olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler doğrultusunda; TRT THM Erzurum yöresi oyun havalının en fazla 12 eserle Hüseyinî makam dizisinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Erzurum yöresine ait oyun havalının, TSM makam dizilerine göre bazı eserlerde makamsal değişikliklerin olduğu görülmüştür. 450 rep. nolu Berde eseri Hüseyinî makam dizisinde başlayıp Hüzzam makam dizisine, 373 rep. nolu Çingenler eseri Beyâtî makam dizisinde başlayıp Çârgâh makam dizisine, 141 rep. nolu İkinci Bar eseri Beyâtî makam dizisinde başlayarak Hicâz ve Hüseyinî makam dizisine, 498 rep. nolu Yayvan (Erkek Barı) eseri Hüseyinî makam dizisinde başlayıp Hicâz ve Uşşâk makam dizisine geçtiği sonucuna varılmıştır.

Diğer bir husus olarak; 406 rep. nolu Başbar eseri Hüseyinî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken üçüncü derecesi Do sesinde karar verdiği, 194 rep. nolu Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa) eseri Hüseyinî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken ikinci derecesi sib2 sesinde karar verdiği, 545 rep. nolu Daldalan eseri Hüseyinî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken dördüncü derecesi Re sesinde karar verdiği, 404 rep. nolu Dello eseri Karcığâr olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken üçüncü derecesi Do sesinde karar verdiği, 3 rep. nolu Koçeri Bar Havası eseri Râst olmasına rağmen Sol sesinde karar vermesi gerekirken üçüncü derecesi si sesinde karar verdiği, 395 rep. nolu Koçeri eseri Beyâtî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken ikinci derecesi Sib2 sesinde karar verdiği, 392 rep. nolu Temir Ağa eseri Hüseyinî olmasına rağmen La sesinde karar vermesi gerekirken beşinci

derecesi Mi güçlü sesinde karar verdiği görülmüştür. Ayrıca 158 rep. nolu Hekkari adlı eserin, diğer oyun havalarından farklı olduğu görülmüştür. Bu farklılık La kararlı Hicâz dizinin Re perdesine göçürülmesinden ibarettir. Hekkari adlı eserin Re Hicâz dizisinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Usûl, Erzurum yöresine ait oyun havalarının, Türk halk müziği usûl türüne göre, % 62,07 oran ile 18 eserin ana usûlden oluştuğu; Bu eserlerin % 10,34 oran ile 2 zamanlı (3 eser), % 3,45 oran ile 3 zamanlı (1 eser), % 24,14 oran ile 4 zamanlı (7 eser), % 10,34 oran ile 2 zamanlı (üçerli şekli) 3+3 kalıbında (3 eser), % 13,80 oran ile 4 zamanlı (üçerli şekli) 3+3+3+3 kalıbında (4 eser) olduğu, birleşik usûllerin; % 31,03 oran ile 9 eserden oluştuğu; bu eserlerin % 6,9 oran ile 5 zamanlı 2+3 kalıbında (2 eser), % 3,45 oran ile 6 zamanlı 4+2 kalıbında (1 eser), % 20,68 oran ile 9 zamanlı 2+2+2+3 kalıbında (4 eser), 2+3+2+2 kalıbında (1 eser), 3+2+2+2 kalıbında (1 eser) olduğu, karma usûllerin ise; % 6,9 oran ile 10 zamanlı 2+3+2+3 kalıbında (2 eser) olduğu sonucuna varılmıştır.

Erzurum yöresine ait oyun havalarının, Türk sanat müziği usûl türüne göre, % 20,68 oran ile 6 eser 2 zamanlı Nîm Sofyan, % 3,45 oran ile 1 eser 3 zamanlı Semâî, % 37,93 oran ile 11 eser 4 zamanlı Sofyan, % 6,90 oran ile 2 eser 5 zamanlı Türk Aksağı, % 13,79 oran ile 4 eser 9 zamanlı Aksak, % 3,45 oran ile 1 eser 9 zamanlı Oynak, % 3,45 oran ile 1 eser Raks Aksağı, % 6,90 oran ile 2 eser 10 zamanlı Aksak Semâî olduğu görülmüştür. Bir eserin ise % 3,45 oran ile 6 zamanlı (4+2) TSM'ye darp olarak uymadığı tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda eserlerin daha çok 2, 4 ve 9 zamanlı usûllerden oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Erzurum yöresine ait oyun havalarında, % 65,52 oran ile 19 eserde metronom değerlerinin belirtilmediği, % 34,48 oran ile 10 eserde metronom değerlerinin belirtildiği, bunun yanı sıra % 50 oran ile 5 eserde metronom değişikliği olduğu, % 50 oran ile 5 eserde metronom değişikliği olmadığı tespit edilmiştir. Metronom değişikliklerinin yapıldığı eserler; Başbar, Dello, İkinci Bar, Koçeri Bar Havası ve Koçeri eserleridir. Bu eserlerin, Bar havası olması nedeniyle ağır metronomda başlayıp, metronomlarının hızlanarak bitirildiği görülmektedir. Bunun Bar oyunlarının özelliklerinden biri olduğu sonucuna varılabilir.

Biçimsel Yapı, Erzurum yöresine ait oyun havalarının biçimine yönelik yapılan analizler sonucunda eserlerin, bölüm ve cümle yapısı incelendiğinde % 89,66 oran ile 26

eserin tek (A) bölümlü olduğu; cümle yapısı olarak % 6,90 oran ile 2eser (a), % 17,24 oran ile 5 eser (a+a'), % 41,37 oran ile 12 eser (a+b), % 3,45 oran ile 1 eser (a+b+a'), % 13,79 oran ile 4 eser (a+b+c), % 6,9 oran ile 2 eser (a+b+c+d) olduğu görülmüştür. % 10,35 oran ile 3 eserin iki bölümlü (A+B) olduğu; cümle yapısı % 3,45 oran ile 1 eser (a+b+c)+(d), % 3,45 oran ile 1 eser (a+b)+(a'+b'), % 3,45 oran ile 1 eser (a+a')+(b+b') şeklinde olduğu sonucuna varılmıştır.

4.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik bulgularda, Erzurum yöresi oyun havalalarının, uzman ve sanatçı kişiler tarafından türleri ve sınıflandırmaları doğrultusunda;

Uzman kişilerin görüşleri; Erzurum yöresine ait oyun havalalarının; oyunlu türlerinin 19'unun (Aşırma, Başbar, Çingenler, Daldalan, Dello, Hoş Bilezik, İkinci Bar, Koçeri, Koçeri Bar Havası, Nare, Tamzara, Tamzara, Tavuk Barı, Uzun Dere, Yayvan "Erkek Barı", Nare, Sallama, Temir Ağa, Tersine "Döne") bar havası olduğu, 5'inin (Ağırlama, Berde, Delloy "Düz Delloy", Halay "Ankara Postası", Hekkari) halay havası olduğu, 1'inin (Dahlenk) seyirlik havası olduğu, oyunsuz türlerde ise, 3'ünün (Ağırlama "Dadaş Dinlendirme Havası", Çayır İnce Biçemedim "Osman Ağa", Gelin Çıkarma Havası) dinleti ve 1'inin (Paşa Köşkü) karşılama havası olduğu sonucuna varılmıştır.

Sanatçıların görüşleri doğrultusunda, Erzurum yöresine ait oyun havalalarının; oyunlu türlerinin S1, S2 ve S3'e göre 19'unun (Aşırma, Başbar, Çingenler, Daldalan, Dello, Hoş Bilezik, İkinci Bar, Koçeri, Koçeri Bar Havası, Nare, Tamzara, Tamzara, Tavuk Barı, Uzun Dere, Yayvan "Erkek Barı", Nare, Sallama, Temir Ağa, Tersine "Döne") bar havası olduğu, S1, S2 ve S3'e göre 5'inin (Ağırlama, Berde, Delloy "Düz Delloy", Halay "Ankara Postası", Hekkari) halay havası olduğu, S1, S2 ve S3'e göre 1'inin (Dahlenk) seyirlik havası olduğu, oyunsuz türlerde ise, S1 ve S3'e göre 2'sinin (Ağırlama "Dadaş Dinlendirme Havası", Çayır İnce Biçemedim "Osman Ağa" dinleti havası olduğu, S1, S2 ve S3'e göre (Gelin Çıkarma Havası) dinleti havası olduğu, fakat S2'nin (Ağırlama "Dadaş Dinlendirme Havası", Çayır İnce Biçemedim "Osman Ağa" adlı 2 eseri farklı bir başlık adı altında beylik havaları olarak nitelendirmektedir. Diğer bir sınıflandırmada S1, S2 ve S3'e göre 1'inin (Paşa Köşkü) karşılama havası olduğu sonucuna varılmıştır.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik bulgularda, TRT THM repertuarında yer alan Erzurum yöresine ait oyun havası eserlerinin mahalli icracılar tarafından bilinip bilinmemeye durumları ve icra farklılıkları belirlenmiştir.

Mİ1, Erzurum yöresine ait oyun havalarından 22 eseri bilmekte ve zurna ve klarnet çalgıları ile icra etmektedir. İcracı eserlerden 570 rep. no'lu Ağırlama, 450 rep. no'lu Berde, 345 rep. no'lu Delloy (Düz Delloy), 61 rep. no'lu Halay, 158 rep. no'lu Hekkari, 3 rep. no'lu Koçeri Bar Havası ve 381 rep. no'lu Tamzara eserlerini bilmediği sonucuna varılmıştır.

Mİ2, Erzurum yöresine ait oyun havalarından 19 eseri bilmekte ve çalgısı ile icra etmektedir. İcracı eserlerden 570 rep. no'lu Ağırlama, 450 rep. no'lu Berde, 194 rep. no'lu Çayır İnce Biçemedim (Osman Ağa), 345 rep. no'lu Delloy (Düz Delloy), 61 rep. no'lu Halay, 158 rep. no'lu Hekkari, 3 rep. no'lu Koçeri Bar Havası, 343 rep. no'lu Nare, 572 rep. no'lu Paşa Köşkü, 381 rep. no'lu Tamzara eserlerini bilmediği sonucuna varılmıştır.

Mİ3, Erzurum yöresine ait oyun havalarından 22 eseri bilmekte ve çalgısı ile icra etmektedir. İcracı 570 rep. no'lu Ağırlama, 450 rep. no'lu Berde, 345 rep. no'lu Delloy (Düz Delloy), 61 rep. no'lu Halay, 158 rep. no'lu Hekkari, 3 rep. no'lu Koçeri Bar Havası ve 381 rep. no'lu Tamzara eserlerini bilmediği sonucuna varılmıştır.

Yörede yaşayan mahalli icracılara oyun havaları, klarnet ve zurna çalgılarıyla çaldırılarak sesli ve yazılı olarak kayıt altına alınmış ve incelenmiştir. Bu incelemeler neticesinde eserlerin günümüzdeki icrası ile TRT THM repertuarında yer alan notaları karşılaştırıldığında eserler arasında benzerlik ve farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların mahalli icracıların nota bilmemesi nedeniyle eserleri dinleyerek yada usta çırak ilişkisiyle belleğe kaydetmek suretiyle öğrenmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İcrada yapılan ekleme veya çıkarmaların yoruma dayalı icra farklılıklarından olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu farklılıkların eserlerdeki ana ezgi ve ritmik yapıyı bozmadığı sonucuna varılmıştır.

4.2. ÖNERİLER

Erzurum yöresinde var olan, fakat repertuvara kazandırılmamış eserlerin, derleme çalışmalarının yapılmasının, alana ve TRT repertuvarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yeni yapılacak çalışmalarda, ülkemizin çeşitli yörelerine özgü oyun havası ve türkülerin, müzikal açıdan ele alınıp incelenmesinin, kültürümüze hizmet etme ve zenginliğinin ortaya çıkarılması açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Bulut, S. (1984). *Kuşaktan Kuşağa Erzurum Folkloru*. Ankara: Emekli Ofset.
- Büyükyıldız, H. Z. (2009). *Türk Halk Müziği-Ulusal Türk Müziği*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Develioğlu, F. (2002). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Doğu Limited Şirketi Matbaası.
- Ebfad. (2010). *Medeniyetler Beşiği Erzurum*. İstanbul: Güneş Basımevi.
- Emnalar, A. (1998). *Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği Nazariyatı*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Hoşsu, M. (1997). *Geleneksel Türk Halk Müziği Nazariyatı*. İzmir: Kombassan A.Ş.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karadeniz, M. E. (1979). *Türk Musikisinin Nazariye ve Esasları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Karakaya, İ. (2009). “Bilimsel Araştırma Yöntemleri”.(3. Baskı). Abdurrahman Tanrıoğen (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (ss. 59-60). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kurnuç, Z. (2005). *Erzurum ve Türk Musikisi*. Erzurum: Güneş Vakfı Yayınları.
- Oransay, G. (1990). *Makam Kelimesinin Sekiz Küşsel Anlamı*. İzmir: Belleten Türk Küğ Araştırmaları.
- Özkan, İ. H. (2016). *Türk Musikisi Nazariyatı ve Usûlleri Kudüm Velveleleri*. (15. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Pelikoğlu, M. C. (2012). *Geleneksel Türk Halk Müziği Eserlerinin Makamsal Açından Adlandırılması*. Erzurum: Mega Ofset Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
- Sarisözen, M. (1962). *Türk Halk Musikisi Usûlleri*. Ankara: Resimli Posta Matbaası.
- Sun, M. (1998). *Türk Müziği Makam Dizileri Piyano İçin*. Ankara: Önder Matbaası.

- Sümbüllü, H. T. (2006). *Türkiye’de Ayak Kavramının Geleneksel Türk Halk Müziği Kaynağında Ne Ölçüde Kullanıldığının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sümbüllü, H. T. (2009). *Sol Kararlı Türk Halk Müziği Dizilerinin Makamsal Analizi ve Adlandırılmasına Yönelik Bir Çalışma Önerisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şen, Ü. S. (2016). *Müzik Estetiği Üzerine*. 2. Baskı. Ankara: Pagem Akademi Yayınları.
- Şen, Y. (2015). “Varied (Çatal) Songs In Turkish Folk Music”, [Türk Halk Müziğinde Varyantlaşmış (Çatal) Türküler], Maciej Kolodziejski-Mehmet Ali Icbay-Hasan Arslan (Ed.), *Contemporary Issues In Arts*. (ss.76-83). Germany: Ehrmann Verlag.
- TRT. (2000). *Türk Halk Müziği Repertuarı “Türk Halk Müziği Oyun Havaları Repertuarı”*. Ankara: TRT Kurumu Müzik Dairesi Yayınları.
- Tuna, K. (2001). *Erzurum Türküleri ve Nazariyatı*. Ankara: Semih Ofset Matbaacılık.
- Yener, S. (1990). *Bağlama Öğretim Metodu II*. 2. Baskı. Trabzon: Erhan Ofset Matbaacılık .
- Yener, S. (1991). *Bağlama Öğretim Metodu III*. 2. Baskı. Trabzon: Karadeniz Gazetecilik ve Matbaa Sanayi.

İnternet Kaynakları

[http: //www.trtmuzikdaresibaşkanlığı.com/](http://www.trtmuzikdaresibaşkanlığı.com/) Erişim Tarihi:.27.03.2017.

EKLER

ERZURUM YÖRESİNE AİT TRT THM OYUN HAVALARI REPERTUVARI

EK 1. Ağır lama (Dadaş Dinlendirme Havası)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 346
İNCELEME TARİHİ : 15.12.1988

DERLEYEN
SUAT IŞIKLI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
17-12-1977

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT IŞIKLI

AĞIR LAMA
(Dadaş Dinlendirme Havası)

NOTAYA ALAN
SUAT IŞIKLI

SÜRESİ

EK 2. Ağrlama

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 570
İNCELEME TARİHİ :

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
YÖRE EKİBİ

SÜRESİ :

DERLEYEN
TRT Erzurum Rd.THM Md.

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
FUAT LEHİMLER

AĞIRLAMA

The musical notation is written on three staves. The first staff begins with a double bar line and a repeat sign (⌘). It contains a sequence of eighth and sixteenth notes with rests. The second staff also ends with a double bar line and a repeat sign. The third staff is a single line of music with eighth and sixteenth notes and rests.

Not : Toplu sazlar (LA-Mİ) seslerini icra ederken, istenirse üzerine gezinti yaptırılıp (SOL-FA-SOL-FA) seslerine dönülerek devam edilir.

EK 3. Aşırma

TRT MÜZİK DAİREİ BAŞKANLIĞI
THM REPERTUAR SIRA NO :161
İNCELEME TARİHİ : 20-5-1982

DERLEYEN
ERZURUM RADYOSU

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
RADYO SAZ SANATÇILARI

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

AŞIRMA

SÜRESİ : : 69

The musical score for 'Aşırma' is written in 12/8 time and one flat key signature. It consists of 11 staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The melody is primarily composed of eighth and sixteenth notes, with some rests. A triplet of eighth notes is marked with a '3' above it in the eighth staff. The piece concludes with a double bar line and a final note on the eleventh staff.

EK 4. Başbar

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 406
İNCELEME TARİHİ : 14-4-1990

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
EBAMÜSLİM ABAY-TURGUT UDUN

SÜRESİ : =172

DERLEYEN
PLAK' tan

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
NİLGÜN AKKUŞ

BAŞBAR

The musical score for 'Başbar' is presented in nine staves. It begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 9/8 time signature. The first staff contains the initial melodic phrase. The second staff continues the melody with a more complex rhythmic pattern. The third staff shows a continuation of the melody with a slight change in rhythm. The fourth staff introduces a new rhythmic element. The fifth staff continues the melody with a slight change in rhythm. The sixth staff shows a continuation of the melody with a slight change in rhythm. The seventh staff continues the melody with a slight change in rhythm. The eighth staff shows a continuation of the melody with a slight change in rhythm. The ninth staff concludes the piece with a final melodic phrase.

113

♩ :200

EK 5. Berde

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR AIRA NO : 450
İNCELEME TARİHİ : 12.11.1992

DERLEYEN
TRT MÜZİK DAİRESİ
BAŞKANLIĞI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
YÖRE EKİBİ

BERDE

NOTAYA ALAN
OKYAY KÖSEGİL

SÜRESİ

The musical score for 'Berde' is written in a single system with nine staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The melody is primarily composed of eighth and sixteenth notes, creating a rhythmic and dance-like feel. The final staff concludes with a melodic phrase featuring dotted rhythms and a final cadence.

This page contains nine staves of musical notation, all in G major (one sharp) and 3/4 time. The notation is as follows:

- Staff 1:** Treble clef, G major. Four measures of eighth-note patterns: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.
- Staff 2:** Treble clef, G major. Four measures of eighth-note patterns: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.
- Staff 3:** Treble clef, G major. Four measures: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.
- Staff 4:** Treble clef, G major. Four measures: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.
- Staff 5:** Treble clef, G major. Four measures: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.
- Staff 6:** Treble clef, G major. Four measures: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.
- Staff 7:** Treble clef, G major. Four measures: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.
- Staff 8:** Treble clef, G major. Four measures: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.
- Staff 9:** Treble clef, G major. Four measures: G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4, G4-A4-B4.

Musical score for page 118, featuring eight staves of music. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 12/8. The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and a change to 6/8 time in the seventh staff.

EK 6. ayır İnce Biçemedim (Osman AĞa)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 194
İNCELEME TARİHİ :

DERLEYEN
TRT ERZURUM RADYOSU
THM MÜD.

YÖRESİ
ERZURUM

AYIR İNCE BİÇEMEDİM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT İŞIKLI/ FUAT LEHİMLER
O.MAVİOĞLU

(OSMAN AĞA)

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŐMAKI

SÜRESİ :   : 210

1. 2.

BITİŐLE SON
ÖLÇÜ YERİNE
BU ÖLÇÜ ALINIR

EK 7. Çingenler

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 373
İNCELEME TARİHİ :14-4-1990

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
EBAMÜSLİM ABAY-TURGUT UDUN
SÜRESİ

DERLEYEN
PLAK' tan

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
NİLGÜN AKKUŞ

ÇİNGENLER

The musical score for "ÇİNGENLER" is written in 9/8 time and one flat (B-flat). It consists of ten staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat, and a 9/8 time signature. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with some rests. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff introduces a second melodic line, marked with a '2' above the first measure, indicating a second ending or a specific fingering. The fourth staff continues this second line. The fifth staff features a repeat sign (double bar line with two dots) and a '2' above the first measure. The sixth staff continues the melody. The seventh staff continues the melody. The eighth staff continues the melody. The ninth staff continues the melody. The tenth staff concludes the piece with a double bar line and repeat dots.

This page contains ten staves of musical notation in 2/4 time, with a key signature of one flat (B-flat). The notation is as follows:

- Staff 1: Four measures. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 2: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 4: eighth notes B4, A4, G4, F4, G4, A4, B4, G4.
- Staff 2: Four measures. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 2: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 4: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4.
- Staff 3: Four measures. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 2: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 4: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4.
- Staff 4: Four measures. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 2: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 4: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4.
- Staff 5: Four measures. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 2: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 4: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4.
- Staff 6: Four measures. Measure 1: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 2: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 3: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 4: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4.
- Staff 7: Four measures. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 2: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 4: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4.
- Staff 8: Four measures. Measure 1: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 2: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 3: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 4: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4.
- Staff 9: Four measures. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 2: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 4: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4.
- Staff 10: Four measures. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4. Measure 2: quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: eighth notes G4, A4, B4, G4, A4, B4, G4, A4. Measure 4: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note G4, ending with a double bar line and repeat sign.

EK 8. Dahlenk

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 217
İNCELEME TARİHİ : 02.05.1985

DERLEYEN
TRT MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
THM ve OYUNLARI MÜDÜRLÜĞÜ

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT IŞIKLI_ÖSMAN MAVİOĞLU

NOTAYA ALAN
ERKAN SÜR MEN

DAHLENK

SÜRESİ

The image displays a musical score for the piece 'Dahlenk'. It consists of six staves of music, all written in a single melodic line using a treble clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, as well as rests. The score is presented in a clean, black-and-white format on a white background.

EK 9. Daldalan

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 545
İNCELEME TARİHİ

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA DEDE KESKİN

SÜRESİ :

DERLEYEN
ARIF SAĞ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
ARIF SAĞ

DALDALAN

EK 10. Dello

TRT MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
THM REPERTUAR SIRA NO :404
İNCELEME TARİHİ :: 14-4-1990

DERLEYEN
PLAK' tan

YÖRESİ
ERZURUM

İNCELEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
EBAMÜSLİM ABAY_ TURGUT UDUN

DELLO

NOTAYA ALAN
NİLGÜN AKKUŞ

SÜRESİ : : 104

Ç
T

Musical score for page 125, featuring ten staves of music in B-flat major and 3/4 time. The score consists of ten staves of music, each containing two measures. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 3/4. The music is written in a single melodic line on a treble clef. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and accidentals (sharps and naturals). A tempo marking of $\text{♩} = 120$ is present above the sixth staff. Measure numbers 31 and 33 are indicated at the beginning of the eighth and ninth staves, respectively. The piece concludes with a final cadence on the tenth staff.

The image displays six staves of musical notation, likely for a piano or guitar. The music is written in a 2/4 time signature and the key of B-flat major (two flats). The notation consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. The first five staves show a continuous melodic line with various rhythmic patterns, including eighth-note runs and sixteenth-note passages. The sixth staff concludes the piece with a final note followed by three rests.

EK 11. Delloy (Düz Delloy)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 345
İNCELEME TARİHİ : 15-12-1988

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT İŞIKLI

SÜRESİ

DERLEYEN
SUAT İŞIKLI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
SUAT İŞIKLI

DELLOY

(Düz Delloy)

The image displays a musical score for the piece 'Delloy (Düz Delloy)'. The score is written in a single system with four staves. The first three staves are in 2/4 time and feature a melodic line with a key signature of one flat (B-flat). The fourth staff is in 2/4 time and features a rhythmic accompaniment with a key signature of one flat. The score includes various musical notations such as notes, rests, and bar lines.

EK 12. Gelin Çıkarma Havası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 163
İNCELEME TARİHİ : 20-5-1982

DERLEYEN
ERZURUM RADYOSU

YÖRESİ
ERZURUM

GELİN ÇIKARMA HAVASI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

KİMDEN ALINDIĞI

SUAT İŞIKLI-FUAT LEHİMLER-OSMAN MAVİLİOĞLU

SÜRESİ : : 80

AĞIRCA

19

22

EK 13. Halay (Ankara Postası)

TRT MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
TRT REPERTUAR SIRA NO : 61
İNCELEME TARİHİ : 26-9-1977

DERLEYEN
AHMET YAMACI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
BİNALİ SELMAN

HALAY
(ANKARA POSTASI)

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

The musical score for Halay (Ankara Postası) is presented in six staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat major), and a 2/4 time signature. The melody is written in a single line. The second staff starts with a repeat sign (double bar line with two dots) and continues the melody. The third staff continues the melody. The fourth staff starts with a repeat sign and continues the melody. The fifth staff continues the melody. The sixth staff starts with a repeat sign and ends with a double bar line.

EK 14. Hekkari

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 158
İNCELEME TARİHİ : 22-2-1978

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
BİNALİ SELMAN
SÜRESİ :

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

HEKKARİ

EK 15. Hoş Bilezik

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO :391
İNCELEME TARİHİ : 14-4-1990

DERLEYEN
TRT ERZURUM RADYO
THM MÜDÜRLÜĞÜ

YÖRESİ
ERZURUM

HOŞ BİLEZİK

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA DEDE KESKİN- İLHAMİ USLU

NOTAYA ALAN
OKYAY KÖSEGİL
KENAN TUNA

SÜRESİ

The image displays a musical score for the piece 'Hoş Bilezik'. The score is written in a single system with nine staves. The time signature is 12/8, indicated by a '12' over an '8' in a circle at the beginning of the first staff. The music is written in a treble clef. The notation includes various note values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and phrasing slurs. The piece concludes with a double bar line and a fermata over the final note.

This page contains ten staves of musical notation, likely for a single melodic line. The notation is written in a standard staff with a treble clef. The music consists of a series of notes, some with slurs and some with accents, indicating a specific melodic sequence. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The notation is clear and legible, with a consistent rhythm throughout. The piece concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the tenth staff.

EK 16. İkinci Bar

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 141
İNCELEME TARİHİ :

DERLEYEN
Plak'tan

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
EBAMÜSLİM ABAY-TURGUT UDUN

NOTAYAL ALAN
NİLGÜN AKKUŞ

İKİNCİ BAR

SÜRESİ: $\frac{1}{2}$: 86

The image displays ten staves of musical notation in G major (one sharp) and 2/4 time. The notation is as follows:

- Staff 1: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter rest, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 2: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 3: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 4: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 5: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 6: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 7: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 8: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 9: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.
- Staff 10: Quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5, quarter notes G4, A4, B4, C5.

Musical score for page 135, featuring ten staves of music in a single system. The music is written in a single melodic line on a treble clef staff with a key signature of one flat (B-flat). The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, often beamed together, and rests. A measure number "116" is indicated above a note on the seventh staff. The system concludes with a double bar line.

EK 17. Koçeri Bar Havası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 3
İNCELEME TARİHİ : 28-1-1977

DERLEYEN
M.SARISÖZEN

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M.SARISÖZEN

KİMDEN ALINDIĞI
SEYFETTİN SİĞMAZ

KOÇERİ BAR HAVASI

SÜRESİ : ♩ 66

EK 18. Koçeri

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 395
İNCELEME TARİHİ : 14-4-1990

DERLEYEN
PLAK'tan alındı

YÖRESİ
ERZURUM

KOÇERİ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
NİLGÜN AKKUŞ

KİMDEN ALINDIĞI
EBAMÜSLİM ABAY-TURGUT UDUN

SÜRESİ : ♩ : 104

Musical score for page 138, featuring eight staves of music in a single system. The music is in a minor key and consists of eighth-note patterns. A measure rest is present in the fourth staff, and a measure number "116" is indicated above the fifth staff.

Musical score for page 139, featuring eight staves of music. The music is written in a single system with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 2/4. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and a repeat sign on the third staff. The score concludes with a double bar line and repeat dots on the seventh staff.

♩.: 116

This image shows a page of musical notation, page 140, featuring eight staves of music. The music is written in a single system and consists of a continuous melodic line. The notation includes treble clefs, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some measures containing beamed eighth notes. The piece concludes with a double bar line and repeat dots. A light gray arrow-shaped graphic is positioned to the left of the fifth staff.

The image displays a single system of six musical staves. Each staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. The notation is primarily composed of eighth and sixteenth notes, often beamed together. The first five staves contain continuous melodic lines, while the sixth staff concludes with a double bar line and two whole rests. A light gray arrow-shaped graphic is positioned to the left of the fifth staff.

EK 19. Nare

TRT MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
THM REPERTUAR SIRA NO : 343
İNCELEME TARİHİ :15.12.1988

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT IŞIKLI

SÜRESİ :

DERLEYEN
SUAT IŞIKLI

DERLEME TARİHİ
1950

NOTAYA ALAN
SUAT IŞIKLI

NARE

EK 20. Nare

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 405
İNCELEME TARİHİ : 14-4-1990

DERLEYEN
PLAK' tan

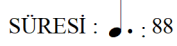
YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
EBAMÜSLİM ABAY-TURGUT UDUN

NARE

NOTAYA ALAN
NİLGÜN AKKUŞ

SÜRESİ : : 88

EK 21. Paşa Köşkü

TRT MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
THM REPERTUAR SIRA NO : 572
İNCELEME TARİHİ : 17.10.2001

DERLEYEN
TRT ERZURUM RADYOSU

YÖRE
ERZURUM

PAŞA KÖŞKÜ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
FUAT LEHİMLER

KAYNAK KİŞİ
YÖRE EKİBİ

The musical score for "Paşa Köşkü" is written in a single melodic line on a treble clef staff. The key signature is one flat (B-flat). The score begins with a 7/4 time signature and transitions to 4/4. It features a first ending (1.) and a second ending (2.). The piece concludes with a double bar line and a fermata symbol, followed by the word "SON". The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests.

EK 22. Sallama

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 344
İNCELEME TARİHİ : 15.12.1988

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
YÖRE EKİBİ

SÜRESİ :

§

DERLEYEN
SUAT IŞIKLI

DERLEME TARİHİ
1955

NOTAYA ALAN
SUAT IŞIKLI

SALLAMA

EK 23. Tamzara

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No : 119
İNCELEME TARİHİ : 27-9-1977

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI

SÜRESİ

DERLEYEN
M.SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M.SARISÖZEN

TAMZARA

EK 24. Tamzara

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 381
İNCELEME TARİHİ 14-4-1990

DERLEYEN
PLAK'tan

YÖRESİ
ERZURUM

TAMZARA

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
EBAMÜSLİM ABAY-TURGUT UDUN

NOTAYA ALAN
NİLGÜN AKKUŞ

SÜRESİ : ♩ : 184

The image displays a musical score for the piece 'Tamzara'. It consists of ten staves of music, each beginning with a treble clef and a 9/8 time signature. The key signature is one flat (B-flat). The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, along with rests and dynamic markings. The score is presented in a clean, black-and-white format, typical of a printed musical manuscript.

This image shows a page of musical notation, page 148, featuring 13 staves of music. The notation is written in a single system. Each staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The music consists of a series of rhythmic patterns, primarily eighth and sixteenth notes, with some rests and accidentals. The notation is dense and appears to be a technical exercise or a short piece of music. The page number '148' is centered at the top.

The image displays a musical score for five staves, all in 2/4 time. The notation is as follows:

- Staff 1:** Treble clef, key signature of one flat. The melody consists of eighth and quarter notes.
- Staff 2:** Treble clef, key signature of one flat. The melody consists of eighth and quarter notes.
- Staff 3:** Treble clef, key signature of one flat. The melody consists of eighth and quarter notes.
- Staff 4:** Treble clef, key signature of one flat. The melody consists of eighth and quarter notes, including a sharp sign (F#) on the first staff.
- Staff 5:** Treble clef, key signature of one flat. The melody consists of eighth and quarter notes, ending with a double bar line and repeat dots.

A large, light gray watermark is visible in the background, consisting of a stylized 'X' or 'K' shape.

EK 25. Tavuk Barı

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 334
İNCELEME TARİHİ : 8-2-1988

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SEYFETTİN SİĞMAZ

TAVUK BARI

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ

DERLEME TARİHİ
1959

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

SÜRESİ :

The musical score for 'Tavuk Barı' is written in a single melodic line on a treble clef staff. The time signature is 3/8, and the key signature is one flat (B-flat). The score consists of 10 staves of music, featuring a variety of rhythmic patterns and melodic phrases. The first staff begins with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, and C5. The second staff continues with eighth notes D5, E5, and F5, followed by a quarter rest and eighth notes G5, A5, and B5. The third staff features a quarter note C6, followed by eighth notes D6, E6, and F6, and a quarter note G6. The fourth staff continues with eighth notes A6, B6, and C7, followed by a quarter note D7. The fifth staff features a quarter note E7, followed by eighth notes F7, G7, and A7, and a quarter note B7. The sixth staff continues with eighth notes C8, D8, and E8, followed by a quarter note F8. The seventh staff features a quarter note G8, followed by eighth notes A8, B8, and C9, and a quarter note D9. The eighth staff continues with eighth notes E9, F9, and G9, followed by a quarter note A9. The ninth staff features a quarter note B9, followed by eighth notes C10, D10, and E10, and a quarter note F10. The tenth staff continues with eighth notes G10, A10, and B10, followed by a quarter note C11.

Three staves of musical notation in G major (one sharp) and 4/4 time. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The melody consists of eighth and quarter notes, with some measures containing a '12' above the staff. The second and third staves continue the melody with similar rhythmic patterns and include a double bar line at the end of the third staff.

EK 26. Temir ağa

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 392
İNCELEME TARİHİ : 14-4-1990

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA DEDE KESKİN- İLHAMİ USLU

TEMİR AĞA

DERLEYEN
TRT MÜZİK RADYOSU MD.

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
OKYAY KÖSEGİL
KENAN TUAN

The image displays a musical score for the piece 'Temir Ağa'. It consists of five staves of music written in a single system. The notation is in a treble clef with a common time signature (C). The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with some rests and a final cadence. The score is presented in a clean, black-and-white format.

EK 27. Tersine (Döne)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 347
İNCELEME TARİHİ : 15.12.1988

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT IŞIKLI

SÜRESİ :

TERSİNE
(döne)

DERLEYEN
SUAT IŞIKLI

DERLEME TARİHİ
1950

NOTAYA ALAN
SUAT IŞIKLI

NOT : Oyun sona doğru iyice hareketli olarak çalınır.

EK 28. Uzun Dere

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO : 390
İNCELEME TARİHİ : 14-4-1990

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA DEDE KESKİN-İLHAMİ USLU

SÜRESİ :

DERLEYEN
ERZURUM RADYOSU
MÜZİK YAYINLARI
MÜDÜRLÜĞÜ

DERLEME TARİHİ

UZUN DERE

NOTAYA ALAN
KENAN TUNA
OKYAY KÖSEGİL

The musical score for 'Uzun Dere' is presented in a single melodic line on a treble clef staff. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 8/8. The score consists of ten staves of music. The melody is characterized by a steady eighth-note rhythm with occasional quarter notes and rests. The piece concludes with a final note on the tenth staff.

Musical score for page 155, featuring 12 staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The score is organized into four systems of three staves each. The first system (staves 1-3) contains the first three measures. The second system (staves 4-6) contains measures 4-6, with a first ending bracket labeled '1.' over the final measure of the system. The third system (staves 7-9) contains measures 7-9, with a second ending bracket labeled '2.' over the first measure of the system. The fourth system (staves 10-12) contains measures 10-12, with a first ending bracket labeled '1.' over the final measure of the system. The music consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with various rests and phrasing slurs.

This musical score consists of ten staves of music in G major (one sharp). The notation includes various rhythmic values such as quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests. The score features several first and second endings, indicated by bracketed lines and the numbers '1.' and '2.' above the notes. The first ending typically leads to a repeat sign, while the second ending provides an alternative path. The music concludes with a final double bar line and repeat dots.

The image displays six staves of musical notation in G major (one sharp). The notation consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together. The first, second, fourth, and fifth staves feature a melodic line with a slur over the second and third measures. The third staff contains a more rhythmic pattern of eighth notes. The sixth staff concludes with a double bar line. A light gray arrow-shaped graphic is positioned to the left of the fifth and sixth staves.

EK 29. Yayvan (Erkek Bari)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 498
İNCELEME TARİHİ : 17. 10. 2001

DERLEYEN
TRT ERZURUM RADYOSU

YÖRE
ERZURUM

YAYVAN
(ERKEK BARI)

DERLEME TARİHİ

KAYNAK KİŞİ
AĞA DEDE KESKİN
İLHAMİ USLU

NOTAYA ALAN
KENAN TUNA

The image displays a musical score for the piece 'Yayvan (Erkek Bari)'. The score is written in staff notation on a single system with nine staves. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and accidentals. The score concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the ninth staff.

Musical score for S. SABUNCU, page 159. The score consists of 15 staves of music in a single system. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The music is written in a single melodic line on a treble clef staff. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, often beamed together. There are several dynamic markings, including accents and slurs. A fermata is present over a note in the 11th staff. A double bar line with repeat dots appears in the 12th staff. The piece concludes with a double bar line and repeat dots in the 15th staff.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Mahmut KIVANÇ
Doğum Yeri ve Tarihi	Çıldır - 15.12.1974
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	
İş Deneyimi	
Stajlar	Kayakyolu İ.Ö.O. Erzurum
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	TRT Erzurum Radyosu Erzurum Öğretmenevi
İletişim	
E-Posta adresi	kivancoloji_@hotmail.com
Tarih	13.10.2017